

**SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN
SAĞLANABİLMESİNDE SAKİN ŞEHİR YAKLAŞIMININ
ROLÜ: GÖKÇEADA ÖRNEĞİ**

Özlem ÖZBAŞ

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SAĞLANABİLMESİNDE
SAKİN ŞEHİR YAKLAŞIMININ ROLÜ :GÖKÇEADA ÖRNEĞİ**

Özlem ÖZBAŞ
0000-0002-5586-7360

Doç. Dr. Arzu ISPALAR ÇAHANTİMUR
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS
BİNA BİLGİSİ ANABİLİM DALI

BURSA – 2019

Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

Özlem ÖZBAŞ tarafından hazırlanan “SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SAĞLANABİLMESİNDE SAKİN ŞEHİR YAKLAŞIMININ ROLÜ: GÖKÇEADA ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgisi Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR

Başkan: Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR
0000-0002-5907-1773
Bursa Uludağ Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Bina Bilgisi Anabilim Dalı

İmza

Üye : Doç. Dr. Sibel POLAT
0000-0003-4380-0457
Bursa Uludağ Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Bina Bilgisi Anabilim Dalı

İmza

Üye : Prof. Dr. Ayşen ÇELEN ÖZTÜRK
0000-0002-1821-2402
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi,
Bina Bilgisi Anabilim Dalı

İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Hüseyin Aksel EREN
Enstitü Müdürü

.....

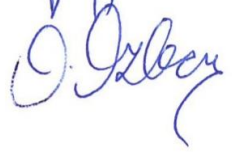
U.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

15/10/2019

Özlem ÖZBAŞ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SAĞLANABİLMESİNDE SAKIN ŞEHİR YAKLAŞIMININ ROLÜ: GÖKÇEADA ÖRNEĞİ

Özlem ÖZBAŞ

Bursa Uludağ Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Bina Bilgisi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Arzu ISPALAR ÇAHANTİMUR

Küreselleşmenin bireyler ve şehirler üzerindeki etkileri, özgün niteliklerin kaybolmasına yol açmaktadır. 21. yüzyılda küreselleşmenin olumsuz etkilerinden hareketle sürdürülebilir kentsel gelişme yaklaşımlarının geliştirildiği görülmektedir. Sürdürülebilir geleceğin yaratılması hedefiyle birbirinden farklı önceliklerle oluşan yerleşim modelleri, dünya genelinde farklı ölçeklerde uygulanma imkanı bulmuştur. Nüfusu 50 000'in altındaki küçük şehirleri hedef alan sakin şehir modeli doğal çevre ve sosyo-kültürel yapısını sürdürebilen şehirler için dünya genelinde önemsenen modellerden biridir. Kentsel yaşam kalitesinin küçük şehirlerde artırılabilir olduğu söylemiyle dünyada 262 şehirde uygulama alanı bulmuştur. Bu nedenle tez kapsamında, sakin şehir modeli küçük şehirlerde sürdürülebilir kentsel gelişme hedeflerinin sağlanması ve kent kimliğinin korunması çalışmaları için önemli bir yaklaşım olarak ele alınmıştır.

Bir adakent olan Gökçeada'nın yerel ürünleri, özgün şehir dokusu ve karma kültürlü yapısı göz önünde bulundurularak 2011 yılında sakin şehir hareketine üyeliği gerçekleştirilmiştir. Gökçeada böylelikle Uluslararası Sakin Şehirler Ağı'na üye olarak, dünyanın ilk ve tek sakin adası olma özelliğini elde etmiştir. Gökçeada'nın bir sakin şehir olarak sürdürülebilir gelişme sürecinde sosyo-kültürel yapısının zenginliği ve yerel üretim potansiyelinin getirdiği avantajlar değerlendirilmelidir. Ancak, bütüncül bir planlama yaklaşımı henüz geliştirilememiş olan Gökçeada'da sürdürülebilirliğin sağlanmasında sakin şehir olmasının potansiyellerinden yeterince yararlanılamamıştır. Tez kapsamında Gökçeada'nın fiziksel ve sosyo-kültürel özellikleri ile birlikte sakin şehir üyelik süreci ve sonrasında gerçekleştirilen çalışmalar analiz edilmiştir. Bu analizler için arşiv analizleri, gözlemler, görüşmeler ve göstergebilimsel okumalar yapılmıştır. Sakin şehir kriterleri ve sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinden ve başarılı sakin şehirlerde gerçekleştirilen çalışmalar incelendikten sonra adanın özellikle sosyo-kültürel bağlamda sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi amacıyla öneriler geliştirilmiştir. Geliştirilen önerilerin Gökçeada ve benzer özellikler gösteren diğer sakin şehirlerin sürdürülebilir gelişmesi için yapılacak çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gökçeada, göstergebilim, kent kimliği, sakin şehir, sosyo-kültürel sürdürülebilirlik

2019, ix + 141 sayfa.

ABSTRACT

MSc Thesis

THE ROLE OF THE SLOW CITY APPROACH FOR ACHIEVING SOCIO-CULTURAL SUSTAINABILITY: GOKCEADA AS A CASE

Özlem ÖZBAŞ

Bursa Uludağ University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture

Supervisor: Assoc. Prof. Arzu ISPALAR ÇAHANTİMUR, Ph. D.

The effect of globalisation on people and cities caused loss of unique properties. In 21st of century, cause of the negative effect of globalisation, sustainable urban development approaches are developed. With the ambition of developing a sustainable future, the settlement models which include different priorities, carried out in various scales all over the world. Slow city model -aimed the small cities, population under 50 000- is one of the popular models for the cities which sustain their natural environment and socio-cultural structure. This approach is applied on 262 cities in the world with discourse of increasing urban quality of life in small cities. Therefore within the scope of this thesis, slow city model is considered as an important approach for achieving the goal of sustainable urban development and the studies undertaken for conservation of urban identity.

Island-city Gökçeada became a member of slow city movement in 2011, taken into consider of local products, unique urban layers and combined cultural structure. After this membership Gökçeada became the first and only slow island of International Slow City Community. As a slow city, the advantages of its unique socio-cultural values and local production potential should be evaluated. However, in Gokceada where a holistic planning approach has not been developed yet, the potential of being a slow city in achieving sustainable development has not been benefited efficiently. As part of this thesis, physical and socio-cultural properties, slow city membership process and included studies analyzed together. For these analyzes, archive analyzes, observations, interviews and semiotic readings have done. After the determination of the relationships between the slow city criteria and the components of sustainable urban development and the studies carried out in successful slow cities, recommendations were developed to ensure the sustainability of the island, especially in the socio-cultural context. It is expected that improved proposals will shed a light to the further studies for the sustainable development of Gökçeada and other slow cities with similar characteristics.

Key words: Gökçeada, semiotic, slow city, socio-cultural sustainability, urban identity
2019, ix + 141 pages.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Çanakkaleli bir mimar olarak, doğup büyüdüğüm ve aşığım olduğum şehrin kıymetini, mesleki eğitimim boyunca çok defa fark ettim. Her zaman için beni düşündüren ve araştırmaya sevk eden bu özel kent, yüksek lisans serüvenimin de tetikleyicisidir. Çanakkale için bir şeyler yapmak, bireysel farkındalığımı akademik ortama taşıyarak farkındalığın ölçeğini genişletmek başlangıç için yeterli olan amacımdır. Çanakkale denince akla gelen değerlerin başındaki Gökçeada'nın, bir yandan doğa katliamına neden olabilecek haberlerle gündeme gelirken diğer taraftan sürdürülebilir gelecek hedefiyle çalışmalarına konu olduğunu keşfetmem çalışmamın rotasını oluşturmuştur.

Bu süreçte araştırma rotamın şekillenmesinde çok kıymetli bilgi birikimini ve mesleki deneyimini herhangi bir koşul gözetmeksizin aktaran ve çalışmamın akademik perspektifini geliştiren danışmanım Doç. Dr. Arzu Ispalar Çahantimur'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bana ve çalışmama olan güvenini bir an bile kaybetmeyen, her aşamada danışman olmanın da ötesinde büyük bir özveriyle destek ve motivasyon kaynağı olan Sayın hocama teşekkürü borç bilirim. Çok değerli yorumları ve önerileri ile araştırmamın tamamlanmasına katkı sunan Prof. Dr. Ayşen Çelen Öztürk ve Doç. Dr. Sibel Polat hocalarıma da, içtenlikleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın başlangıç aşamasında Gökçeada'nın sakin şehir sürecine dair bilgi birikimi aktaran, sonrasında rahmetli olan Sayın Avukat Gökçe Erünsal'a şükranlarımı sunarım. İlerleyen aşamalarda desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Hüseyin Rıdvan Yurtseven hocama, sözlü ve yazılı görüşmelerle ada tarihi hakkında önemli bir yol gösterici olan Defne-Dafni Derneği Genel Sekreteri Nilüfer Tarıkahya'ya, çalışma kapsamında Gökçeada'ya dair fotoğraflarını inceleme ve kaynak gösterme fırsatını veren Öğr. Gör. Aykan Özener ve Ersin Gürbüz'e, Gökçeada'nın dijital verilerini paylaşan Gökçeada Belediyesi yetkililerine teşekkürlerimi sunarım.

Hayatıma dokunup, beni bu yolda destekleyen ve hiçbir zaman yalnız bırakmayan arkadaşlarım, meslektaşlarım, aktif iş hayatım içerisinde tanışma fırsatı yakaladığım meslek büyüklerim, sabır ve güvenlerini esirgemeyen "stilAksoy" ailesi ve tek tek isimlerini yazamayacağım kıymetli insanların her birine destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak hayatım boyunca verdiğim her kararda olduğu gibi eğitim hayatım içerisinde attığım her adımın arkasında duran babam Fahrettin Özbaş'a, çalışma azmimin ve motivasyonumun rol modeli annem Cahide Özbaş'a ve varlığına her zaman şükrettiğim, alan araştırmalarımda en büyük destekçim olan kardeşim Murat Özbaş'a varlıkları için minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Özlem Özbaş
15/10/2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Amaç ve Kapsam.....	3
1.2. Yöntem.....	4
2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	6
2.1. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme ve Yaklaşımları.....	6
2.2. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Yaklaşımı Olarak Sakin Şehir.....	10
2.2.1. Sakin şehir (slow city) gelişim süreci.....	12
2.2.2. Sakin şehir (slow city) kriterleri.....	15
2.3. Sakin Şehir Örnekleri.....	18
2.3.1. Uluslararası Sakin Şehirler Ağı'na üye şehirlerden örnekler.....	19
2.3.2. Türkiye Ulusal Sakin Şehirler Ağı'na üye şehirlerden örnekler.....	29
2.4. Kavramsal Çerçeve: Sakin Şehir Kriterleri- Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Bileşenleri ile İlişkisi.....	40
2.5. Sakin Şehir Örneklerinin Kavramsal Çerçeve Bağlamında Değerlendirilmesi.....	49
2.6. Bölüm Sonucu.....	58
3. MATERYAL ve YÖNTEM: GÖKÇEADA'NIN SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN SAĞLANMASINDA SAKİN ŞEHİR YAKLAŞIMININ ROLÜNÜN BELİRLENMESİ.....	61
3.1. Gökçeada'nın Fiziksel Analizi.....	62
3.2. Gökçeada'nın Sosyo-kültürel Analizi.....	65
3.3. Gökçeada Sakin Şehir Sürecinin Analizi.....	71
4. BULGULAR.....	76
4.1. Gökçeada'nın Fiziksel Analizine Yönelik Bulgular.....	76
4.2. Gökçeada'nın Sosyo-kültürel Analizine Yönelik Bulgular.....	85
4.3. Gökçeada'nın Sakin Şehir Sürecine Yönelik Bulgular.....	108
5. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	118
KAYNAKLAR.....	127
EKLER.....	135
EK 1 Sakin şehirler ağına sahip ülkeler ve üye şehirler listesi.....	136
EK 2 Gökçeada dernekler listesi.....	138
EK 3 Gökçeada muhtarları ile yapılan sözlü görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları.....	139
ÖZGEÇMİŞ.....	141

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
ÇOMÜ	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
GMKA	Güney Marmara Kalkınma Ajansı
GUBY	Gökçeada Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
KADEM	Kadın Emegi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Slow Food logo	11
Şekil 2.2. Slow Food konu ve kampanyaları	12
Şekil 2.3. Cittaslow Birliği 20.yıldönümü görselleri	13
Şekil 2.4. Yaşam kalitesi ve ziyaretçi deneyimini etkileyen sakin şehir politikaları	14
Şekil 2.5. Bra (İtalya) hava fotoğrafı	20
Şekil 2.6. Bra (İtalya) sokak görünümü	20
Şekil 2.7. Sokndal (Norveç) hava fotoğrafı	22
Şekil 2.8. Sokndal (Norveç) kıyı görünümü	22
Şekil 2.9. Nördlingen (Almanya) hava fotoğrafı	24
Şekil 2.10. Nördlingen (Almanya) sokak görünümü	24
Şekil 2.11. Jeungdo (Güney Kore) hava fotoğrafı	26
Şekil 2.12. Jeungdo (Güney Kore) görünümü	26
Şekil 2.13. Lidzbark Warminski (Polonya) hava fotoğrafı	27
Şekil 2.14. Lidzbark Warminski (Polonya) sokak görünümü	28
Şekil 2.15. Türkiye ulusal sakin şehirler ağına üye kentler haritası	29
Şekil 2.16. Sakin şehir Türkiye logosu	30
Şekil 2.17. Sığacık, Seferihisar hava fotoğrafı	32
Şekil 2.18. Sığacık, Seferihisar	32
Şekil 2.19. Halfeti, Şanlıurfa hava fotoğrafı	34
Şekil 2.20. Halfeti, Şanlıurfa	35
Şekil 2.21. Perşembe, Ordu hava fotoğrafı	37
Şekil 2.22. Perşembe, Ordu	37
Şekil 2.23. Ahlat, Bitlis hava fotoğrafı	39
Şekil 2.24. Ahlat, Bitlis	39
Şekil 2.25. Bra'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	49
Şekil 2.26. Sokndal'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	50
Şekil 2.27. Nördlingen'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	51
Şekil 2.28. Jengdo'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	52
Şekil 2.29. Lidzbark Warminski'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	53
Şekil 2.30. Seferihisar'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	54
Şekil 2.31. Halfeti'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	55
Şekil 2.32. Perşembe'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bilşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	56
Şekil 3.1. Haritada Çanakkale ve Gökçeada konumu	63
Şekil 3.2. Gökçeada yerleşim haritası	64
Şekil 3.3 Gökçeada' da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	70
Şekil 4.1. Eski Bademli yerleşimi ve hava fotoğrafı	79

Şekil 4.2. Kaleköy yerleşimi ve hava fotoğrafı.....	80
Şekil 4.3. Zeytinliköy yerleşimi ve hava fotoğrafı	81
Şekil 4.4. Tepeköy yerleşimi ve hava fotoğrafı	83
Şekil 4.5. Dereköy yerleşimi ve hava fotoğrafı.....	84
Şekil 4.6. Gökçeada Earth Market'e ait görüntüler.....	109
Şekil 4.7.Gökçeada Lise Kampüsü mimari projesi	113
Şekil 4.8. Gökçeada' da üyelik sonrası gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi.....	116

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 2.1. Bra Belediyesi projeleri	21
Çizelge 2.2. Sokndal Belediyesi projeleri	23
Çizelge 2.3. Nördlingen Belediyesi projeleri	24
Çizelge 2.4. Jeungdo Belediyesi projeleri	26
Çizelge 2.5. Lidzbark Warsminski Belediyesi projeleri	28
Çizelge 2.6. Türkiye’de sakin şehirlerin bölgelere dağılımı	30
Çizelge 2.7. Seferihisar Belediyesi projeleri	33
Çizelge 2.8. Halfeti Belediyesi projeleri	36
Çizelge 2.9. Perşembe Belediyesi projeleri	37
Çizelge 2.10. Sürdürülebilir gelişme yönelik politikalarda beş temel unsur	40
Çizelge 2.11. Sakin Şehir kriterlerinin sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri ile ilişkisi	44
Çizelge 2.12. Sakin Şehir kriterlerinin sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri üzerinde dağılım grafiği	48
Çizelge 2.13. Bra'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	50
Çizelge 2.14. Sokndal'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	51
Çizelge 2.15. Nördlingen'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	52
Çizelge 2.16. Jeungo'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	53
Çizelge 2.17. Lidzbark Warminski'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	54
Çizelge 2.18. Seferihisar'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	55
Çizelge 2.19. Halfeti'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	56
Çizelge 2.20. Perşembe'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	57
Çizelge 2.21. Sakin şehir örneklerinin sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri bağlamında değerlendirilmesi	59
Çizelge 3.1. Gökçeada nüfus verileri 1927-2018	67
Çizelge 3.2. Cumhuriyet dönemi itibariyle Gökçeada'da yaşanan önemli kırılma noktaları	69
Çizelge 3.3. Gökçeada' da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi	70
Çizelge 4.1. Sosyo-kültürel analizlerde kullanılan materyaller	89
Çizelge 4.2. Yurtseven (2007) Rumlarla görüşmelerin değerlendirilmesi	91
Çizelge 4.3. Gösterge olarak okul mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	93
Çizelge 4.4. Gösterge olarak çamaşırhane mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	94
Çizelge 4.5. Gösterge olarak bağ evi mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	95
Çizelge 4.6. Gösterge olarak konut mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	96
Çizelge 4.7. Gösterge olarak kahvehane mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	97
Çizelge 4.8. Gösterge olarak liman mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	98

Çizelge 4.9.Gösterge olarak taverna mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	99
Çizelge 4.10.Gösterge olarak kilise mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi	100
Çizelge 4.11.Gösterge olarak ekmeğin göstergebilim yaklaşımıyla analizi	101
Çizelge 4.12.Gösterge olarak zeytinin göstergebilim yaklaşımıyla analizi	102
Çizelge 4.13.Gösterge olarak şarabın göstergebilim yaklaşımıyla analizi	103
Çizelge 4.14. Gösterge olarak balın göstergebilim yaklaşımıyla analizi	104
Çizelge 4.15. Gösterge olarak imroz koyunu ve keçisinin göstergebilim yaklaşımıyla analizi	105
Çizelge 4.16.Gösterge olarak denizin göstergebilim yaklaşımıyla analizi	106
Çizelge 4.17.Rum köylerinin muhtaları ile yapılan görüşmelerin değerlendirilmesi ...	107
Çizelge 4.18.Çanakkale ili değerleri envanteri, Gökçeada, 2009	111
Çizelge Gökçeada' da üyelik sonrası gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi.....	116

1. GİRİŞ

“Yavaşlığın düzeyi anın yoğunluğuyla doğru orantılıdır; hızın düzeyi unutmanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Yavaşlık ile anımsama, hız ile unutma arasında gizli bir ilişki vardır. Bir şeyi anımsamak isteyen kimse yürüyüşünü yavaşlatır. Buna karşılık, az önce yaşadığı kötü bir olayı unutmaya çalışan insan elinde olmadan yürüyüşünü hızlandırır” (Kundera 2016).

Çevremize baktığımızda sürekli olarak bir yerlere yetişmeye çalışan nesnelere- insanlar görmek yerine; doğa ve diğer tüm canlıların olağan döngüsünde olduğu gibi bir yaşam sürdürdüğümüzü hayal edin. Geleneklerine, özgünlüklerine sahip çıkarken, eş zamanlı olarak gelişmeyi ve kalkınmayı gerektiğince destekleyen bir ortamda! Birkaç cümle ile hayalini kurduğumuz bu yaşam biçimi tanımlanmış ve inanılması güç olsa da dünya üzerinde pek çok yerde uygulanmakta – tercih edilmektedir. Hayal dediğimiz senaryo hayal değil yavaş felsefesi ve bahsedilen ortam da yavaş şehirlerdir. Her geçen gün küreselleşme çarkına biraz daha sıkışan insanlar / şehirler, aynılaşmaya bu felsefeyi benimseyebildikleri ölçüde karşı durabilmekte ve sakin yaşam biçiminin sürdürülebilirliğini kanıtlayabilmektedirler.

Şehirler, sosyal yapı ve bireylerin yaşam biçimleri doğrultusunda değişmekte ve bölgesel fırsatlar – kısıtlamalar doğrultusunda şekillenmektedirler (Groth ve Bressi 1997, Jive’n ve Larkham 2003). Bir diyalektik olarak bireyler ihtiyaçları doğrultusunda şehirleri biçimlendirirken, değişen şehirler sakinlerinin yaşam standartlarını şekillendirmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda insan ve mekân, daha önce görülmeyen ölçekte değişimler geçirmektedir. Küreselleşmenin “hızlı dünyayı” yarattığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bilgi, para ve iletişim ağının her şeyi mümkün kılacak bir hızla akışı, yerleri ve özel olan birikimleri ortak kültürün birer parası konumuna getirmiştir. Hızlı dünyaya ayak uydurmak zorunda kalan insanlar kurguladıkları küresel sistemin hızına ayak uydurmak durumundadır. Bu ortamda şekillenen “hiçbir yer coğrafyası” kimliğini yitirmiş şehirler bütününden oluşmaktadır (Knox 2005). Küreselleşme değişim ve yayılma için büyük fırsatlar sunmaktadır. Fakat yerel toplulukların ayırt edici farklılıklarını, bir topluma ait özellikleri ve karakteristik yapıları ortadan kaldırma eğilimi taşımaktadır. Yani hiçbir topluluğa ait olmayan, kimlik taşımayan sıradan bir model önermektedir (Uslu 2009).

Bir taraftan da bireylerin tüketim kalıplarına ve birbirine bu derece yakınlığı, kültürler arası etkileşime fırsat yaratmaktadır (Castells 1997, Drainville 2004, Honore 2004). Bu ortam sosyal ilişkilerin ve bağlantıların güçlenmesini sağlarken, teknolojinin gelişimi doğrultusunda günlük hayatta pek çok işin kolaylaşmasını, akışın sürekliliğini sağlamaktadır. Küreselleşmenin varlığı ve dayattığı yaşam biçiminin kabul edilmesi; en büyük sermayesi olan zaman bağlamında alternatif yaklaşımların üretilmesine zemin hazırlamıştır. Yavaşlık, modern hayatın yavaşlatılmış biçimi olmaktan öte, gündelik yaşamımızı oluşturan farklı süreçlerin özenli ve dikkatli bir biçimde, farkında olunarak deneyimlenmesidir (Parkins 2004, Pink 2007). Yavaşlık, küresel dünyanın hayatımıza kazandırdığı olumlu araçları reddetmek değil, gelişmeleri takip ederken aynı zamanda yaşadığımız deneyimleri keyifli ve algılanır hale getirecek hızda yaşamak olarak ifade edilebilir.

Küreselleşmenin en belirgin etkileri, yaşam alanlarımız olan kentlerde görülmektedir (Keskin 2012). Yeryüzündeki kentlerin çoğunda yaşanan benzer yapılaşma eğilimleri, giderek kentlerin birbirine benzemesi sonucunu da beraberinde getirmektedir. Benzer tasarımlarla, aynı yapı malzemesi ile üretilen, bir bakıma prototip yapılar, dünya kentlerini birbirine benzeştirirken, yerel özgünlüklerin belirlediği kent kimliklerini yok etmektedir. Böyle bir zeminde felsefesini yavaş yemek (slow food) hareketine dayandırarak gelişen sakin şehir (slow city, cittaslow) modeli; küçük şehirlerde küreselleşmeye alternatif yaşam biçimlerinin sürdürülebileceğini savunmaktadır. Süreç içerisinde uluslararası bir ağ olmayı başaran bu kentleşme hareketi, dünya üzerindeki çokça örneği ile uygulanabilirliğini kanıtlamış görünmektedir.

Kentsel sorunların büyük kentlere göre daha az görüldüğü küçük şehirleri hedef alan sakin şehir modeli, Türkiye’de İzmir Seferihisar’da başlayan bir ulusal organizasyon niteliği taşımaktadır. Kelime anlamı olarak *yavaş (slow) şehir (city)* olarak çevirisi yapılan model, Seferihisar’da tanıtılma aşamasında yavaş kelimesinin negatif anlaşılmasından kaynaklanan karmaşa sebebiyle Türkiye’deki yolculuğuna bilim komitesinin önerisiyle **sakin şehir** olarak devam etmiştir (Keskin 2012). Böylelikle yerelde daha pozitif anlaşılan, sahiplenilen ve desteklenen bir kavram olarak algılanması

amaçlanmıştır. Yerel halk ve konukların yaşam kalitelerini ve şehirde geçirdikleri deneyimlerin niteliğini iyileştirmek niyetiyle, bir dizi sürdürülebilir hedef doğrultusunda geçirilen sakin şehir yaşam biçimi, birliğin süreklilik hedefini kabul etmek anlamına gelmektedir (Miele 2008).

1.1. Amaç ve Kapsam

Sakin şehir modeli küreselleşmeye alternatif sürdürülebilir yerleşim modellerinden biri olarak küçük şehirlerde uygulanabilirliğini 262 üye şehir ile kanıtlamaktadır. Tez kapsamında sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesinde sakin şehir modelinin rolü araştırılmaktadır. Alan çalışması olarak belirlenen sakin şehir Gökçeada'nın, sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin araştırıldığı bu çalışmada uygun bir ada yerleşimi olduğu varsayılmaktadır. Bu araştırma sakin şehir modelinin sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında uygulanabilir bir yaklaşım olduğu hipotezine dayanmaktadır. Çalışmanın amacı Gökçeada örneğinden yola çıkılarak, sakin şehir yaklaşımının sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında rolünün belirlenmesidir.

Çalışma kapsamında sürdürülebilir yaşam modellerinden biri olan sakin şehir organizasyonunun yapısı ve uygulama ilkeleri üzerine detaylı bir araştırma yapılmıştır. Alan çalışması özelinde, dünyanın ilk ve tek *sakin adası* Gökçeada (Çanakkale) ele alınmıştır. Adaların sürdürülebilir geleceğinin önemszenmesi gerektiği, kentsel vizyon anlamında sürdürülebilir yerleşim modellerinden birine üye olarak bu doğrultuda adım atmış Gökçeada'nın incelemeye değer olduğu düşünülmektedir. Hem uluslararası sakin şehir organizasyonunun özgün bir üyesi, hem de bu organizasyona üyeliğin mümkün olmasını sağlayan yapısı ile kapsamlı bir kent araştırmasına konu olmasının önemine dayanarak alan çalışması şekillendirilmiştir.

Türkiye'nin en batı noktasında yer alan ve en büyük adası olan Gökçeada, nostaljik evleri, doğal yaşamı, organik ürünleri ve alternatif spor olanakları ile son yıllarda önemli bir turizm merkezi haline gelmiştir. 2002 yılından bu yana ada içerisinde gerçekleştirilen organik tarım faaliyetleri ile özellikle 2008 yılından bu yana gerçekleştirilen tarım turizmi uygulamaları sayesinde misafirlerine eşsiz bir doğal ortam sunmaktadır (Anonim 2009a). Birliğin web sayfasında da ifade edildiği üzere Gökçeada'nın üyelik başvurusu, temelde iki önemli yönü ile sakin şehir organizasyonuna kabul edilmiştir. Bunlardan ilki tarihsel

süreç içerisinde oluşan katmanlı ve çok kültürlü kentsel yapısı, ikincisi ise bozulmamış doğal yapısından yola çıkılarak geliştirilen organik üretim faaliyetleridir. Kentin tarihi boyunca verilen kararların, kentsel yaşam ve kent kültürü üzerindeki baskın etkileri, kimlik bileşenlerini ve adaya özgü faaliyetleri şekillendirmiştir. Sakin ada Gökçeada'nın günümüz yapısının çözümlenebilmesi ve sakin şehir vizyonunun analizi, ancak arka planda yaşanan sürecin kentin sürdürülebilirliği bağlamında ele alınmasıyla mümkün olacaktır.

1.2. Yöntem

Tez kapsamında, sürdürülebilir yerleşim modellerinden biri olan sakin şehir hareketinin kuramsal temellerinin analizi ve modelin yapısına dair incelemeler kaynak araştırması bölümünü oluşturmaktadır. Dünya ve Türkiye'den seçilen sakin şehir örneklerinin ve haklarında yapılan araştırmaların analizi, alan çalışmasına ışık tutmaktadır. Kuramsal çerçevenin belirlenmesi sonrasında yukarıda söz edildiği üzere "*Sakin Ada Gökçeada*"nın katmanlarının ve yapısal özelliklerinin incelenmesi, sakin şehir altyapısı ve özgün değerlerin ortaya konmasını sağlar niteliktedir. Adanın kimliği ve sakin şehir serüvenini ortaya çıkaran bu bölüm mevcut durum analizi ile sürdürülebilir geleceğin tartışıldığı bölümlere hazırlık amacı taşımaktadır.

Mevcut durumun analizi için, adanın yakın geçmiş ile birlikte ele alındığı çok boyutlu bir araştırma yöntemi belirlenmiştir. Gür'e (2005) göre; insanın insanı, doğayı ve nihayetinde kendisini anlamada, düşünsel ve iletişimsel etkinliğini sağlamada kullandığı tek araç göstergelerdir. Dilsel göstergeler dışında davranışlarımız, resimler, fotoğraflar, afişler, trafik işaretleri, reklam panoları, moda, mimarlık düzenlemeleri, filmler, tiyatrolar gibi çok değişik gösterge türleri mevcuttur. Bireyler göstergelerle örülü dünyada iletişim kurabilmek için birer gösterge okuyucusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşamımızın her anını mimari anlamda tanımlanmış mekanlarda geçirmekte olduğumuz gerçeği, yapıların insan davranışlarını, davranışların ise mekanları şekillendirici gücünü ortaya çıkarmaktadır (Roth 2006). Dolayısıyla şehirler de iletişim kurduğumuz ve göstergeler dizininden oluşan organizasyonlar olarak ele alınmaktadır. Tarihsel süreçte geçirdiği kırılma noktaları sebebiyle belirgin üç dönemi tespit edilen Gökçeada'da; göstergelerin belirlenmesi, anlamsal ilişkilerinin kurgulanması ve değişimi içeren göstergebilimsel

yaklaşım ile analiz metodu, kentin katmanlarını ve anlamlarını keşfetmek için kullanılmıştır. Bunun yanı sıra arşiv analizi ve gözlemler yardımıyla yapılan fiziksel çevre bileşenlerinin tespiti örnek olarak seçilen yerleşim alanlarının kimliğini yansıtan mekânsal öğeleri ortaya koyulmuştur.

Belirlenen yöntemle, *Sakin Ada Gökçeada*'nın sürdürülebilir geleceği için; sakin şehir modelinin doğru stratejilerin geliştirilmesinde katkısı araştırılmaktadır. Araştırma kapsamında ortaya konan veriler ışığında sakin şehir modeli konusundaki farkındalığın artması beklenmektedir. Adakentlerin sınırlı sosyo-kültürel ve fiziki koşulları sebebiyle sakin şehir yaklaşımı açısından verimli olduğu, Gökçeada'da başlatılan bu uygulamanın pek çok küçük adaya örnek olacağı vurgulanmaktadır.

2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI

Tez konusunun kavramsal çerçevesinin anlaşılabilmesi ve kavramların birbirleriyle ilişkilerinin ortaya konması amacıyla öncelikle tez konu alanını oluşturan temel kavramlar olan sürdürülebilir kentsel gelişme, yavaş felsefesi, sakin şehir kavramları ile ilgili bir literatür analizi yapılmıştır. Temel kavramların açıklanmasından sonra dünyadan ve Türkiye’den sakin şehir örnekleri incelenerek yapılmış olan çalışmalar sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri bağlamında değerlendirilmiştir. Böylelikle kavramsal çerçeve kapsamında belirlenmiş olan sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri ve sakin şehir gereklilikleri arasındaki ilişkilerin uygulama çalışmalarına nasıl yansıdığı belirlenmiştir

2.1. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme ve Yaklaşımları

Günümüzde dünya nüfusunun %54’ü kentlerde yaşamaktadır. BM istatistiklerine göre bu oran 1950 yılında %30 iken, 2050 yılında %66 olması beklenmektedir (Anonim 2019a). Kentler, modern dünyanın gerekliliklerinden biri olarak; barındırdığı pek çok fırsat ve hizmetler sebebiyle cazip yaşam alanları olarak bireylerin yoğunlaştığı yaşam alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoğunluk, kalabalık ve büyüme, suç, yoksulluk, kirlilik, sağlık sorunları, trafik, gürültü, sosyal anlamda sınıflaşma gibi pek çok problemi de beraberinde getirmektedir. Söz konusu problemler, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel kaynakların geleceğe aktarımını zorlaştırmakta ve kentler için devamlılığın bu şekilde mümkün olmadığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Kentlerde aynı nedenlerle yaşanan yoğunlaşma ve bireylerin talepleri doğrultusunda gelişen hizmet bileşenleri, tüm kentlerin birbiri ile aynı özelliklere sahip olmasına neden olmaktadır. Özgün değerlerini yitiren ve aynılaşma ile yüzleşen kentlerin, her geçen gün mekânsal kimliğinden ve öz değerlerinden uzaklaştığını söylemek yanlış olmayacaktır. İnsanın doğal ve yapılandırılmış çevreyle, fiziksel dünyayla ve başka insanlarla ilişkilerinde tercihleri, beklentileri, duyguları, değerleri ve inançları tarafından belirlenen, yerin ve kişinin kimliğini yapısında birleştiren karmaşık bir örüntü olarak tanımlanan yer kimliği, kentleşme oranı arttıkça anlamını yitirmektedir (Proshansky 1978).

“Kentlerin sürdürülebilirliği mümkün mü” sorusu, gelecek için önemlidir. Sürdürülebilir kent olgusu yalnızca fiziksel veriler doğrultusunda değerlendirilebilir olmamakla birlikte, pek çok sosyal etkileşime maruz kaldığı için “küresel bir tehlike mi yaratıyor yoksa kentler kendilerini mi tehdit ediyor” gibi bir karmaşa söz konusudur. Çahantimur (2007) çalışmasında, Blowes ve Pain’ den (1999) yola çıkarak kentlerin belli sosyal şartlar sağlandığında sürdürülebilir olabileceği üzerinde önemle durmaktadır.

Sürdürülebilirliğin kavram olarak ilk kez ele alınışı, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından 1980 yılında kabul edilen Dünya Koruma Stratejisi’ndedir. Buna göre, gelişme politikalarının üç önceliği bulunmalıdır: ekolojik süreçlerin korunması, kaynakların sürdürülebilir kullanımı, genetik çeşitliliğin korunması. Dünya Koruma Stratejisi’nde sürdürülebilirliğe üç düzeyli bir yaklaşım söz konusudur: temel ihtiyaçlar, eko kalkınma ve sürdürülebilir yararlanma. Bu yönüyle Dünya Koruma Stratejisi, daha çok fiziksel çevre üzerinde durmuştur (Bozdoğan 2005). Sürdürülebilirlik olgusunun ortaya çıkışı temelde, 20. yüzyılda hızla artan ve dünyayı tehdit eden çevre sorunları ile ilintili olmakla birlikte, sürdürülebilirlik kavramı ekonomi, ekoloji, siyasal ve sosyal yapıya ve bu yapılar arasındaki ilişkilere de gönderme yapmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde, ekonomik büyüme ve insan iyiliğinin, bütün sistemlerin temeli olan doğal kaynaklara bağlı olduğunu kabul edilir (Timmer 1991). Brundtland Komisyonu’nun “sürdürülebilir gelişme” tanımı soyut doğası gereği gösterdiğinden çok bir o kadar da kendi içinde saklamış ve geniş tabanlı sosyal bir ortak görüş oluşturmaya yardımcı olmuştur. 1987 yılında yayınlanan rapor, günümüz ihtiyaçlarını gelecek kuşakların haklarını yok sayarak karşılama düşüncesine karşı çıkan yaklaşımı ile sürdürülebilirlik düşüncesinin ortak ifadesi olmuştur (Anonim 1987).

Levine et.al. ’un (1999) da belirttiği gibi; aslında sürdürülebilir kent yeni bir olgu değildir. Dünyanın çeşitli yerlerindeki tarihi kent ve kasabaların bu kadar uzun bir süre var olmalarının tek nedeni; içerdikleri sosyal ve ekonomik aktiviteler arası ilişkiler ile sınırları dışındaki doğal ve tarımsal çevre arasındaki ilişkileri dengeli bir şekilde kurup bu dengeyi sürekli hale getirebilmeleridir. Sürdürülebilir kent ise; Haughton ve Hunter’ın (1994) ifadeleri ile ne geçmiş yerleşmelerin idealleştirilmiş şekli, ne de kentsel değişim için kendi öz kültürel, ekonomik ve fiziksel bütünlüğünden ödün vermiş bir kent olmalıdır. Sürdürülebilir kent için çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Sürdürülebilir bir

kentten söz edebilmek için ekonomik ve fiziksel olduğu kadar sosyal, çevresel, politik ve kültürel hedeflerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Rogers (1998) böyle bir kentin özelliklerini belirterek temel hizmetlere, sanat ve mimarisindeki güzelliklere insan potansiyelini arttırmak için yaratıcılığa, kaynak verimliliği için asgari ekolojik etkilere, iletişim kolaylığı, erişilebilirlik, iç ve ayrı toplumlar ve çeşitlilik gibi konular eşit giriş hakkına sahip olması gerektiğini belirtmiştir (Egger 2006).

Sürdürülebilir kentleşme/ kentsel gelişme yaklaşımını, sürdürülebilir kalkınma yönündeki genel evrensel amacın önemli bir parçası olarak görmek gerekir. Kentleşmenin hızlı ve sorunlarla birlikte gelişen yapısı sonucu, sorunlara karşılık bulabilmek için sürdürülebilir kentlere ulaşma amacı, 20.yy sonlarından bu yana kentleşme sektörünün gündemindeki en önemli konular arasındadır (Sezgin ve Ünüvar 2011). Haziran 1992’de Rio de Janeiro’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda kabul edilen “Günden 21 Eylem Planı”, sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması için yapılması gerekenleri sıralamaktadır. Bu kapsamda Avrupa ülkeleri Gündem 21 koordinasyonunda işbirliği çalışmaları ortaya koyabilmişlerdir. Aalborg sürecinin başlatılması amacıyla gönüllü olan bazı yerel yönetimlerce 1. Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Konferansı gerçekleştirilmiş ve yayınlanan Aalborg Şartı ile sürdürülebilir kent ve kasabalar oluşturulması yolunda bir kampanya başlatılmıştır.

Günümüz toplumsal yapısında tanık olunan bu sorunlara paralel olarak 1972 BM İnsan ve Çevresi Konferansı’nda başlayan ve Habitat I, Rio Konferansı, Habitat II, Johannesburg Zirvesi gibi uluslararası toplantılar ile devam eden sosyal, ekonomik ve ekolojik sistemin bütünleştirilmesi ve bu yolda verilecek mücadeleler, kentsel planlama politikalarını etkilemiştir. Böylece 21. yüzyılda kent planlamanın temel ilkelerinden birisi, sürdürülebilir kentleri oluşturmak haline gelmiştir. Sürdürülebilir kent planlaması ise; kentsel hayatın tüm paydaşlarının, ortaya çıkan sorunların çözülmesinde, karar alma ve uygulama süreçlerinde ve sürecin bütüncül yaklaşımla gözlemlenmesi konusunda sorumluluk alınması ile gerçekleştirilebilecek bir planlama yaklaşımıdır (Yalkı 1998).

Sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin yüksek bir farkındalık oluşturması, küresel ölçekte tanıtılması ve benimsenmesi hedefiyle kurulan pek çok örgütün varlığından söz edilebilmektedir. Yerel Çevre Girişimcileri Uluslar Arası

Konseyi (International Council for Local Environmental Initiatives, ICLEI), Sürdürülebilir Kentler Programı (Sustainable Cities Programme), Sürdürülebilir Kentler Ağı (Network on Sustainable Cities, APEC), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme, UNEP), Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Komitesi (United Nations Committee of Human Settlements, UNCHS), Yerel Otoriteler Milletler Arası Birliği (International Union of Local Authorities, IULA), Avrupa Sürdürülebilir Kentler Kampanyası (European Sustainable Cities and Towns Campaign) bu organizasyonların en önemlilerinden sadece bir kaçıdır (Çahantimur 2007).

1900'lü yıllardan beri kentsel tipolojiye etki eden birçok kent planlama yaklaşımı olduğu gözlemlenmektedir. Bunlara ilk örnekler olarak; Ebenezer Howard'ın "Garden City"si, Le Corbusier'nin "Radiant City"si, Frank Lloyd Wright'ın "Broadacre City"si verilebilir. Kentsel tipolojiler, ideal kent arayışının sonucu olarak oluşmaktadır. İdeal kent arayışı ise kendi döneminin sorunlarına çözüm bulmak için geliştirilirken, aynı zamanda dönemin koşullarına ve algısına göre de şekillenmiştir (Çetinkaya ve Ciravoğlu 2016).

Sürdürülebilir yerleşimler, tek tip ve kesinleşmiş kalıplara oturan yerleşimler olamamakla birlikte, bazı araştırmacılara göre var olamazlar. Bu noktada ideale yakını araştırabilmek için var olmaması olasılığını kabul etmemek doğru olacaktır. Sürdürülebilirlik kavramının muğlak olmasından dolayı sürdürülebilir yerleşim kavramının da belli bir tanımı yoktur. Tanımlamalar kişi veya kurumlara göre farklılıklar göstermektedir. Sürdürülebilir yerleşimlerin en temel özelliği ise sadece çevresel konularda değil, sosyal, kültürel ve ekonomik konularda da sürdürülebilirliği hedefleyen yerleşimler olmasıdır. Başka bir deyişle sürdürülebilir yerleşimler; ekolojik değerlerin göz önünde bulundurulduğu yerleşimler olmasının yanı sıra sosyo-kültürel ve ekonomik bileşenleriyle bir bütündür.

Ekolojik, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik temelinde gelişen ve bu bağlamda tanımlanan sürdürülebilir kentsel gelişme ve sürdürülebilir yerleşim kavramları, güncel çalışmalarda farklı boyutlar eklenerek incelenmektedir. Pawlowski (2008) genel kabul görmüş üç sürdürülebilir kentleşme boyutundan önce, ahlaki boyutun önemine vurgu yapmaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişmenin hiyerarşik bir ilişkiler sistemi sonucunda gerçekleştirilebileceğini vurgulamıştır. İlk seviyede insanoğlunun dünyaya karşı

sorumluluğu gereği ahlaki boyut yer almaktadır. İkinci seviyede ekolojik ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik boyutları yer alırken üçüncü ve son seviyede yasal, teknolojik ve politik boyutlar yer almalıdır. Üç düzeyde gruplanan boyutların tam anlamıyla bütünleşmesi, sürdürülebilir yerleşmelerin oluşturulmasının ön koşuludur.

Sınmaz'a (2013) göre 1990'lı yıllardan itibaren oluşan sürdürülebilir yerleşim modellerinden ve planlama yaklaşımlarından ilk karşımıza çıkanlar şunlardır: “*Yeni Kentleşme Hareketi (New Urbanism), Kompakt Kent (Compact City), Ekolojik Kent (Eco-City), Akıllı Büyüme (Smart Growth), Sakin Şehir (Slow City), Ekoköy (Eco Villages), Kentsel Köy (Urban Villages) ve Akıllı Kent (Smart City)*”. Bahsedilen tüm yerleşim modelleri çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik planlama kriterlerine sahip olsalar bile her modelde öncelikli olan sürdürülebilirlik boyutunun farklılaştığı görülmektedir. Bakış açısı ve yaklaşımın dışında ölçek, kapsam, aktörler ve sürece ilişkin değişiklikler de söz konusudur. Söz konusu modeller arasında araştırma konusunu da oluşturmakta olan sakin şehir (slow city) uluslar arası ölçekte yaygın olduğu gibi Türkiye ölçeğinde en yaygın ve aynı zamanda uygulanabilir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma kapsamında, *Slow City* karşılığı olarak; Türkiye’de uygulama aşamasında yavaş kelimesinin olumsuz algısına karşı türetilen *sakin şehir* ifadesi kullanılmaktadır.

2.2. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Yaklaşımı Olarak Sakin Şehir

Küreselleşme ile birlikte toplumsal hayatta bireylerin yaşam biçimlerinin, karar mekanizmalarındaki önceliklerinin, tercihlerinin tamamıyla değiştiğini ve özgün değerlerin yok olup yerini tekdüzeliğe ve aynılığa bıraktığını söylemek kaçınılmazdır. Küreselleşmenin kentler üzerinde meydana getirdiği bu etkileri ortadan kaldırmak kısacası küresel kültür karşısında yerel değerleri korumak, insanları üretime teşvik etmek ve kent yaşamında sürdürülebilirliği sağlamak gibi amaçlarla “Sakin Şehir Hareketi” ortaya çıkmıştır. 1990’ların sonunda İtalya’da ortaya çıkan hareket bugün dünyanın dört bir yanında üyesi olan bir belediyeler birliği halini almıştır. Sakin şehir modeli ancak ortaya çıktığı koşullar ve düşünsel altyapısı değerlendirilerek anlaşılabilir. İtalyanca Citta (şehir) ve İngilizce Slow (yavaş) kelimelerinden oluşan Cittaslow

kavramının Türkçe karşılığı yavaş şehirdir. Çalışmada yavaş kelimesinin olumsuz algılanması sebebiyle önerilen sakin şehir kavramı kullanılmıştır.

Yavaş felsefesi (slow movement) küreselleşen yaşam biçiminde hızlanan eylemlerin bireyler için değersizleştiği eleştirisiyle sürdürülebilirlikten uzak tüketim kültürünün değişebileceğini savunan bir harekettir. Gleick (1999), günümüz dünyasını her şeyin hızlandığı yer olarak tanımlamaktadır. Küresel sistemde zaman maliyet unsurlarının başında gelir. Bu nedenle artan bir ivme ile hız yaşamın tüm boyutlarını etkisi altına almıştır. Yaşam biçiminin tümüyle farklılaşması anlamına gelmektedir. Bu döngünün sorgulanmasından doğan yavaş akımının, zamanın bireyler için anlamlı şekilde kullanılması temeline geliştiği görülmektedir (Parkins 2004).

Sezgin ve Ünüvar (2011) “Yavaş hareketi hızla karşı reaksiyon ve kültürel ivme, hayatın mutluluklarından gerçek deneyim arayışı, saate bakmaktan ve sürekli aceleden kaçınmak, yaşam kalitesini yükseltmek; her şeye vakit alan zamanımızın hızını kesmek amacıyla ortaya çıkan hareketleri kapsamaktadır” ifadelerinde, felsefenin hayattan keyif almaya odaklandığını vurgulamaktadırlar. Zamansızlıktan ortaya çıkan ve bireylerin hayatına yayıldığı sürece deneyimlerini zayıflatan küresel kültür yerel üretimin, doğayla ilişkinin, yerel esnaf alışkanlıklarının, beslenme kültürünün hızla bozulmasına neden olmuştur. Bu duruma tepki olarak ortaya çıkan yavaş hareketi yavaş yaşam felsefesi beraberinde şehir, turizm, trafik, seyahat, iş gibi pek çok konuyla ilgili düşünülmesine ortam hazırlamıştır. Sürdürülebilir olma ve yerel üretim-tüketim döngüsünü teşvik etme özellikleri başta olmak üzere yavaş akımların pozitif bileşenlere sahip olduğu düşünülmektedir.

Şekil 2.1. Slow Food logo (Anonim 2013a)

Hızlı ve küresel sisteme karşı yavaş felsefesinin gelişimi, yerel yemek kültürünün *fast food* beslenme şekli karşısında güçsüzleştiği düşüncesiyle bir araya gelen bir grup

tarafından başlatılmıştır. Slow Food hareketi olarak literatüre geçen ve yavaş hareketleriyle bilinen salyangoz logosunu kullanan akım (Şekil 2.1), Carlo Petrini öncülüğündeki bir grup aktivist tarafından 1986 yılında Roma’da İspanyol Merdivenleri’ndeki McDonalds açılışı esnasında yapılan protesto ile başlamıştır. Grup, bu mekanın meydanın estetiğini bozduğunu ve İtalyan yemek ve beslenme kültürüne zarar verdiğini öne sürmüştür (Sırım 2012). Slow Food Birliği 1989 yılında on beş ülkenin Paris’te “Slow Food Manifestosu”nu imzalaması ile resmiyet kazanmıştır. Slow Food manifestosunda ortaya koyulan üç temel değer; İYİ, TEMİZ ve ADİL gıda arayışı olmuştur ve sürdürülebilir- kaliteli gıda temelinde gelişen yaklaşım zamanla gıda dışındaki pek çok alana da yayılarak yavaş hareketine dönüşmeyi başarmıştır. Yavaş yemek, yavaş seyahat, yavaş tasarım, yavaş moda, yavaş tıp, yavaş eğitim, yavaş ebeveynlik, yavaş şehirler vb.

Şekil 2.2. Slow Food konu ve kampanyaları (Anonim 2015a)

Yavaş yemek organizasyonunun bileşenlerine yer verilen Şekil 2.2’ye göre, akım yerel üretim mekanizmasının aktif olmasını ve sürdürülebilir ekonominin yaratılmasına ortam sağlamaktadır. Sürdürülebilir yerel kalkınma sürecinde önemsenen bu yönüyle yavaş yemek, yaşam kalitesinin sürdürülebilir bir yolla artırılmasını sağlayabilecek yapıya sahiptir.

2.2.1. Sakin şehir (slow city) gelişim süreci

Sakin şehir, küreselleşmenin şehirlerin dokusunu, sakinliklerini ve yaşam tarzını standartlaştırmasını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için Slow

Food (Yavaş Yemek) hareketinden doğmuş bir şehirler birliğidir (Keskin 2012). Uluslararası ölçekli bir ağ olan “Sakin Şehirler Birliği” küresel kültürün şehirlerin ruhunu ve karakteristik özelliklerini kaybetmemesi için bir takım stratejiler geliştiren bir organizasyondur. 1999 yılında Greve in Chianti, Toskana Belediye Başkanı Paolo Saturnini önderliğinde dört belediye başkanından oluşan bir grubun, yapılan görüşmeler sonucunda bir takım prensipler belirleyip bu standartlara uygun bir yerel yönetim anlayışı oluşturmayı denemesi ile Sakin Şehirler Birliği oluşmaya başlamıştır. Geleneksel yaşam biçimi, yerel ekonomi, sağlıklı gıda ve sürdürülebilir çevre hedeflerini içeren bu yönetim anlayışı kısa sürede başka belediyelerin de dikkatini çekmeye başlamış ve organizasyon tüm dünyada tanınır bir yaşam modeli haline gelmiştir.

Yerel değerlerin yüceltilmesi temelinde ve Slow Food ilkeleri doğrultusunda ortaya çıkan bu yerleşim hareketi, kısa sürede geniş çevrelere yayılmayı ve İtalya dışında pek çok ülkede de üyeler kazanmayı başarmıştır. 2019 nisan ayı itibariyle 30 ülkede 262 üye kenti birbirine bağlayan bu ağ, hızla genişlemeye devam etmektedir (Anonim 2019b). Ortaya konan amaçlar doğrultusunda sakin şehirler, daha kaliteli ve bireylerin duyularında, algılarında bambaşka bir yaşam ortamı sağlamak hedefiyle varlığını sürdürmektedir. Sakin şehir sıfatı küçük şehirler için bir kalite göstergesidir ve aynı zamanda kendi toplumunun yaşam kalitesini artırmayı tercih etmiş kentlerdir (Miele 2008).

Şekil 2.3. Cittaslow Birliği 20.yıldönümü görselleri (Anonim 2019c)

Sakin şehirler birliği 1999- 2019 yılları arasında hızla yayılmayı ve dünya üzerinde pek çok üye kentin katılımıyla organize bir strateji ortaya koymayı başarmıştır. 2019 yılı birlik için 20. yıl dönümü olarak kutlanmaktadır. Özellikle hızlı kentleşmenin kentlerde yarattığı sorunlar, yaşam kalitesinin yüksek olduğu bir şehirde yaşamak hayaliyle, bireylerin ve yönetimlerin modele inançlarını ve bağlılıklarını arttırmaktadır. Üye

şehirler üye olmak isteyen şehirlere örnek ve yol gösterici olarak sorumluluk üstlenmekte, böylelikle kriterleri dünyanın her yerinde benimsenen kapsamlı bir model ortaya çıkmaktadır.

Yapısı itibariyle organizasyon yaşam kalitesinin sürdürülebilirlik zemininde artırılması için, bir takım hedefler doğrultusunda gelişmiştir. Ocha'ya göre (2004) bu hedefler,

- Standardizasyonu değil çeşitliliği teşvik etmek
- Yerel kültürü, gelenekleri desteklemek ve teşvik etmek
- Daha sürdürülebilir çevreler için çalışmak
- Yerel üretim ve ürünleri desteklemek, teşvik etmek
- Özellikle çocuklar ve gençler arasında sağlıklı yaşamı teşvik etmek
- Yerel toplum ile birlikte bu değerleri inşa etmek üzere beraber çalışmaktır.

Şekil 2.4. Yaşam kalitesi ve ziyaretçi deneyimini etkileyen sakin şehir politikaları (Hatipoğlu 2015)

Sanayileşmeyle birlikte artan kentleşme eğilimi sonucu insanların önemli bir bölümü kentlerde yaşamaya başlamıştır. Bu durum şehirlerdeki yaşam kalitesini küreselleşmenin güncel sorunlarından biri haline getirmektedir (Marans 2007). Bu doğrultuda tüm modern toplumlarda kentsel yaşam kalitesi bir hedef haline gelmiştir. 1990lar itibariyle uluslararası anlaşma ve örgütlerce yaşam kalitesinin tüm boyutlarıyla iyileştirilmesi önemli bir amaç haline gelmiştir. Yaşam kalitesi ve misafir deneyimi önceliğiyle

geliştirilen sakin şehir politikaları Hatipoğlu (2015) tarafından Şekil 2.4'teki gibi ifade edilmektedir. Son 25 yılda kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi konusunda ölçüt ve göstergelerin oluşturulması için önemli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu ortaya farklı göstergeler çıksa da bu göstergeler genel olarak; açık ve kapalı mekân standardı (çevre temizliği, yeşil alan, doğal çevre niteliği vb), vatandaşların refahı (gelir düzeyi, gelir dağılımı, satın alma gücü, işsizlik, güvenlik vb), hizmet çeşitliliği ve kalitesi (eğitim, sağlık, eğlence, ulaşım vb.) konularını içermektedir (Turgut 2007). Sakin şehir yaşam modeli de, öncelikle şehirde yaşayan yerel halkın doğal çevre ve kültürel anlamda bozulmamış bir ortamda yaşam kalitesi yüksek biçimde yaşamını sürdürmesi hedefiyle ortaya atılmış alternatif bir model olarak değerlendirilebilir (Mayer ve Knox 2006). Yaşam kalitesi parametrelerini temel alarak Şekil 2.4'te görülen başlıklarca oluşturulan kriterlerin uygulanması ve organizasyon tarafından denetlenmesi, aradaki bağlantıyı ortaya koymaktadır. Sakin şehir üyelik kriterlerinin yapısının incelenmesi, uygulamaları ve üyelik gerekliliklerinin anlaşılabilirliği bağlamında önemli bulunmaktadır.

2.2.2. Sakin şehir (slow city) kriterleri

Bir kentin Sakin Şehirler Birliği'ne üye olabilmesi için belirli kriterleri sağlaması gerekmektedir. Yaşam kalitesi ve kullanıcı deneyimlerinin iyileştirilmesi prensiplerine dayanarak geliştirilen kriterler 2013 yılına kadar temel olarak, yedi ana başlık (Çevre Politikaları, Altyapı Politikaları, Kentsel Kalite İçin Teknolojiler ve Tesisler, Yerel Üretim Desteklenmesi ve Korunması, Misafirperverlik, Farkındalık, Slow Food Hareketiyle işbirliği) elli dokuz alt başlık ve üç adet özel koşuldan (Yavaş Şehir eylem-kimlik kampanyası için gerekliliklerin karşılanması, yavaş yemek hareketinin desteklenmesi ve oluşturulması, üye kentlerin resmi yazışmalarında Yavaş Şehir amblemini kullanması ve internet sitelerine Yavaş Şehir felsefesini içeren bir bölüm koymaları) oluşmaktadır (Şahin ve Kutlu 2014, Keskin 2012). Ancak kriter listesi, 2013 yılında Uluslararası Bilim Komitesi tarafından güncellenmiştir. Güncellenen listenin farklılık taşıyan yönlerinden biri, perspektif ve zorunlu kriterlere yer vermesidir. Zorunlu kriterler, o konuda çalışma yapmayı zorunlu kılmaktadır ve bir asteriks (*) ile belirtilmektedir. Perspektif kriterler ise iki asteriks ile belirtilmekte (***) ve gerçekleştirilmeleri durumunda üye kentler için %15 oranında puan artışı sağlamaktadır. Uluslararası Cittaslow Birliği kurulduğu zaman elli dokuz olan kriter listesi, 2013 yılında

güncellenmesi ile birlikte yetmiş ikiye çıkarılmıştır (Ak 2018, Anonim 2019a). Bu kriterler;

- Çevre politikaları
- Altyapı politikaları
- Kentsel yaşam kalitesi politikaları
- Tarımsal, turistik, esnaf ve sanat-karlara dair politikalar
- Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar
- Sosyal uyum
- Ortaklıklar şeklindeki yedi başlık altında gruplandırılmıştır.

Kriterler alt başlıklar düzeyinde incelendiğinde çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik kriterleri ile doğrudan örtüştüğü görülmektedir. Tüm bu kriterler ele alınmadan üyelik başvurusunda bulunacak şehirlerin 50 000 nüfusun atında kalması gerekliliği birlik tarafından sorgulanmaktadır. 50 000 nüfus sınırlaması, sakin şehir modelinin sürdürülebilir kentsel gelişmeyi hedefleyen *küçük kentler* için kalite göstergesi olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Nüfus değerlendirmesi sonrasında, şehrin kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve elli ve üzerinde puan koşulu aranmaktadır. Değerlendirmeye konu olan kriterlerin irdelenmesi, sakin şehir modelinin sürdürülebilir kentsel gelişme hedefine nasıl yaklaştığının anlaşılması için önemli bulunmaktadır. Kapsamları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

• **Çevre Politikaları** başlığı, hava, su, toprak kirliliği ile mücadele ve sağlıklı bir çevre koruma stratejisi geliştirilmesi konularını içermektedir. Bu başlık altında yerel yönetim tarafından planlanması gereken atık toplama ve geri dönüşüm uygulamaları yanı sıra, bireylerin kendi yaşam alanlarında çevreye duyarlı sistemleri tercih etmelerine yönelik teşvikler ve kamu kurumlarında pasif sistemlerin kullanımı gibi çok sayıda alt başlık mevcuttur. Gerçekleştirilen her türlü kentsel hizmette ve yerel üretim faaliyetlerinde çevreye minimum zarar vererek çevresel sürdürülebilirlik için çalışmayı gerektiren kriterlerden oluşur.

• **Altyapı Politikaları** başlığı çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğe yönelik kriterleri içermektedir. Motorlu taşıt kullanımını azaltmak için yaya ve bisikletle

ulaşılabilirlik koşullarının iyileştirilmesi, aktif kullanılan yeşil alanların yaratılması, herkes için tasarım kriterlerinin gözetilmesi, kent içinde tarihi- kültürel özelliğe sahip alanların geliştirilmesi, yerel rnlerin Őhrin ekonomisi için önemli bir girdi olduğunu savunması sebebiyle yerel ürün satış merkezlerinin geliştirilmesi gibi yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik kriterleri içermektedir.

• **Kentsel Yaşam Kalitesi için Politikalar** başlığı kamusal alanlarda yaşam kalitesinin arttırılmasına yönelik hedefleri içermektedir. Yerel halk ve ziyaretçilerin Őhirde nitelikli deneyimler yaşayabilmesi için, yeşil alan için yer seçimi, sürdürülebilir mimari için farkındalık, sosyal altyapının güçlendirilmesi, kurslar ve atölyeler ile her yaşta eğitim ve sosyalleşme imkanı yaratılması, Şehir içi internet ağının varlığı gibi çok sayıda alt başlığı değerlendirme altında tutmaktadır.

• **Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar** başlığı temelde yerel ve geleneksel üretim in teşvik edilmesini ve özgün ürünlerin markalaşarak kent ekonomisinde aktif rol oynamasını hedeflemektedir. Bu anlamda tarımda kullanılan kimyasallardan kentin mutfağına, otel kapasitelerinin planlanmasından hizmetlere erişimin kolaylaştırılmasına çok sayıda göstergeyi içermektedir.

• **Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim** başlığında, yerel halkın sakin turistlere misafirperverliğinin arttırılması, hizmet kalitesinin belli standartlara uygunluğu, Őeffaf fiyat politikası, bilinçli ve yavaş turizm konusunda bilgi sahibi rehberlerin varlığı ve yavaş güzergahların kurgulanması gibi turizm kalitesini denetleyen çok sayıda kriter yer almaktadır. Sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği sağlamayı hedefleyen bir içeriğe sahip olduğu söylenebilmektedir.

• **Ortaklıklar** başlığı altında ise, sakin Şehir ağı ile çeşitli kuruluş ve yerel – ulusal sivil toplum örgütlerinin ortak çalışmalar yürütmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Earth Market ve Terra Madre Günü sakin Şehirlerde ortak olarak gerçekleştirilen proje-organizasyonlardan en nemlilerdir. Çok boyutlu bir uygulama alanı olan sakin Şehir modeli, çok sayıda paydaş grubunun ortaklıklar kurabilmesi sonucu var olabilmektedir (Anonim 2013b).

Söz konusu kriterlerin üyelik aşamasında sağlanmasının yanı sıra düzenli denetimlerle devamlılığın sağlanması birliğin önceliklerindedir. Aynı zamanda başlangıçta sağlanamayan kriterlerin yerel yönetim tarafından çeşitli projeler ile sağlanmaya çalışılması önemsenmektedir. Bu bilgiler ışığında, sakin şehir modelinin bir amaç değil bir sürecin başlangıcı kabul edilmesi mümkündür. Üyelik başvurusu bu konudaki istekliliğin beyanı anlamına gelmektedir. Sakin şehirler sıralamasına girmiş bir şehir, sürdürülebilir gelecek ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için süreklilik gerektiren bir yaşam biçimini tercih etmiş demektir.

Sakin şehir ölçütlerinin uygulanması ülkeden ülkeye ve kentler arasında farklılıklar gösterebilmektedir. Söz konusu farklılıklar aynı zamanda kentlerin harekete dâhil olurken ne tür bir motivasyona sahip olduğuyla ilgilidir (Knox ve Mayer 2007). Bu noktayı vurgulamak önemlidir; çünkü bu nokta sakin şehirler birliğine dâhil olan kentlerin homojenliğinden kaçınmak için kullanılan bir yoldur (Grzelak-Kostulska ve ark. 2011). Homojenleşme ve küresel kent olgusundan uzaklaşma, hareketin en temel hedefidir ve dolayısıyla üye kentler için tek tip bir reçete önerilmesi mümkün değildir. Her bir sakin şehir, kendi özgün değerlerini keşfetmeli, kentlilere ve konuklara bu özgün değerlerden kaynaklanan deneyimler sunmalıdır.

2.3. Sakin Şehir Örnekleri

Cittaslow International Network (Uluslararası Sakin Şehirler Ağı), 1999 yılından 2019 yılına kadar geçen 20 yıllık süreçte, dünyaya yayılmayı başarmıştır. 2019 yılı nisan ayı itibariyle 30 ülke ve 262 şehir birliğin üyesi olarak açıklanmaktadır (Anonim 2019d). Organizasyon tarafından kriterleri sağlayan kentler üyelik dosyalarının kabul edilmesi sonrasında üye şehirler listesinde yer almaktadırlar. Fakat Cittaslow tüzüğüne göre, ulusal ağa sahip olabilmek için birliğe üye üç şehir bulunması zorunluluğu mevcuttur (Anonim 2017a). Güncel listeye göre on yedi ülkede kurulan ulusal ağlardan İtalya seksen bir üye ile kurucusu olduğu hareketin sayısal liderliğini de sürdürmektedir (Çizelge 2.1). İtalya'nın üye sayısını Polonya yirmi yedi, Almanya on dokuz, Türkiye on yedi üye şehirle izlemektedir. Türkiye'de Seferihisar'ın üyeliği ile başlayan sakin şehir süreci; 2011 yılında Akyaka, Yenipazar, Gökçeada ve Taraklı olmak üzere dört üye kentin daha eklenmesi ile ulusal sakin şehir ağına dönüşmüştür. Sakin şehir felsefesi bağlamında

değerlendirildiğinde, üye kentlere yönelik nicel değerlerden çok niteliklerin önemsenmesi gerektiği vurgulanmalıdır. Bu bağlamda dünyadan ve Türkiye’den çeşitli örneklerin irdelenmesi, organizasyonun uygulamadaki durumunun anlaşılması için önemsenmektedir.

Sakin Şehirler Ağı, bkz. Ek 1’de görüldüğü üzere çok sayıda ülkeyi etkilemeyi başarmış bir organizasyondur. Her bir ulusal ağ ve her bir sakin şehir özgün yönleri ile yaşam kalitelerini arttırarak sürdürülebilir bir yaşam biçimi ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Alt bölümlerde uluslararası ve ulusal ağa üye kentlerden seçilen kentlere ilişkin bilgiler verilmektedir.

2.3.1. Uluslararası Sakin Şehirler Ağı’na üye şehirlerden örnekler

Tez kapsamında tüm sakin şehirler ele alınamayacağından; farklı kültürlere sahip beş şehir ile ilgili değerlendirmeler yapılarak organizasyonun evrensel yapısına ilişkin bir kesit oluşturulması uygun bulunmaktadır. Hareketin uygulandığı ilk üç şehirden biri olan Bra (İtalya), İskandinav ülkelerinden Norveç’te yer alan Sokndal, sakin şehir sayısı itibariyle üçüncü sırada yer alan Almanya’dan dokusunu koruyarak kentsel yaşamı devam ettiren Nördlingen, uzak doğu kültüründen olması yanı sıra erişilebilirlik kısıtları sebebiyle sakin şehir olma potansiyeli taşıyan ve aksi durumda tehlikeye giren Jeungdo (Güney Kore) ve üye sayısı itibariyle ikinci sırada yer alan Polonya’dan Lidzbark Warmiński şehirleri değerlendirilmektedir.

Bra (İtalya):

1999 yılında ortaya çıkan kent modelini benimseyen ilk şehirler Orvieto, Bra ve Positano olmuştur. Halen sakin şehir modelini temsil eden bu kentler, potansiyel üye şehirler için önemli bir örnek niteliğindedir. Bra, İtalya’da Torino’ya 50km mesafede yer almaktadır. 2017 yılı verilerine 29 604 nüfusa sahiptir. Barok sanatının önemli merkezlerinden biridir ve bu nedenle güçlü bir kent kimliğine sahiptir (Şekil 2.6). Gastronomi ve şarap kültürü ile bütünleşen bu kent, sahip olduğu değerlerle tanınmaktadır. Piedmont kent merkezinin (Şekil 2.5) güçlü ticaret ve turizm ekonomisine Bra, özellikle gastronomi kültürü ve şarap – peynir ürünlerinin tanıtılması için düzenlenen etkinliklerin çekiciliğiyle özgün bir katkı koymaktadır (Anonim 2019e). 2004 yılında SlowFood organizasyonu tarafından kurulan

Uluslararası Gastronomi Üniversitesi Bra’da bulunmakta, lisans – lisans üstü düzeyde gastronomi eğitim ve araştırmalarına ev sahipliği yapmaktadır (Anonim 2004a).

Şekil 2.5. Bra (İtalya) hava fotoğrafı (Anonim 2018a)

Şekil 2.6. Bra (İtalya) sokak görünümü (Anonim 2016a)

2014 yılında cittaslow organizasyon komitesi tarafından düzenlenen en iyi cittaslow uygulamalarının belirlendiği yarışmada Bra, yoksullukla mücadele için gerçekleştirilen kapsamlı projeler ve şehrin enerji mirasının korumasına yönelik projeler ile başarı sıralamasında yer almaktadır (Anonim 2013b). Sakin şehir olarak geçirilen yirmi yılda

yaşam kalitesi ve toplumsal refah arayışı ile projelerin gerçekleştiriliyor olması, sakin şehir felsefesinin anlaşılabilirliği için önemli bir örnek niteliğindedir.

Çizelge 2.1. Bra Belediyesi projeleri

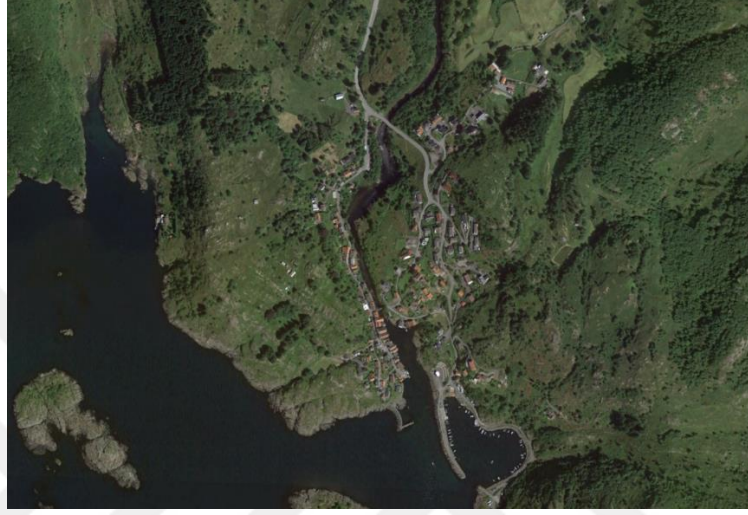
Çevre Politikaları	Mevcut altyapıda bölgesel iyileştirmeler Görüntü kirliliğinin azaltılmasına yönelik çalışmalar
Altyapı Politikaları	Şehir merkezinde motorlu taşıt kullanımının yasaklanması Beş istasyon ve kırk bisikletten oluşan bisiklet kiralama sisteminin kurulması
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	Yapıların ve sokakların kent estetiği perspektifinde denetlenmesi ve iyileştirilmesi Şehrin enerji mirasının korunması çalışmaları Kamu binalarında güneş panellerinden enerji üretilmesi Barok sanatının önemli eserlerinin korunması ve iyileştirilmesi Yerel ürünlerin tanıtılması ve markalaşması amacıyla çok sayıda etkinliğin organize edilmesi
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	Fast food zincirleri ve süper marketlerin kapatılması Yerel işletme ve belediye bünyesinde açılan, tamamı organik – ekolojik yöntemlerle üretilen ürünlerin satış noktalarının kurulması Bra patentli ürünlerin markalaştırılması Okul kantinlerinde sağlıklı ve yerel öğünlerin sunulması Gastronomi, şarap ve peynir üretimine dayalı bir yavaş turizm programının benimsenmesi
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	-
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	Yoksullukla mücadele ve sosyal eşitliğin sağlanması
Ortaklıklar	Terra Madre Günü kutlamaları Uluslararası Gastronomi Üniversitesi'nin kurulması ve çok boyutlu gastronomi kültürü araştırmalarına destek verilmesi

Bra, sakin şehir modeli için öncü şehirlerden biridir ve dolayısıyla uzun yıllardır süreklilik içerisinde gerçekleştirilen projeler, üye olmak isteyen tüm şehirlere yol gösterecek niteliktedir.

Sokndal (Norveç - Nordik):

Sokndal, güneybatı Norveç'te, Stavanger'ın 110 km güneyinde bulunan bir sahil şehridir (Şekil 2.7). 295 km² alana sahiptir ve 2014 yılı verilerine göre nüfus 3 303 olarak belirlenmiştir. Norveç'in en büyük madencilik belediyesidir. Salom Nehri ve göllerinde pek çok balık türü yaşamaktadır. Özgün doğası sebebiyle çok sayıda aktivite parkuru tesis edilmiştir. Şehirde Unesco tarafından jeopark kurulması çalışmaları devam ettirilmektedir. İskandinav ülkeleri arasında sakin şehir ağına üye olan ilk şehir Sokndal (Şekil 2.8) olmuştur. 2003 yılında sakin şehir olmaya hak kazanan Sokndal'da yaşam

kalitesini geliştirmeye yönelik çeşitli projeler gerçekleştirilmektedir. Bu projelerden bazıları; ilköğretim okulu olarak cittaslow okulu, yerel halkın cittaslow çalışmalarına aktif katılımı, sakin şehir ve sakin şehir ürünlerinin tanıtılması, İtalyan hafta sonu etkinliğidir. Projelerin devamlılık göstermesi, sakin şehir bilincinin yerleştiğini göstermektedir (Anonim 2003a).

şekil 2.7. Sokndal (Norveç) hava fotoğrafi (Anonim 2017b)

şekil 2.8. Sokndal (Norveç) kıyı görünümü (Anonim 2003a)

Çizelge 2.2. Sokndal Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	Jeopark kurulması için çalışmaların yapılması
Altyapı Politikaları	Altyapıda bölgesel iyileştirmelerin yapılması
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	Doğa içerisinde aktivite parkurlarının düzenlenmesi 1700lü yıllardan beri varlığını sürdüren ahşap evlerin korunması ve iyileştirilmesi
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	İtalyan hafta sonu etkinliklerinin düzenlenmesi
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	İlköğretim okulu olarak cittaslow okulu projesi
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	Yerel halkın aktif katılımının sağlanması
Ortaklıklar	Slow food organizasyonu ile ortak etkinlikler

Sokndal, Nordik ülkelerinde sakin şehirler ağına üye olan ilk şehir olarak özelliğini korumaktadır. İlk üye olması sebebiyle, başvuru sürecinde çok sayıda şehirle ortak çalışmalar yapılmış, dosya çok sayıda protokolün imzalanması sonucu hazırlanmıştır. Bu yönüyle ulusal ağın kurulması konusunda önemli bir sakin şehir sürecidir. Ortaklıkların kurulması ve farklı paydaşların fikirlerinin alınması (Çizelge 2.2) , sakin şehir modelinin önemli bir bileşenidir.

Nördlingen (Almanya):

Almanya’da bir Orta Çağ kenti olan Nördlingen’in yer aldığı eşsiz plato on beş milyon yıl önce bir göktaş etkisiyle oluşmuştur. “Romantik Yol” üzerinde yer alan Nördlingen, etrafı surlarla çevrili, sınırları belirli bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. 2008 yılı verilerine göre 19 119 nüfusa sahiptir. Eşsiz kentsel dokusu ve tarihi değerleriyle kent, 2009 yılından beri sakin şehirler ağı üyesidir. Etrafını saran surlarla daire formunu alan şehir (Şekil 2.9) , Otuz Yıl Savaşları döneminde dışarıya kapalı yapısı sebebiyle zarar görmemiş ve korunmayı başarmıştır. Şekil 2.10’da sokak görünümü görülen geleneksel mesleklerin bile halen sürdürüldüğü şehir, Almanya ölçeğinde kültürel değerlerini korumayı başarmış şehirlerin başında gelmektedir (Anonim 2009b).

Şekil 2.9. Nördlingen (Almanya) hava fotoğrafı (Anonim 2013b)

Şekil 2.10. Nördlingen (Almanya) sokak görünümü (Anonim 2016b)

Çizelge 2.3. Nördlingen Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	Yenilenebilir enerjinin kullanımının teşvik edilmesi
Altyapı Politikaları	Altyapıda bölgesel iyileştirmelerin yapılması Arıtma ve atık toplama sistemlerinin geliştirilmesi
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	Güneş panelleri ile yenilenebilir enerji üreten rekreasyon alanı, park ve spor tesislerinin açılması
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	Nördlingen Noel Pazarında yerel ürünlerin satılması ve tanıtılması Yerel yemek, kıyafet ve geleneksel etkinliklerin sürdürülmesi
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	İlköğretim okulu olarak cittaslow okulu projesi
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	Toplumun farklı kesimlerini bir araya getiren etkinliklerin düzenlenmesi Geleneksel Stabenfest kutlamaları Cittaslow Festivali'nin geleneksel olarak düzenlenmesi
Ortaklıklar	Slow food organizasyonu ile işbirliği yapılması

Kentte hem yaşlıları hem de gençleri hedef alan pek çok sosyal etkinlik gerçekleşmektedir. Geleneksel “Stabenfest” Nördlingen'de 600 yıldan fazla bir süredir kutlanmaktadır. Aynı şekilde “Nördlingen Mess (Nördlingen Şehir Fuarı)” da şehrin çekicilikleri arasındadır ve pek çok ziyaretçinin kente gelmesini sağlamaktadır. Üç gün süren “Tarihi Şehir Surları Festivali” kapsamında yüzyıllar önce kullanılan geleneksel kıyafetlerle zanaatkarlar, müzisyenler, hokkabazlar ve sanatçılar ortaçağ kentinin ruhunu Nördlingen sokaklarında yaşamaktadırlar. Kentte kurulan Nördlingen Noel Pazarı, yöresel yiyecek ve tarımsal ürünlerin en zengin biçimiyle satıldığı bir yerel ürün pazarıdır (Anonim 2009b). Şehrin kent kimliğine, geleneklerine ve yöresel yiyeceklerine bağlılığı, sakin şehir sürecinin doğal yapısı sayesinde başladığını göstermektedir.

Jeungdo (Güney Kore):

Kore'nin ve hatta Asya Kıtası'nın ilk yavaş şehri Jeungdo, yerel ölçeğini sürdüren bir kasaba olarak karşımıza çıkmaktadır. Trafik, gürültü, gece hayatı ve AVM gibi “küresel kavramların” hakimiyeti altında olmayan şehir, özgün kent yaşamı ile 2007 yılında birliğe üye olmuştur. Şekil 2.11'de görüldüğü gibi coğrafi açıdan da izole bir alanda kurulan kent, erişilebilirlik imkanlarının kısıtlılığı sebebiyle kültürel bozulmaya maruz kalmamıştır. Büyük oranda geleneksel tarım faaliyetleri sürdürülen Jeungdo'da balıkçılık faaliyetleri bile gelişmiş değildir (Şekil 2.12). Fakat yarım ada bağlantısını sağlayan köprünün tamamlanmasıyla, Jeungdo'nun özgün dokusunda birçok değişiklik gerçekleşmiştir. Erişilebilirlik koşullarının iyileştirilmesi ile beraber, şehre olan ilginin ve ziyaretçi sayısının artışı; gelişmişlik düzeyini arttırırken, kentin sakinlik kavramı ile çelişmesine neden olmuştur. Şehir sakinlerinin dışındaki ziyaretçilerin bölgede konut sahibi olmaya başlamasıyla, sosyal yapıda önemli değişimler gerçekleşmiştir. Tüm bu değişimlere rağmen yerel halkın tarım uygulamalarının, turizm potansiyelinden etkilenmediği belirtilmektedir (Anonim 2007a).

Şekil 2.11. Jeungdo (Güney Kore) hava fotoğrafı (Anonim 2019f)

Şekil 2.12. Jeungdo (Güney Kore) görünümü (Anonim 2017c)

Çizelge 2.4. Jeungdo Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	Sigara tüketiminin yasaklanması ve çevre dostu bir şehir yaratmak için projelerin gerçekleştirilmesi Tuz çiftliklerinin korunması
Altyapı Politikaları	Bisiklet kullanımının teşvik edilmesi ve belediye tarafından ücretsiz hale getirilmesi
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	Geleneksel Kore evlerinin ve tapınakların üretilmesi projesi
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	Yeni yapıların inşasına engel olmak amacıyla ev pansiyonculuğu için destek verilmesi
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	Yerel halk tarafından tuz çiftliği ve balık türlerinin deneyimlenmesi için tur şirketinin kurulması
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	-
Ortaklıklar	-

Jeungdo, dışa kapalı kültürel yapısı ve bozulmamış doğal ortamı sebebiyle birliğe katılan ilk Asya şehridir. Fakat sakin şehir hareketi bağlamında yapılması gereken çalışmaların belirlenememesi, yerel değerlerin doğru şekilde ele alınamaması, anakara bağlantısının güçlendirilmesi sonucu küreselleşme ve kentsel ranta maruz kalarak süreci doğru şekilde yönetilemeyen bir sakin şehre dönüşmüştür. Çizelge 2.4'te görüldüğü gibi kentsel yaşam kalitesine yönelik projelerden biri olarak var olmayan Kore evlerinin ve tapınakların

üretmesinin gündeme gelmesi, sürecin doğru anlaşılmasının önemli örneklerindedir. Her sakin şehir kendi değerleri bağlamında projeler üretmeli ve gelişim göstermelidir. Aksi halde diğer sakin şehirlere benzemeye çalışmak, felsefeye tam anlamıyla karşı çıkmak anlamı taşımaktadır (Anonim 2013b).

Lidzbark Warمیński (Polonya):

Polonya ulusal sakin şehirler ağı 2005 yılında kurulmuş olup, on dört yıllık süreçte yirmi yedi kentin üyeliğiyle ulusal ağ sıralamasında İtalya'yı takip etmektedir. Lidzbark Warمیński, Warmia bölgesinin tarihi başkentidir ve üye kentler arasında önemsenmektedir (Şekil 2.13). 2006 yılı verilerine göre şehirde 16.390 nüfus söz konusudur. Tarihi bölgelerin yaz aylarında ziyaretlerinin yanı sıra, kış sezonu için kayak turizminin geliştirilmesine ortam oluşturan engebeli yeryüzü şekillerine sahiptir. Sürdürülebilmiş olan tarihi kent kimliği sebebiyle, şehirde pek çok tarihi yapı ve eser mevcuttur. Lidzbark Warمیński'nin Günleri, Lidzbark Mizah ve Hiciv Akşamları, Warmia ve Powiśle'nin Lezzeti Yarışması gibi yaz döneminde gerçekleşen pek çok sosyal etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Şehir sakinleri ve misafirlerin kaliteli vakit geçirmesi için planlanmış pek çok rekreasyon alanı mevcuttur (Şekil 2.13), (Anonim 2019g).

Şekil 2.13. Lidzbark Warمیński (Polonya) hava fotoğrafı (Anonim 2016c)

Şekil 2.14. Lidzbark Warmiński (Polonya) sokak görünümü (Anonim 2018b)

Çizelge 2.5. Lidzbark Warminski Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	Kış aylarında doğa turizm türlerinin geliştirilmesi için etkinliklerin düzenlenmesi
Altyapı Politikaları	Tarihi şehirleri birbirine bağlayan bisiklet yolunun yapılması
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	Polonya ulusal ağına üye on dört şehri kapsayan bir yeniden canlandırma projesinin yapılması
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	Çiftçi Festivali ve Geleneksel Peynir Fuarı - "Peynir Zamanı" etkinliklerinin düzenlenmesi
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	Warmianka Restaurant'ta tarihi şato binasında yerel yemeklerin tanıtılması Warmia and Mazury İtfaiye Müzesi'nin açılmasıyla farkındalığın artırılması Yavaş güzergahların düzenlenmesi
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	Lidzbark Warmiński'nin Günleri Lidzbark Mizah ve Hiciv Akşamları Warmia ve Powişle'nin Lezzeti Yarışması Termal tesislerin sosyal donatı alanlarıyla birleştirilerek kullanıcı deneyimine açılması
Ortaklıklar	Ulusal Cittaslow Ağına üye şehirlerle birliktelik projeleri

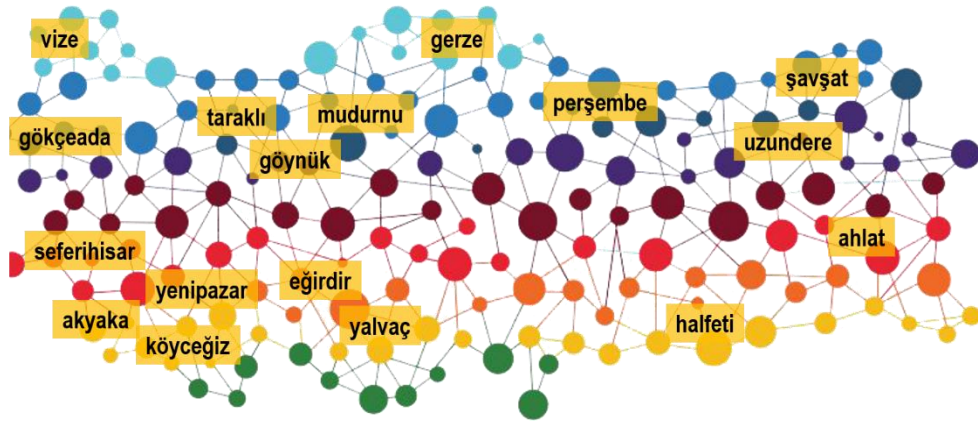
2011 Cittaslow Genel Kurulu Lidzbark Warminski'de düzenlenmiştir. Bu toplantıda Türkiye'nin sakin şehir başkenti Seferihisar tarafından birliğe adaylık dosyaları teslim edilen dört kentin Cittaslow üyeliği açıklanmıştır. Buna göre Akyaka (Muğla), Yenipazar (Aydın), Gökçeada (Çanakkale) ve Taraklı (Sakarya)'nın üyelikleri ilan edilmiştir. Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer tarafından "Akyaka'nın Özel Çevre Koruma Bölgesi olduğu ve biyoçeşitliliğiyle, Taraklı'nın karakteristik mimari yapısı ve restore edilen çok sayıda binasıyla, Yenipazar'ın Türkiye çapında ünlü pidesi başta olmak üzere yerel yemekleriyle, Gökçeada'nın ise adada organik üretim yapılmasıyla ve Slow Food etkinlikleri sayesinde kendi özelliklerine sahip çıkan kentler olduğu" vurgulanmıştır. Kentte yapılan toplantıda üye sayısı beşe çıkan Türkiye, ulusal ağını kurmaya, sakin

şehirlerin geleceğiyle ilgili karar vermeye ve 2013 yılı Cittaslow Genel Kurulu'na ev sahipliği yapmaya hak kazanmıştır (Anonim 2009a).

Lidzbark Warminski, Polonya ulusal ağına üye şehirlerden biri olarak önemli bir dayanışma ortamının parçasıdır (Çizelge 2.5). Ulusal ağ tarafından, projelerin tekil hedeflerle yerine bütüncül bir strateji gözetmesi denetlenmekte, böylelikle üye şehirler arasındaki paylaşım ortamı güçlenmektedir. Bu durum bölgesel kalkınmada sakin şehir modelinin uygulanabilirliğine yönelik olumlu anlamlar taşımaktadır.

2.3.2. Türkiye Ulusal Sakin Şehirler Ağı'na üye şehirlerden örnekler

Türkiye'de 2009 yılında Seferihisar'ın adaylığının kabul edilmesi ile başlayan sakin şehir süreci, geçen on yıl boyunca gelişimini sürdürmüştür. İtalya'nın Greve in Chianti kentinde gerçekleştirilen Uluslararası Cittaslow İcra Kurulu Toplantısı'nda Muğla'nın Köyceğiz ve Bitlis'in Ahlat ilçelerinin üyeliği kabul edilmiştir. 2019 yılı mart ayında gerçekleştirilen toplantı sonucunda Türkiye 17 üye şehri ile uluslararası sakin şehirler ağının parçası olmayı sürdürmektedir (Şekil 2.15).

Şekil 2.15. Türkiye ulusal sakin şehirler ağına üye kentler haritası

Üye kentlerin her biri farklı coğrafyalarda yer almakta, birbirinden oldukça farklı değerler barındırmaktadır. Seferihisar öncülüğünde Türkiye'nin batısından başlayan sakin şehir hareketi, devamında ülkenin diğer bölgelerine yayılma başarısını göstermiştir. On yedi sakin şehrin coğrafi bölgelere dağılımı Çizelge 2.6'de gösterilmektedir:

Çizelge 2.6. Türkiye’de sakin şehirlerin bölgelere dağılımı

Ege Bölgesi	4	Seferihisar, Akyaka, Yenipazar, Köyceğiz
Marmara Bölgesi	3	Gökçeada, Taraklı, Vize
Karadeniz Bölgesi	6	Göynük, Mudurnu, Gerze, Perşembe, Şavşat, Uzundere
Akdeniz Bölgesi	2	Eğirdir, Yalvaç
Doğu Anadolu Bölgesi	1	Ahlat
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	1	Halfeti
İç Anadolu Bölgesi	0	-
TOPLAM	17	2009 – 2019 yılları arasında 17 üyesi olan bir Sakin Şehir Ağı ortaya çıkmıştır.

Şekil 2.15’te harita üzerindeki dağılım incelendiğinde, üye şehirlerin denize kıyısı olan bölgelerde yoğunlaştığı; fakat Anadolu coğrafyasının karasal bölgelerinde de üye şehirlerin var olduğu görülmektedir. Çizelge 2.2’de belirtildiği üzere İç Anadolu bölgesinde üye kent yer almazken, hareketin doğduğu Ege Bölgesi’nde dört şehir yer almakta ve altı üye şehirle sayısal liderliği Karadeniz Bölgesi yürütmektedir. Bu kentlere yönelik detaylı araştırma yapıldığında kıyı bölgelerde olmayan üyelerin de su ögesi ile ilişkili oluşu ve kent kimliğinde suyun önemli olduğu göze çapmaktadır. Buna örnek olarak Halfeti’nin GAP Projesi kapsamında yaşanan bir felaket ile sular altında kaldığı ve kentin bu tarihten itibaren sakin şehir potansiyeli taşıdığı gösterilebilir. Aynı şekilde en yeni üyelere biri olan Ahlat’ın da Van Gölü kenarında yer aldığı ve kentsel yaşamında suyun önemli bir veri olduğu bilinmektedir.

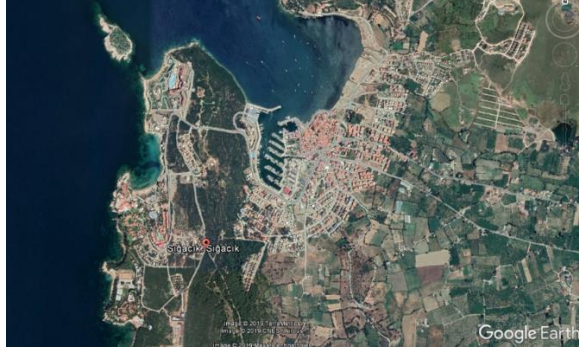
Şekil 2.16. Sakin şehir Türkiye logosu (Anonim 2014a)

Türkiye’de sakin şehirlerin potansiyelleri ve süreç içinde gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesi, ulusal ağın modele bakış açısını irdelemek açısından önemsenmektedir. Türkiye’nin sakin şehir sürecinde öncü olan Seferihisar, Güneydoğu Anadolu bölgesinin tek üye şehri Halfeti, yakın dönemde üyeliği cittaslow komitesince askıya alınmış Perşembe ve 2019 yılında birliğe üyeliği gerçekleşen Doğu Anadolu bölgesinin ilk sakin şehri Ahlat’ın; coğrafi ve kültürel farklılıkları sebebiyle incelenmesi, ülke deneyiminin izlenmesi amacına uygun bulunmaktadır.

Seferihisar (İzmir-Türkiye):

Seferihisar Türkiye’nin batı kıyısında ve İzmir kent merkezine 45 km uzaklıkta bulunan bir ilçedir. Kentin bulunduğu topraklarda ilk yerleşimin 4000 yıl önce başladığı bilinmektedir. Bölgedeki en eski yerleşim, M.Ö.200’lü yıllara tarihlenen Teos Antik Kenti’dir. Bu topraklarda Lidyalılar, İranlılar, Yunanlılar, Makedonyalılar, İspartalılar ve Romalılar yaşamış olup bölge 12. yüzyılda Selçuklu topraklarına, 14. yüzyılda ise Osmanlı topraklarına katılmıştır. 20.yy’a geldiğinde Seferihisar’da Türk ve Rumların bir arada yaşadığı görülmektedir. 1922 yılından bu yana Türklerin yaşadığı bir ilçe durumundadır (Çakar 2016). Kentte söz konusu kültür mozağini gözler önüne seren pek çok tarihi yapı mevcuttur.

2009 yılında Belediye Başkanı Tunç Soyer’in vizyonu ile birliğe Türkiye’den katılan ilk kent olma özelliğine sahip olan Seferihisar, organizasyonun Türkiye başkenti olarak nitelendirilmektedir. Cittaslow üyeliği Seferihisar’ı bir anda sezon aşırı turistik ilgi gören bir yer haline getirmenin ötesinde, yerleşimin kentsel yaşam kalitesini geliştirmeye yönelik pek çok farklı projeyi gündeme taşımıştır (Gündüz 2012). 2009’dan bu güne kadar, yerel halkın bilinçlenmesi, belediyecilik hizmetlerinin bu yönde geliştirilmesi sağlanmıştır. İstikrarlı bir strateji ile yaşam kalitesinin hem kent sakinleri hem de konuklar için iyileştirilmesi sebebi ile örnek bir sakin şehir olmaya devam etmektedir.

Şekil 2.17. Sığacık, Seferihisar hava fotoğrafı (Anonim 2019h)

Şekil 2.18. Sığacık, Seferihisar (Anonim 2010a)

Seferihisar Belediyesi tarafından, 2009 yılı itibariyle, sakin şehir kriterlerinin her birine yönelik çok çeşitli projeler yürüttüğü, yerel halkın da aynı özveri ile sürecin içerisinde yer aldığı görülmektedir. Yapılan çalışmaların başta sosyal yaşamı canlandırmak hedefini taşıdığı, geniş kapsamlı ele alındığında ise kentin yaşam kalitesinin çok boyutlu ele alınarak iyileştirilmesi amacı taşıdığı görülmektedir.

Çizelge 2.7’de görüldüğü üzere Seferihisar Belediyesi, yerel halkın da etkin rol aldığı bu süreçte önemli bir proje ağına imza atmıştır. Halen yerli ürünlerin pazarlanması, kentli kadınların sosyal yaşamın aktif birer parçası olması, çocukların erken yaşta demokrasi bilinci ve kentli hakları ile tanışması temelinde önemli projeler gerçekleştirilmeye devam etmektedir. Saki şehirler birliği logosu belediyenin tüm bağlantılarında etkin kullanılmakta; birliğin bir üyesi olarak yerine getirilen tüm görevler, böylelikle kente tanınırlık ve talep olarak geri dönmektedir.

Çizelge 2.7. Seferihisar Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	Mevcut altyapıda bölgesel iyileştirmelerin yapılması Görüntü kirliliğinin azaltılması
Altyapı Politikaları	Bisiklet yollarının ve garajlarının oluşturulması
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	E-Belediye hizmetinin devreye girmesi Kadın Emegi Evlerinin kurulması Sığacık Peyzaj Projesi'nin uygulanması Sığacık Kaleiçi Sokak Sağlıklaştırma Projesi Teos Antik Kenti kazı çalışması
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	Üretici pazarının kurulması Tohum Takas Şenliğinin düzenlenmesi Mandalina üreticisinin desteklenmesi Kongre, festival, şenliklerin düzenlenmesi
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	Okul bahçelerinde interaktif tarım uygulamalarının başlatılması Doğa okulu projesinin gerçekleştirilmesi Sefertası Lokantası'nın açılması Cittaslow logosunun kullanılması
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	Seferihisarlılar buluşmasının düzenlenmesi Seferihisar Çocuk Belediyesi'nin açılması
Ortaklıklar	Organik tarım desteğinin sağlanması Sürdürülebilir balıkçılığın geliştirilmesi Terra Madre Günü kutlamalarının düzenlenmesi (Yedi Bilgeler Cittaslow dostu işletmenin açılması)

Keskin'e (2010) göre sakin şehir üyeliği, bir sonuç değil süreçtir. Öyle ki kriterlerin tamamını yerine getirmekten daha önemli olan şey, şehirlerin insan yaşamı için sürekli bir gelişim içinde olmasını hedefleyen bir felsefeye sahip olmaktır. Felsefe süreklilik içinde ele alınmak zorunda olup, bir kalite yolculuğu olarak nitelendirilmektedir. Doğutürk'e (2010) Seferihisar özelinde gerçekleştirdiği araştırmada, sakin şehir sürecinde atılan her adımın kentin refahını artırmaya yönelik adımlar olduğu sonucuna varmıştır. Tek yönlü olmayıp birçok yönden kenti ve halkı kalkındırarak kentin kendi kendine yetebilmesini amaçlamaktadır ve Seferihisar'da gerçekleştirilen çalışmalar bu doğrultuda olumlu bulunmaktadır.

Cittaslow üyeliğinin beraberinde getirdiği marka turizm unsuru nedeniyle son yıllarda ciddi artış gösteren nüfus yoğunluğu, trafik, ışık ve gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Seferihisar'da kent içi trafiğin rahatlatılması için bir dizi projeler hayata geçirilmiştir. Biyoçeşitliliğin korunması için yerel bir analiz yapılarak bu alanda geliştirilen politikalarla çevre ve canlı çeşitliliğinin korunması için çalışmalar başlatılmıştır. Akman ve ark. 'a (2018) göre Seferihisar'da yaşayan vatandaşlar ile gününbirlik ziyaretçiler yavaş şehir hareketinin şehrin tanınmasına ve özellikle de turizmin gelişmesine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra yerel halkın ekonomik gelirini, kadınların ev

ekonomisine katkı düzeyini ve ev yapımı yerel ürünlere ilgiyi de arttırdığını belirtmişlerdir. Fakat bununla beraber bazı tehlikeler de çalışma kapsamında dile getirilmektedir. Sakin şehir olarak tanınan şehir, kentsel büyüme, trafik, kalabalık ve sezonluk kapasite aşımı gibi sorunlarla yüzleşmekte; sakin şehir felsefesinden uzaklaşma tehlikesi altında kalmaktadır. Yaşam kalitesi üst başlığından uzaklaşmaksızın alınacak önlemler ve geliştirilecek projeler doğrultusunda, modelin sürdürülebilir geleceğe katkı sağlaması ve uygulamada sürekliliğin sağlanması mümkün olacaktır.

Halfeti (Şanlıurfa-Türkiye):

Şanlıurfa il sınırları içerisinde yer alan ve merkeze 112 km mesafede yer alan Halfeti ilçesi (Şekil 2.19) 646 km² yüzölçümüne sahiptir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, tarihi eserlere sahip olan bir yerleşimdir. 2000 yılında GAP Projesi kapsamında hizmete giren Birecik Barajı'nın taşması sonucunda ilçenin beşte üçlük kısmı sular altında kalmıştır ve yeni yerleşim yerleri oluşturulmuştur. İlçe 2000 yılından sonra saklı bir cennet olarak anılmaya başlamıştır. Her geçen gün artan turist sayısı ile ilçede birçok etkinlik alanları oluşmaya başlamıştır (Anonim 2019ı).

Şekil 2.19. Halfeti, Şanlıurfa hava fotoğrafı (Anonim 2017d)

Şekil 2.20. Halfeti, Şanlıurfa (Anonim 2013c)

2013 yılında Halfeti, sakin şehir sertifikasını alarak üye olmuştur. Karatosun ve Çakar'a (2017) göre Halfeti, somut ve somut olmayan kültürel mirasının zenginliği sebebiyle birliğin üyesi olmayı başarmıştır (Şekil 2.10). İsa Peygamberin havarisi Aziz Yohannes'in İncil'i yazıp çoğalttığı ve Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen Rum Kalesi, Kuzey Afrika dışında bir tek Halfeti'de yaşama olanağı bulan çizgili sırtlan, kesme taşlı evleri ve kuş pencereleri gibi pek çok özgünlüğe sahiptir (Anonim 2013c). Sadece Halfeti topraklarında yetişen Siyah Gül, tanıtılması hedeflenen en karakteristik yerel üründür. Ayrıca Halfeti ile ilgili vurgulanması gereken diğer önemli bir nokta, belediyenin faaliyet raporları incelenirken dikkat çeken "Cittaslow" kavramının "sessiz şehir" olarak kullanılmasının tercih edilmiş olmasıdır (Ak 2017). Hazırlanan tanıtım kampanyalarında Halfeti sessiz şehir adı ile ele alınmaktadır. Faaliyet raporları ve medyaya yansıyan çalışmalardan, belediyenin kentsel gelişme hedefiyle pek çok proje gerçekleştirdiği görülmektedir.

Halfeti Belediyesi tarafından, turizm potansiyelinin ön planda tutulması ve kentsel yaşam kalitesinin artırılması için pek çok projenin yürütüldüğü fakat bu projelerin çoğunda sakin şehir kriterlerinin dikkate alınmadığı Çizelge 2.4'te göze çarpmaktadır. Karatosun ve Çakar (2017) araştırma sonucunda Halfeti sakin şehir süreci için; yerel potansiyellerin tanınması, popüler bir sakin destinasyon olmak, korumaya yönelik projelerin geliştirilmesi yönleriyle pozitif değerlendirme yaparken, koruma stratejisinin süreklilik arz etmesi ve turizm odaklı projelerin sakin şehir bağlamında ele alınması yönleriyle

olumsuz eleştiride bulunmaktadır. İlçede kapsamlı ve bütünleşik bir sakin şehir stratejisinin olmaması, mevcut yerel değerlerinin tükenmesi tehlikesini yaratmaktadır.

Çizelge 2.8. Halfeti Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	Mevcut altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi
Altyapı Politikaları	Yol - park – kaldırım çalışmaları
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	Parkların düzenlenmesi Su altında kalan eski Halfeti'nin korunması ve iyileştirilmesi Büyük ölçekli bir kent parkı oluşturulması Ankara Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehir Protokolü kapsamında projelerin düzenlenmesi (Sahil Yolu Düzenlemesi, Seyir Tepesi, 225.000 Parke Taşlı Meydan, Plastik Çocuk Oyun Parkları)
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	Meyve Yemekleri Festivali Siyah gülün tanıtılması (Marka) Marina Yapımı ve Tekne Turlarının Organizasyonu (Gap Entegre Kırsal Kalkınma Programı)
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	Cittaslow Halfeti Konferansı
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	Halfetili kadınların üretim ve eğitimi için Halk Evlerinin kurulması
Ortaklıklar	Harran Üniversitesi Halfeti Turizm MYO'nun açılması (2017)

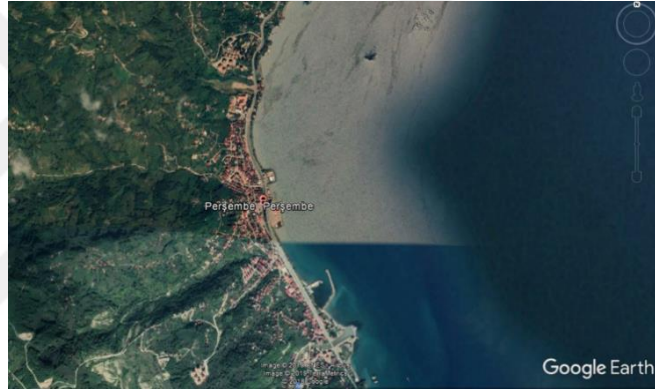
Perşembe (Ordu-Türkiye):

Perşembe İlçesi, Ordu ili sınırları içerisinde 226 km² alana sahip oldukça engebeli bir deniz kenarı yerleşimidir. Çevre ile ilişkileri kuran ana arterlerin kente doğrudan temas etmemesi sebebi ile bakir ve sessiz kalmayı başarabilmiş bir yerleşimdir. 2500 yıldır yerleşim niteliği taşıyan ilçe, özellikle liman kenti özelliği ile pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Eski adı Vona olan Perşembe'de kentliler, tarım faaliyetleri ve balıkçılık ile yaşamlarını sürdürmektedirler. 2012 yılında Karadeniz'in ilk üyesi olarak sakin şehirler birliğine katılan kentin, süreç içerisinde; bu logoyu ve birliğin değerlerini öne çıkarır nitelikli projelerin gerçekleştirilemediği görülmektedir. Bu konudaki en önemli eksikliğin yerel yönetim ve halk arasındaki işbirliğinin kurgulanması ile yerel halkın bilinçlendirilmemesi olduğu düşünülmektedir.

Numanoğlu ve Güçer'in (2018) Perşembe'de yerel halkın sakin şehir algısı üzerine yaptıkları araştırmaya göre, yerel halk turizm potansiyelindeki artış ile sakin şehir üyeliği arasında doğrudan ilişki olduğunu düşünmektedir. Fakat unutulmamalıdır ki sakin şehir üyeliği, kapsamlı ve çok boyutlu stratejilerle ele alındığı sürece başarılı olmaktadır.

Çizelge 2.9. Perşembe Belediyesi projeleri

Çevre Politikaları	-
Altyapı Politikaları	-
Kentsel Yaşam Kalitesine Yönelik Politikalar	-
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlar İçin Politikalar	-
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Politikalar	Perşembenin Işıklarını Kadınlar Yakacak (UNDP) Projesi-Fındık Toplama, Yerel Tatların Markalaşması, Ev Pansiyonculuğu Projesi Dr. Taflan Çiftlik Köyü (Turizm Bakanlığı Destekli İşletme) Belediye web sitesinde cittaslow logosunun kullanılması
Sosyal Uyuma Yönelik Politikalar	-
Ortaklıklar	Organik gıda pazarı projesi

Şekil 2.21. Perşembe, Ordu hava fotoğrafı (Anonim 2018b)

Şekil 2.22. Perşembe, Ordu (Anonim 2018d)

Diğer taraftan sakin şehir hareketinin yanlış algılanması, uygulamalar açısından yapılan yanlışlardandır. Perşembe'nin yerel halkın çalışmalarındaki ciddiyetinin korunması, tat ve beslenme eğitimi temel olmak üzere yavaş yemek faaliyetlerinin yaygınlaşması, sakin şehir çalışmalarının sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütülmesi ve kontrolün sağlanması gibi başlıklarda sorunlarla karşılaşacağı; dolayısıyla bunlara yönelik çalışmalar gerektiği düşünülmektedir (Karadeniz 2014). Bezer şekilde Şengür ve Atabeyoğlu (2018), kentsel gelişme anlamında sakin şehir modelinin Perşembe'ye katkısı olmadığını, bunun sebebinin ise yerel halk-yerel yönetim iş birliğinin gelişmemesi olduğunu ortaya koymaktadır. Hem hizmet anlamında yaşam kalitesini arttıracak projelerin geliştirilmemesi, hem de üyeliğin neden ve sonuçlarının halka yeterince tanıtılmamış olması sebebi ile 2018 yılında kentin üyeliği bir yıl süre ile askıya alınmış bulunmaktadır. Çizelge 2.4'te de görüldüğü gibi stratejisi olmayan ve hedefler doğrultusunda çalışmalar yürütmeyen üyeler, cittaslow olarak varlıklarını sürdürmemektedir.

Ahlat (Bitlis-Türkiye)

Van Gölü kıyısında, Nemrut Krater Gölü ve Süphan Dağı arasında kalan Ahlat, "Türklerin Anadolu'ya giriş kapısı" olarak kabul edilmektedir. Doğal güzellikleri dolayısıyla M.Ö. IV. binden itibaren pek çok medeniyete ev sahipliği yapan ilçe, bulunduğu koşullar itibariyle tarih boyunca stratejik öneme sahip olmuştur (Anonim 2019i). Ahlat sahne olduğu çok katmanlı yapısının sonucu olarak, pek çok tarihi alan ve esere ev sahipliği yapmaktadır. Şehirde yer alan Selçuklu Mezarlığı, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır (Anonim 2019j). Aynı zamanda barındırdığı tarihi zenginliklerle Ahlat 2013 yılından beri Tarihi Kentler Birliği üyesidir (Anonim 2013d).

Milliyet Gazetesi'nin 23 Ekim 2017 tarihli haberine göre Bitlis kent merkezine yaklaşık 45 kilometre uzaklıkta bulunan yaklaşık 30 bin nüfuslu Ahlat için, Ahlat Kaymakamlığı ile Ahlat Belediyesi tarafından hazırlanan ve Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) tarafından finanse edilen "Sakin Şehir Ahlat" projesinin tanıtım toplantısının gerçekleştirilmesi ile, sakin şehir süreci başlamıştır (Anonim 2017e). Cittaslow Türkiye bilim kurulu üyeleri ve organizasyon yetkililerince gerçekleştirilen incelemeler, belediye

yetkilileri ve yerel halkın da katıldığı toplantı süresince ele alınmıştır. Değerlendirme ve fikir alışverişi sonrasında Ahlat Belediyesi tarafından, 2 yıllık süreçte kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve birliğe üyelik kriterlerinin sağlanması için hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. İtalya’da 2019 yılı mart ayında düzenlenen, İcra Kurulu toplantısında Türkiye sakin şehirler ağının 253 ve 254. üyeliklerini gerçekleştirmiştir (Anonim 2019k). Ahlat birliğin 254. şehri ve Türkiye’de Doğu Anadolu Bölgesi’nin ilk sakin şehri olarak kaydedilmektedir.

Şekil 2.23. Ahlat, Bitlis hava fotoğrafı (Anonim 2018e)

Şekil 2.24. Ahlat, Bitlis (Anonim 2019l)

2019 mart ayı itibariyle sakin bir yerleşim olan Ahlat’a ilişkin doğal yapısı, tarım faaliyetleri, tarihi dokusu, özgün yapı malzemeleri, endemik bitkileri gibi pek çok alanda araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Fakat yerleşim özellikleri ve sakin şehir üyelik süreci hakkında henüz herhangi bir bilimsel çalışmanın yayınlanmadığı tespit edilmiştir.

Yerel halk, yerel yönetim, üniversiteler, uzman araştırmacılar ve sivil toplum kuruluşları gibi çok sayıda paydaşın aktif katılımı ile uygulanabilir olan sakin şehir modeli Ahlat'ta da başarıya ulaşmak için detaylı çalışmalar ve ortak stratejiler gerektirmektedir. Ahlat'ın sakin şehir ilan edilmesi ile aynı tarihlere denk gelen cumhurbaşkanlığı köşkü yapım çalışmaları; sakin şehir süreci ve geliştirilecek stratejilerin niteliği hakkında sorular yaratmaktadır. Merkezi yönetim, yerel yönetim ve ulusal sakin şehir birliğinin bu konunun paydaşları olarak ortak çalışmalar yürütmesi gerekliliği açıktır.

2.4. Kavramsal Çerçeve: Sakin Şehir Kriterleri- Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Bileşenleri İlişkisi

Doğayı hiçe sayan ve doğal kaynakları hiç bitmeyecekmiş gibi savurganca kullanan iktisadi kalkınma anlayışı dünyamızı “sürdürülemez” hale getirmiştir. Sanayi Devrimi'yle başlayan ve daha iyi bir yaşam için insanların fabrikaların bulunduğu kent merkezlerine akın ettikleri kentleşme süreci, ekolojik sorunların çıkış noktası olmuştur (Keskin, 2012). Dünya genelinde baş gösteren çevresel problemlerin yanında, yaşam biçimindeki değişikliklerden kaynaklanan ekonomik ve sosyal problemler oluşmaya başlamıştır. 20.yy. başlarında çeşitli ortamlarda bu gidişatın doğru olmadığı ve söz konusu sorunların önlenmesi gerektiği tartışılmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlik olgusu olarak karşımıza çıkan çözüm önerileri, temelde gelecek nesillerin de sahip olduğumuz değerlerden yararlanma hakkının tartışmaya açılmasıyla gündeme gelmiştir. Karaman (2009) Çizelge 2.5'te sürdürülebilir gelişmeyi yönlendirecek etkin politikaların oluşturulmasının beş temel çalışma alanı tarif etmektedir:

Çizelge 2.10. Sürdürülebilir gelişme yönelik politikalarda beş temel unsur
(Karaman 2009)

Kaynakların Korunması	Verimli arazi kullanımı, yenilenemeyecek kaynakların tüketilmemesi, bölgesel çeşitliliğin korunması
Yapay Çevre	Kentsel gelişme ve yapılaşmanın oluşumunda doğal çevreye uyumlu, dengeli bir oluşumla, karşılıklı olarak birbirlerinin değerlerini güçlendirmelerini sağlamak
Çevresel Kalite	Çevreyi kirletici oluşumları ve yaşam kalitesini düşüren oluşumları önlemek
Sosyal Eşitlik	Kuşaklar arası kaynak kullanımı açısından eşitlik sağlanması, topluluklar arasında sosyal eşitsizliği gideren politikalar üretmek, yoksullukla mücadele
Politik Katılım	Eşitlik, kaynakların eşit dağılımı, yaşam biçiminin ve tüketim alışkanlıklarının değişmesinde toplumun tüm kesimlerin söz sahibi olmasının garanti altına alınması

Benzer şekilde Wheeler (1998) yaşanabilir ve yaşam kalitesi sürdürülebilir kentler yaratmanın yöntemini aşağıdaki bileşenler doğrultusunda açıklamaktadır;

- Kompakt arazi kullanımı
- Araç kullanımı ve kolay erişim ilkeleri
- Doğal kaynak kullanımında verim, az kirlilik ve az atık
- Doğal sistemlerin restorasyonu
- Yaşanabilir konut çevresi
- Uyumlu sosyal yaşam çevresi
- Sürdürülebilir ekonomi
- Topluluk katılımı
- Yerel kültürün korunması

Bu çerçevede, sürdürülebilir kentsel gelişme; kentsel üretim–tüketim zincirinde yenilenebilir ve yenilenemeyen kaynakların sürdürülebilir kullanımından, siyasal–yönetimsel yapılanmalar ve demokratik örgütlenmelerin eş merkezli olarak rol aldığı, geniş katılımlı ve işbirlikçi planlama modellerine, kentsel nüfusun temel insan haklarından ve gelir dağılımından sosyal adalet ilkesi temelinde eşit faydalanmasından, kentsel yoksulluk–yoksunluk ve şiddetin azaltılmasına, kentlerin sağlıklı ve yaşanabilir kılınmasından, kentsel gelişmenin çevresel kaynak ve değerler üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesine dek uzanan mekânsal, sosyal–ekonomik, çevresel ve siyasal–kurumsal birden çok bileşenin yönlendirdiği çevreci bir kalkınma modeli olarak tanımlanmaktadır (Blowers 1992, Drakakis–Smith 1995, Mega 1996, Haughton 1997, Satterthwaite 1997, Bayram 2001, Tekeli 2001, Özcan 2016).

Bu noktada kompleks bir yapıya sahip olan sürdürülebilir kentsel gelişme kavramının; sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel faktörlerin her üçünü de içermesi gerekliliği netlik kazanmaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişmenin nasıl olması gerektiği konusundaki yorumlar, “kentsel sürdürülebilirlik”, “sürdürülebilir kentsel gelişme” ya da “sürdürülebilir kent“ olarak sürdürülebilirlik literatüründe görülen kavramların açıklanması ile birlikte irdelenmiştir (Çahantimur 2007).

Levine ve ark. (1999) tarihi kentlerin uzun süre var olabilmelerini, içerdikleri sosyal ve ekonomik aktiviteler arası ilişkiler ile sınırları dışındaki doğal ve tarımsal çevre arasındaki ilişkileri dengeli bir şekilde “kurup bu dengeyi sürekli hale getirebilmelerine bağlamaktadırlar. Sürdürülebilir kent için çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Kavramın ortaya çıkışı itibariyle en temel dayanağının sürdürülebilir ekosistemler ve doğal kaynakların doğru kullanılması gerekliliği olduğu söylenebilir. Çevresel kaynaklarla birlikte ekonomik ilişkiler ve sosyo-kültürel özelliklerin de sürdürülebilir gelişmenin bir parçası olduğu kabul görmektedir.

Sürdürülebilir kentsel gelişme bağlamında gerçekleştirilen çalışmaların hemen hemen hepsinde ortak olarak vurgulanan bileşenler söz konusudur. Bu bileşenlerin, *çok boyutlu ve kapsamlı yaklaşım, yerel yönetimin sürdürülebilir kentsel gelişmede lokomotif rolünü üstlenmesi, karar aşamalarında yerel halkın söz hakkına sahip olması, kaynakların nesiller boyu verimli kullanımı* şeklinde listelenmesi mümkündür. Sürdürülebilir kentsel gelişme, yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedefiyle gerçekleştirilen stratejiler bütünüdür ve bu süreçte çok paydaşlı, kültürel ve çevresel değerlere saygılı, çok boyutlu ve nesiller arası aktarımı gözetilen bir yol tercih eder.

50 000 nüfus sınırlaması ve kültürel- fiziksel anlamda özgün dokunun korunmuş olmasına yönelik kriterleri ile bilinen sakin şehir modeli, sürdürülebilir kentsel gelişme uygulamaları arasında küçük şehirler için yerel ölçekli bir model olarak ele alınmalıdır. Üyelik için nüfusun 50 000’den az olması şartı aranması, sakin şehirlerin birer küçük şehir olarak kabul edilmesine neden olmuştur (Sezgin ve Ünüvar 2011). Yeni planlanan kentsel alanlar ya da mega ölçekli karmaşık kentlerde uygulanabilirliği, birliğin kararları gereği mümkün değildir. Bu nedenle sakin şehir modeli için yerel kalkınmanın dayandığı, *tarihi ve kültürel miras, doğal kaynaklar ve yerel potansiyeller* şeklinde gruplanabilen üç temel değer bağlamında ortaya çıkan sürdürülebilir yerleşim modeli tanımının yapılması yerinde olacaktır (Sipahi 2016).

Bu yaklaşımların öncelikli hedeflerinin, bireysel araç kullanımının azaltılmasından, üretim-tüketim-atık dengesinin kurulmasına, enerji sistemlerinde geri dönüşüm modellerinin benimsenmesinden, doğal yaşama ortamlarının korunmasına ve ekolojik ayak izlerinin azaltılmasına, sosyal-kültürel yaşam biçimi ve ekonomik altyapı olanaklarından toplumun tüm kesimlerinin sosyal adalet ve eşitlik ilkeleri temelinde eş

düzeyde faydalanması yoluyla kentsel yoksunluğun– yoksulluğun azaltılmasına dek uzanan bir dizi mekansal, sosyal–kültürel, ekonomik, çevresel ve kurumsal bileşenlere dayandığı söylenebilir (Niemelä 1999, Diepen ve Voogd 2001, Naes 2001, Özcan 2016). Ekolojik yaşama duyarlılığı yüksek, tüketimini sınırlayan, yalın yaşama sahip çıkan, kentlilik bilincine sahip yurttaşların, katılım mekanizmalarını yoğun bir biçimde kullandığı, yerel kimliklerin ve potansiyellerin öne çıkarıldığı ve az nüfuslu kentler sürdürülebilir kent olmaya elverişli görülmektedir. Bu noktada alternatif bir model olarak sunulan sakin şehirler gündeme gelmektedir.

Çizelge 2.11’de sakin şehir kriterlerinin sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri ile ilişkilendirildiği matris görülmektedir. Bu matris, sakin şehir kriterlerinin sürdürülebilirlik boyutlarının her birine verdiği ağırlığın ve organizasyona özel kriterlerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Örnek şehirlerde gerçekleştirilen projelerin ve alan çalışmasını oluşturan sakin şehrin karşılaştırılması kavramsal çerçeve olarak belirlenen bu matris doğrultusunda incelenmektedir.

Çizelge 2.11. Sakin Şehir kriterleri- sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri matrisi

CİTTASLOW ÜYELİK KRİTERLERİ	ALT BAŞLIK	SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL GELİŞME BİLEŞENLERİYLE İLİŞKİ
ÇEVRE POLİTİKALARI	Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması	Çevresel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması	Çevresel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi	Çevresel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Biyoçeşitliliğin korunması.	Çevresel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	ALTYAPI POLİTİKALARI	Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması		Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri		Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması		Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması		Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler		Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik		Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik

Çizelge 2.11. Sakin Şehir kriterleri- sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri matrisi (devam)

	Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı (hava kirletici olmayan taşıtlarla)	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı	Sosyo-kültürel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
KENTSEL YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARI	Kentin direnci için planlama	Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar	Çevresel ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması	Çevresel ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Kentsel yaşanabilirliğin artırılması	Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması	Sosyo-kültürel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Kentin internet ağına sahip olması	-
	Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Tele çalışmanın geliştirilmesi	-
	Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki (Pasif ev vs)	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Sosyal altyapıyı desteklemek	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Kamusal sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki (Pasif ev vs)	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi	Çevresel ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması	Çevresel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması	Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı	Çevresel Sürdürülebilirlik

Çizelge 2.11. Sakin Şehir kriterleri- sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri matrisi
(devam)

TARIMSAL, TURİSTİK, ESNAF VE SANATKARLARA DAİR POLİTİKALAR	Agroekolojinin geliştirilmesi	Çevresel Sürdürülebilirlik
	El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması	Çevresel ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi	Çevresel ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Otel kapasitelerin artırılması	Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Tarımda GDO kullanımının yasaklanması	Çevresel Sürdürülebilirlik
	Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı	Çevresel Sürdürülebilirlik
	MİSAFİRPERVERLİK, FARKINDALIK VE EĞİTİM İÇİN PLANLAR	İyi karşılama
Esnafların ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak		Ekonomik Sürdürülebilirlik
Yavaş güzergahların mevcut olması		-
Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi		Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi		-
Sağlık eğitimleri		-
Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek		-

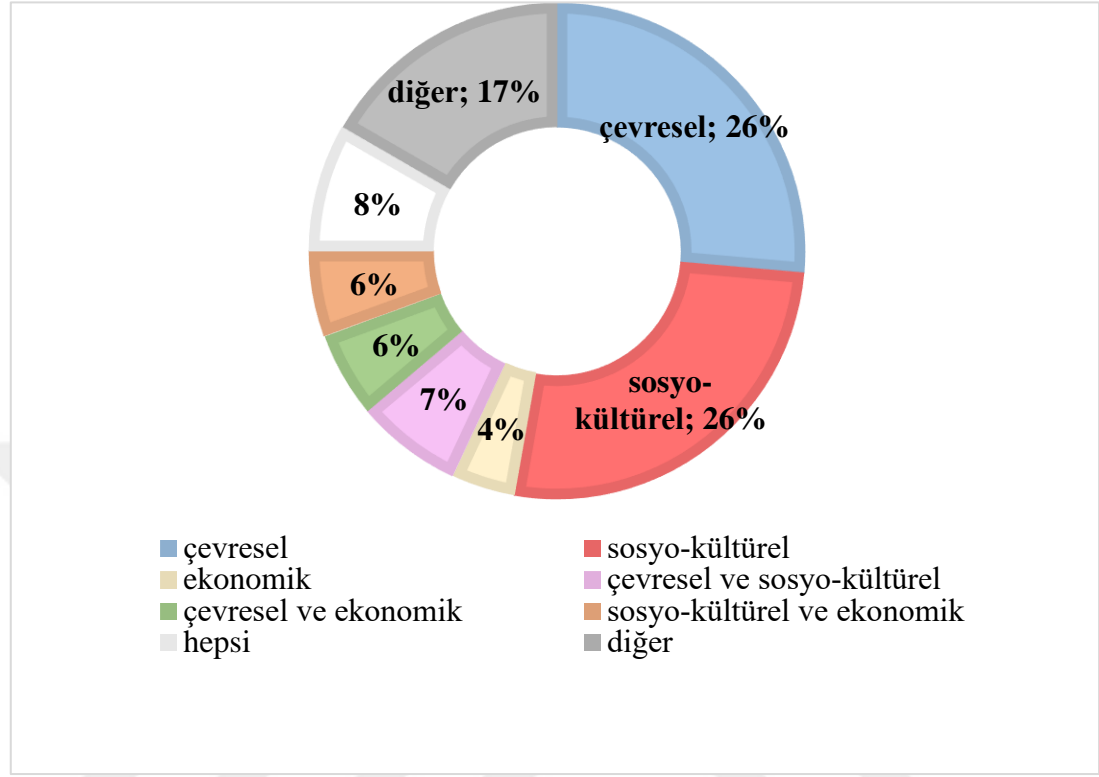
Çizelge 2.11. Sakin Şehir kriterleri- sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri matrisi (devam)

	Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı	-
	Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi	-
	Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı	-
SOSYAL UYUM	Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşamaları	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Engelli kişilerin entegrasyonu	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Çocuk bakımının desteklenmesi	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Genç neslin istihdam durumu	Sosyo-kültürel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Yoksulluk	Sosyo-kültürel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
	Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Farklı kültürlerin entegrasyonu	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Politikaya katılım	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Belediyenin kamu konut yatırımı	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
	Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti	Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
ORTAKLIKLAR	Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek	-
	Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek	-
	Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak	-

Lejant

Çevresel Sürdürülebilirlik	Çevresel ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik
Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik	Sosyo-kültürel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
Ekonomik Sürdürülebilirlik	Çevresel ve Ekonomik Sürdürülebilirlik
Hepsi	Diğer

Çizelge 2.12. Sakin Şehir kriterlerinin sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenlerine göre dağılımı

Çizelge 2.11’de 7 üst başlıkta toplanmış 72 adet sakin şehir üyelik kriteri listelenmiş ve listelenen bu kriterler, sürdürülebilir kentsel gelişmenin sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik bileşenleri bağlamında kategorize edilmiştir. Bu verileri yüzde dağılım şeklinde ifade etmek suretiyle ilişkiler ağı Çizelge 2.12’de değerlendirilmektedir. Bu dağılımdan anlaşılacağı üzere, sakin şehir kriterleri yüksek oranda sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri ile örtüşmektedir. Özellikle *misafirperverlik*, *farkındalık* ve *eğitim için planlar* ve *sosyal uyum* başlıkları altında yer alan kriterlerin bazılarının, sakin şehirler ağına özel oldukları görülmekteyken, listenin büyük oranda sürdürülebilir kentsel gelişme hedeflerine yönelik kriterlerden oluştuğu söylenebilir. Çevresel ve sosyo-kültürel boyutlarla doğrudan ilişkili olduğu tespit edilen kriterlerin, toplamda %52 oranında olduğu görülmektedir. Diğer olarak %17 oranla ifade edilen kriterlerin, pek çoğunun cittaslow özel kriterleri olduğu, bir kısmının ise teknolojik gelişmelerle bağlantılı olduğu görülmektedir. Buradan hareketle sakin şehir modelinin, küçük ölçekli kentler için yerel değerlerin göz önünde bulundurulduğu önemli bir sürdürülebilir kentsel gelişme modeli olduğu düşünülmektedir.

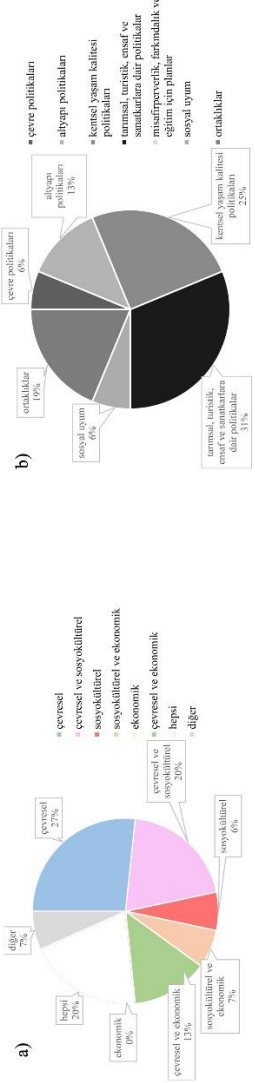
Sakin şehir hareketi bilimsel literatürde tüketici kültürünün değerlendirilmesi ve sürdürülebilir gelişme biçiminin desteklenmesi yönüyle incelenmiştir (Knox 2005, Mayer ve Knox 2006, Parkins ve Craig 2006, Pink 2007, Yurtseven ve ark. 2010). Bunun yanında Pink (2007) hareketin kente görme, tat alma, koklama, dokunma ve işitme duyularını kazandıran, duyuları harekete geçiren bir alternatif model olduğunu vurgulamaktadır. Parkins ve Craig (2006) ise hareketi kültürel bağlamda ele alarak sosyal alanlar ve insan ilişkileri güçlü bir hareket olarak nitelendirmiştir. Görünen odur ki bağlamındaki felsefe itibarıyla sakin şehir hareketi bir kent planlama yaklaşımı değil; sürdürülebilir kentsel gelişmenin tüm boyutlarıyla ilişkili, yerel değerler ve potansiyellerin keşfedilmesine ve yüceltilmesine odaklanan özellikli bir yaşam biçimidir. Sakin şehirlerin her biri özgün yerel değerlere ve dolayısıyla özgün bir yol haritasına sahiptir. Onları sakin kılan şey, bu özgünlüğün kendisidir. Bir sakin şehir örneğinin sürdürülebilir kalkınma stratejisinde, sosyo-kültürel yapı ve bunun sürdürülebilirliği öne çıkarken, bir diğerinde organik tarım faaliyetleri ön planda olabilmektedir. Yerel duyarlılık ve özgünlük alternatif yaklaşımın önemli bir bileşeni olarak görülmektedir (Mayer ve Knox 2006). Her bir şehri kendi bağlamında, özgün değerleriyle ele alması, sakin şehir modelinin gerçekçiliğini ve uygulanabilirliğini güçlendirmektedir.

2.5. Sakin Şehir Örneklerinin Kavramsal Çerçeve Bağlamında Değerlendirilmesi

Sakin şehir örneklerinin kapsamlı değerlendirildiği Bölüm 2.3'te tespit edilen veriler, bu bölümde şehirlerin sürdürülebilir gelişme ve sakin şehir modeline yönelik perspektifleri, hayata geçirilen projelerin analiz edilmesi sonucu ortaya konacaktır. Bu yöntemle şehirlerin her biri için potansiyel değerler ile izlenen stratejinin başarısı tartışmaya açılarak, alan çalışmasına konu olan sakin ada Gökçeada ve üye olmayı hedefleyen küçük kentlere yol gösterecek bir çerçeve ortaya konmaktadır. Bölüm devamında Bra, Sokndal, Nördlingen, Jeungdo, Lidzbark Warminski, Seferihisar, Halfeti ve Perşembe'nin sakin şehir deneyimlerinin değerlendirildiği materyaller sırasıyla yer almaktadır.

Çizelge 2.13. Bra’da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

BRA / İTALYA							
	1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. ALTYAPU POLİTİKALARI	3. KENTİNİN YASAKLAMA FİSİ POLİTİKALARI	4. TARIMSAL ÜRÜNLERİN PAZARLAMA VE SANAYİLEŞTİRİLMİŞ ÜRÜNLERİN PAZARLAMA POLİTİKALARI	5. MİMARLIK, İNŞAAT, PARKINSAZLIK VE EĞİTİM POLİTİKALARI	6. SOSYAL UYUM	7. ORTAKLIKLAR
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	mevsim altyapıda bölgesel iyileştirmeler	şehir merkezi ve çevre alanlarında yeşil alanların artırılması	Şehir enerji mirasının korunması Kamu binalarında güneş panellerinden enerji üretimi				
ÇEVRESEL VE SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			Yüksek kaliteli ve kaliteli binaların korunması ve yenilerinin yapılması	Okul kantinlerinde sağlıklı ve yerel ürünlerin sunulması			
SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			Barok sanatının önemli eserlerinin korunması ve iyileştirilmesi	Bra pateni ürünlerin markalaştırılması			
SOSYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK						Yakınlarda müzade ve sosyal eşitliğin sağlanması	
EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Valnera ekonomik kalkınma hedefiyle gerçekleştirilen proje tespit edilmiştir.							
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			İklimaya duyarlı ve ekolojik yöntemlerle yapılan inşaat ve restorasyon çalışmaları	Yerel ürünlerin korunması ve pazarlanması amacıyla çok sayıda etkinlik organize edilmesi			
HİPSE		halkın katılımının artırılması		Fast food zincirleri ve diğer markaların kapatılması			Uluslararası Gastronomi Üniversitesi'nin kurulması ve yerel ürünlerin pazarlanması
DİĞER							

Şekil 2.25. Bra’da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

a) Bra’da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
b) Bra’da gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Bra (İtalya)’ya yönelik değerlendirmeler:
Sakin şehir organizasyonunun kurulmasında önceliği olan şehirlerden biri olan Bra, üye olan pek çok şehir gibi özgün özellikleriyle ille sakin şehir olma potansiyelini doğal yapısında bulundurmaktadır. Fakat üyelik sonrasında 20 yıllık süreçte, mevcut yapının korunması çalışmalarına ek olarak sürdürülebilirliğin tüm boyutlarına yönelik stratejik projelerin gerçekleştirildiği Çizelge 2.13’de görülmektedir.

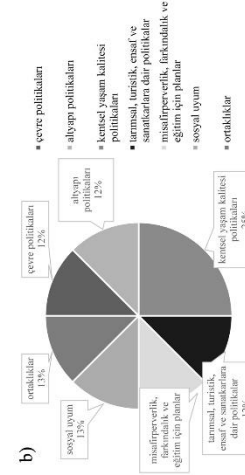
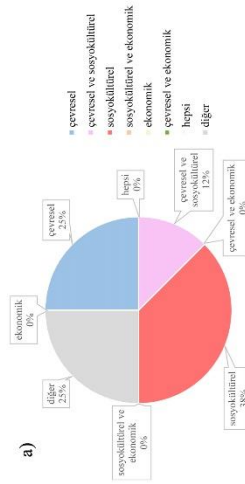
Projeler arasında yalnızca ekonomik sürdürülebilirlik hedefiyle gerçekleştirilen bir çalışmanın yer alması, Bra kentinin sürdürülebilirlik hedeflerine ve sakin şehir yaklaşımına bakiş açısının belirlenmesi için önemsenmektedir. Şehrin yaklaşıma bakiş açısının çevresel ve sosyokültürel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda şekillendiği Şekil 2.24(a)’da görülmektedir.

Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmaların, peynir ve şarap üretimine dayanan yerel ekonominin küreselleşmeye direncinin artırılmasına odaklanıldığı tespit edilmiştir. Geleneksel peynir ve şarap üretimi ve tüketiminin sürdürülebilir geleceğe akarını kentin sakin şehir uygulamaları kapsamında korunduğu belirlenmiştir. Kentlinin ve yavaş turizminin deneyimlerini ve yaşam kalitesini artırmak hedefiyle gerçekleştirilen projeler ise, sakin şehir yaklaşımının sürdürülebilirliğin tüm bileşenleriyle uyumlu çağın gereksinimlerine cevap verebilecek bir felsefeye dayandığını vurgulamaktadır.

Çizelge 2.14. Sokndal'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. ALTYAPU POLİTİKALARI	3. KİŞİSEL YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARI	4. TARIMSAL, TURİZİK, ENERJİ VE SANAYİ POLİTİKALARI	5. KÜLTÜR, TURİZİK, FARKLI KİMLİKLERİ KORUMAK İÇİN POLİTİKALAR	6. SOSYAL İYİLER	7. ORTAKLIKLAR
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Akarsu kaynakları için çalışmalar yapılması	17000 yıldan beri varlığını sürdüren absap evlerin korunması ve iyileştirilmesi				
ÇEVRESEL VE SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK		Değer içerisindeki aktivite potansiyelini düzenlenmesi			Yerel halkın aktif katılımının sağlanması	
SOSYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK		Bu hedefte gerçekleştirilen proje tespit edilmemiştir.				
SOSYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK		Yalnızca ekonomik kalkınma hedefiyle gerçekleştirilen proje tespit edilmemiştir.				
HEPSİ						
diğer						Slow food organizasyonu ile ortaklıklar

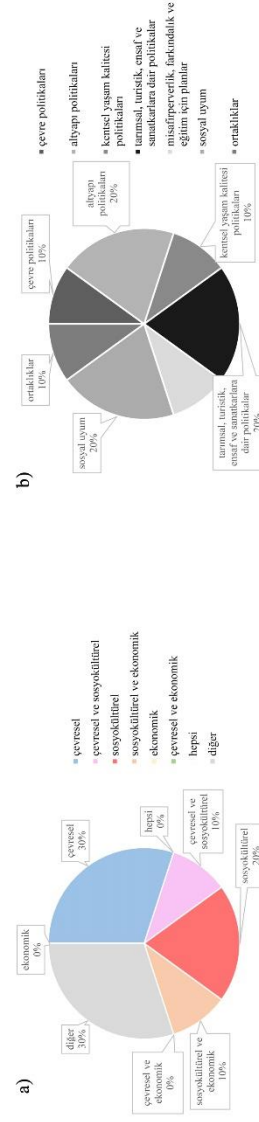
Sokndal (Norveç)'a yönelik değerlendirmeler:
 Norveç'te bir kıyı kasabası olan Sokndal şehri demografik verilere göre değerlendirildiğinde, küçük bir yerleşim olma ve küresel tehditlere direnme eğilimini sürdürmekte olduğu görülebilir. Dolayısıyla 3 303 kişiden oluşan bu kasaba, yerel halkın karar mekanizmalarında aktif rol almasını sağlayan bir yapı kurgulanmış, yerel halkın mevcut yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların ön planda tutulmuştur. Şekil 2.26(a)'da projelerin %38 oranda sosyokültürel sürdürülebilirlik bağlamında gerçekleştirilmiştir. Sakin şehir ağına üyelikle birlikte, slow food organizasyonu ve cittaslow genel merkezinin organize ettiği etkinliklerinin parçası olduğu ve bu bağlamda yerel potansiyelin sosyokültürel sürdürülebilirlik bağlamında korunduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 2.26. Sokndal'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi
 a) Sokndal'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
 b) Sokndal'da gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Çizelge 2.15. Nördlingen’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

NÖRDLINGEN / ALMANYA						
1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. ALTYAPU POLİTİKALARI	3. KİMLİK VE SANAYİ POLİTİKALARI	4. İKİNCİLİK, TURİZM VE SANAYİ POLİTİKALARI	5. MİSALİNERKİRLİK, FARKINDALIK VE EĞİTİM POLİTİKALARI	6. SOSYAL UYUM	7. ORTAKLIKLAR
Yenilenebilir enerjinin kullanımını teşvik edilmesi	Altyapıda bölgesel iyileştirmelerin yapılması					
ÇEVRESEL VE SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Arma ve aile toplama sistemlerinin geliştirilmesi	Güneş panelleri ile yenilenebilir enerji üreten rekreatif alan, park ve spor tesislerinin yapılması	Yerel yemek, hayat ve geleneksel etkinliklerin sürdürülmesi	Toplamanın tekli kesimleri bir araya getiren etkinliklerin düzenlenmesi	Geleneksel Süretiler kullamları	
SOSYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK						
EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Yalnızca ekonomik kalkınma hedefiyle gerçekleştirilen proje tespit edilememiştir.						
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Bu hedefte gerçekleştirilen proje tespit edilememiştir.						
HİPSESİ			Nördlingen Noel Pazarında yerel ürünlerin satılması ve tanıtılması	İlkgörm okulda organik eğitim, okula, projesi	Çinsoy Festivali’nde geleneksel olarak düzenlenmesi	Slow food organizasyonu ile işbirliği yapılması
Diğer						

Şekil 2.27. Nördlingen’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

- a) Nördlingen’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
- b) Nördlingen’de gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Nördlingen (Almanya)’e yönelik değerlendirmeler

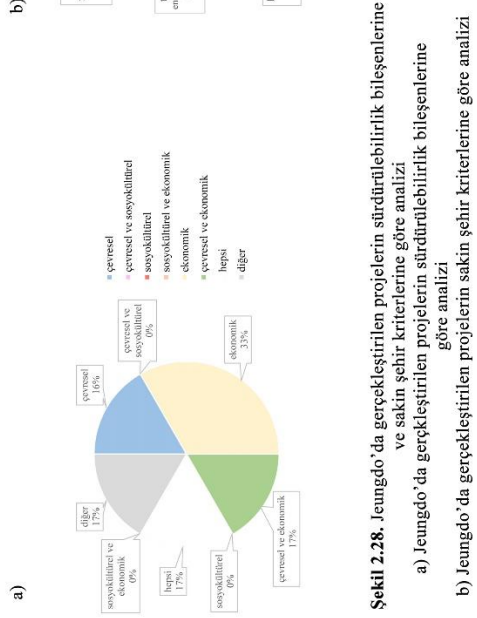
Şehir 17.yy da güvenlik sebebiyle sur içinde gelişmesi sebebiyle özgün mekansal kimliğini günümüze aktarabilmiştir. Doğal / yapay sınırlarla içe kapalı gelişen yerleşimlerin fiziksel ve sosyokültürel olarak bozulması, sınırları belli olmayan şehirlere oranla daha güçtür. Buna ek olarak bölgeyi ilgilendiren kararlarda koruma için gerekli hassasiyetin sergilenmesi, şehrin özgün özelliklerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlamıştır. 2009 yılında birliğe üye olan Nördlingen, sakin şehir sürecinde kent hayatına sakin şehir birliğinin düzenlediği etkinliklerin eklenmesi büyük yere sahiptir. Bunun dışındaki çalışmaların sağın gereksinimi olan yenilenebilir enerji teknolojilerinin yaygınlaşması ve toplumu bir araya getirerek sosyokültürel yapının canlandırılması odaklı olduğu görülmektedir. Özgün bir kültürel yapı sergileyen Nördlingen için yerel ürün kıyafet ve yemeklerin tanıtılmasına yönelik projeler, Şekil 2.26(b)’de görüldüğü gibi kültürün ve kent imgesinin sürdürülebilirliğinde yöntem olarak benimsenmiştir.

Çizelge 2.16. Jeungdo'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

JEUNGDO / GÜNEY KORE						
1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. ALTYAPU POLİTİKALARI	3. KENSEL YASAMA KALİTESİ POLİTİKALARI	4. TARIMSAL, TURİSTİK, ENERJİ VE SANATKARLARA DAİR POLİTİKALAR	5. SIKIŞIKLAŞTIRILAN FARKINDALIK VE EĞİTİM İÇİN PLANLAR	6. SOSYAL UYUM	7. ORTAKLIKLAR
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Sığınma evlerinin yapılması ve çevre dostu bir şehir yaratmak için projelerin gerçekleştirilmesi						
ÇEVRESEL VE SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Bu hedefte gerçekleştirilen proje tespit edilememiştir.						
SOSYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Bu hedefte gerçekleştirilen proje tespit edilememiştir.						
EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK		Geleneksel Kore çarşılarının yapılarını korumak ve tipolojilerini belirlemek için araştırmalar yapılmıştır.	Yeni yapıların inşasına engel olmak amacıyla ev yapısının değiştirilmesi ve tipolojilerinin belirlenmesi için araştırmalar yapılmıştır.			
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Tur etkilerinin korunması					
HİPESİ	Bisiklet kullanımının teşvik edilmesi ve belediye tarafından ücretsiz hiale getirilmesi					
DİĞER				Yerel halk tarafından tuz çiftliği ve balık türlerinin depolanması adına tur geliştirilmesi		

Jeungdo (Güney Kore)'ya yönelik değerlendirmeler:

Jeungdo, erişilebilirlik kısıtları sebebiyle doğal yapısından kaynaklı izole olmuş bir yerleşimdir. Coğrafi koşullar sebebiyle bataklıklarla çevrili yarım ada aynı zamanda merkez yerleşimlere de uzak olduğu için küresel olgulardan uzak kalmıştır. Yaşam biçimi içinde bulunulan dönem koşullarına oranla ilkel kabul edilebilmektedir. Fakat Jeungdo için sakin şehir sürecinin yerleşimin sürdürülebilir geleceğinin yöntemi olmak yerine hem fiziksel hem de sosyal yapının bozulmasını tetikleyecek bir adım olarak bahsetmek mümkündür. Yerel halk ve modelin uygulamasını sağlayacak olan yerel yöneticiler, sakin şehir yaklaşımını farklılaşmak gelişmek ve turizm şehri olmak şeklinde ele aldıkları için yapı hızla bozulmuş, ikinci konut satın alınması rant odaklı bir yerleşim olmaya başlamıştır. Yarımadanın merkezle bağlantısını güçlendiren köprüünün inşası ise bu gelişimi hızlandıran ikinci faktör olarak görülmektedir. Tüm bu değişiklikler gerçekleştirilen felsefenin yerleşimini ve toplumsal yapının güçlenmesini sağlayan ekinlikler yeterince kalması sebebiyle müdahale mümkün olmamıştır. Şekil 2.26(a)'da görüldüğü gibi, proje-ler ekonomik sürdürülebilirlik bağlamında yoğunlaşmaktadır. Her ne kadar tuz çiftlikleri gibi yerel ekonomik faaliyetler üzerinden kalkınma hedeflense de, bakış açısı sürdürülebilir olmadığı için modelin doğru uygulanabilirliği söz konusu değildir.

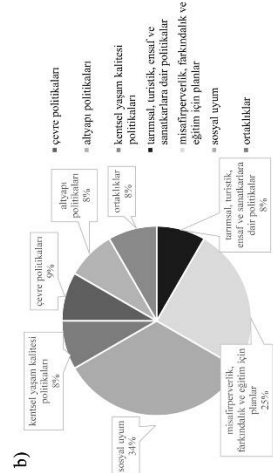
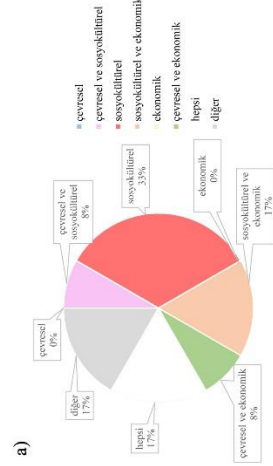

Çizelge 2.17. Lidzbark Warminski’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

	1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. ALTYAPU POLİTİKALARI	3. KENTSEL YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARI	4. TARMSAL, TURİSTİK İZLENİMLER VE SİYASİ YERLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	5. MİMARİYERLEK, PARKURULAK VE LÖLİM KIN PLANLARI	6. SOSYAL UYUM	7. ORTAKLIKLAR
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK - bu hedefle gerçekleştirilen proje tespit edilmiştir.						
ÇEVRESEL VE SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				Polonya ulusal ağına üye on dört şehri kapsayan bir yeniden canlandırma projesinin yapılması	Warmia and Mazury İfade Mülkesi’ni aşımasıyla fonksiyonallığı artırılması	Lidzbark Warmia’dan Ötineri	
SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK						Lidzbark, Mizah ve Halk Akademi	
SOSYOKÜLTÜREL VE SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				Polonya ulusal ağına üye on dört şehri kapsayan bir yeniden canlandırma projesinin yapılması	Warmia’da Restorant’la tarihi alan yeniden canlandırılması	Warmia ve Powsiechni Lezeli Yürüyüşü	
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Ekonomik SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK - Yalnızca ekonomik kalkınma hedefiyle gerçekleştirilen proje tespit edilmiştir.						
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				Keç soylarında doğal turizm türlerinin geliştirilmesi için etkinliklerin düzenlenmesi			
HEPİSİ				Tarihi şehirleri birbirine bağlayan bisiklet yoluunun yapılması		Temal testilerin sosyal donatı alanlarına bitişirterek kullanımı deneyimine alınması	
DiĞER						Yeni güzergahların düzenlenmesi	Ulusal Citadellow Ağma üye şehirlerle birleşiklik projesini

Lidzbark Warminski (Polonya)’ye yönelik değerlendirmeler:

Lidzbark Warminski tarihi kent merkezi olma özelliğiyle, Polonya sakin şehirleri arasında önem taşımaktadır. Ulusal ağdaki diğer sakin şehirleri de kapsayan projelere öncülük etmesi, birlik içerisinde dayanışma ortamının yaratılabileceğine işaret etmektedir. Şekil 2.27(a) da görüldüğü gibi tarihi kent merkezinin sosyokültürel sürdürülebilirliği; sakin şehir perspektifinin önceliğidir. Şehir özel etkinliklerin devallığı, mimari kimlik öğelerinin korunması ve yeniden kullanılması, yavaş yaşamın oluşturularak kente ait değerlerin geliştirilmesi gibi önemli uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Sosyokültürel yapısını sürdürülen tarihi yerleşimlerde devamlılığın sağlanması bu ve benzeri projelerin yoğunluğuyla mümkün olabilecektir.

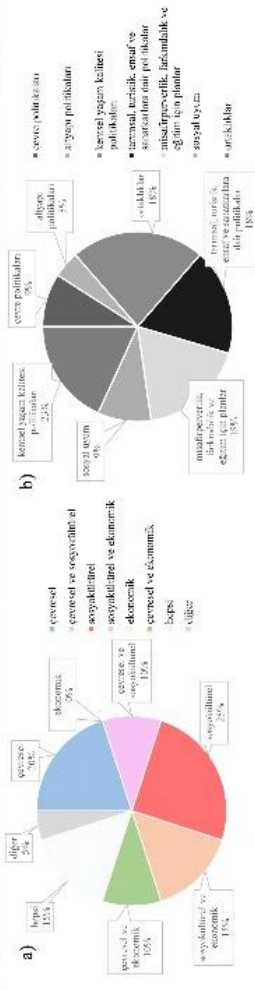
Şekil 2.29. Lidzbark Warminski’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

a) Lidzbark Warminski’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi

b) Lidzbark Warminski’de gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Çizelge 2.18. Seferihisar’da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

	1. ÇEVRE SÜREKLİLİKLERİ	2. EKONOMİK SÜREKLİLİKLERİ	3. KÜLTÜREL SÜREKLİLİKLERİ	4. SOSYAL SÜREKLİLİKLERİ	5. YEREL YATIRIM VE İZLENİMLERİ	6. YEREL YATIRIM VE İZLENİMLERİ	7. ÖZGÜNLEŞTİRİLEBİLİRLİKLERİ	8. ÖZGÜNLEŞTİRİLEBİLİRLİKLERİ	9. ÖZGÜNLEŞTİRİLEBİLİRLİKLERİ	10. ÖZGÜNLEŞTİRİLEBİLİRLİKLERİ
ÇEVRESEL SÜREKLİLİKLER	Mevzuatlarca belirlenmiş çevre koruma önlemlerinin uygulanması									
Ekonomik Sürülebilirlik	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi
Sosyal Sürülebilirlik	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi
Sürülebilirlik	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi	Yerel işyeri ve işletmelerin geliştirilmesi

Şekil 2.30. Seferihisar’da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

a) Seferihisar’da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi

b) Seferihisar’da gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Seferihisar’ın yöneticilik değeriyle:

Bra örneğinde olduğu gibi Seferihisar da Türkiye de hareketin tamamlanması sağlayan ve süreçte pek çok aday şehre örnek teşkil eden bir yerleşimdir. Öncü olmanın yanında yerel halkın hareketi benimsenmesi için gösterdiği çaba ile Türkiye’de sakin şehir başkanı olma özelliğini sürdürmektedir. Çizelge 2.18’de ele alınan projeler göz önünde bulundurulduğunda, sürdürülebilirlik tüm boyutlarıyla önem veren bir yaklaşım içerisinde olduktan görülmektedir (Şekil 2.30(a)). Buna rağmen Seferihisar yerel ürünlerinin ve sakin şehir modelinin tanıtılmasını amaçlayan etkinliklerin fazlalığı, yerel ürünlerin arkaalanması ve bir sakin şehir olarak şehrin tanınması için çaba gösterildiği anlamına gelmektedir. Tanınırlık için 10 yıldır gösterilen çaba şehri, rant ve kalabalık gibi küresel tehditlerle yüz yüze getirmiştir. Bu noktada sakin şehir uygulamalarında yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması önceliği hatırlanmalıdır. Ziyatçı denciyimin önemsemesine rağmen bu modelde önceliklerin yerel ekonomi, yerel ürünlerin tüketimi, geleneklerin devamlılığı gibi sürdürülebilir hedeflerden oluştuğu unutulmamalıdır.

İzmir Selçuk’ta, Seferihisar’da başlatılan sakin şehir uygulamalarından esinlenilerek kurulan Türkiye’nin ilk ve tek çitiaslow dostu işletmesi Yedigöller, kapsama ve düzenlediği etkinlikler bağlamında sakin şehirlerde yer alan işletmelere örnek teşkil etmektedir. Birysel girişimler de sakin şehir farkındalığı için önemsemelidir.

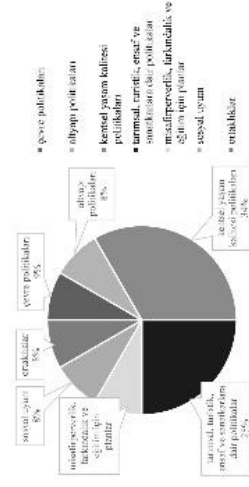
Çizelge 2.19. Halifeti'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

	1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. ALTYAPU POLİTİKALARI	3. KÜLTÜREL YAŞAM KALİTESİ POLİTİKALARI	4. İKİNCİL İZLENİMLER VE SANATLARLA İLGİLİ POLİTİKALAR	5. SOSYAL İZLENİMLER VE EKONOMİK VE EĞİTİM KURUMLARI	6. SOSYAL VE EKONOMİK İZLENİMLER	7. ORTAKLIKLAR
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Mevzuat ve uygulamaları	Yok - sokak - kaldırım çalışmaları	Proje ile uyumlu				
ÇEVRESEL VE SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			Akademik, Bilimsel, Kültürel, Sosyal ve Sanatçıların Katılımı				
SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			Yüksek kaliteli projeler				
İKİNCİL İZLENİMLER SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			Yüksek kaliteli projeler				
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK			Yüksek kaliteli projeler				
İHTİSAP							
İNDEKS							

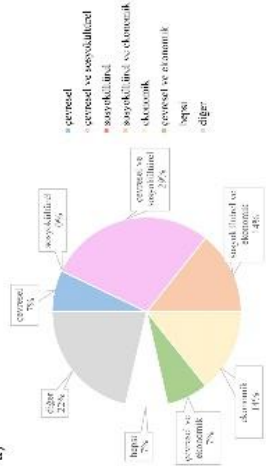
Halifeti'ye yönelik değerlendirmeler:
Sakin şehir Halifeti'de 2013 yılından 2019'a kadar kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve Halifeti'nin kalkınması için pek çok proje gerçekleştirilmiştir. Şekil 2.3 (b) de görüldüğü gibi kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve yerel ürünlerin öncelikle siyah gül olmak üzere tanıtılmasına odaklanan projeler ağına sahiptir. Fakat bu noktada sürdürülen faaliyetlerin ekonomik kalkınmaya odaklanması ihtimali, sürecin yanlış şekillenmesi-ne sebep olabilecektir.

Halifeti'de açılan Harran Üniversitesi Turizm MYO, sakin şehir uygulamalarının misafirperverlik, ağırlama ve gastronomi kültürünün şekillenmesi ile şehirde farkındalık altyapısının oluşması anlamında önemli bir adım niteliğindedir. Sakin şehir yerel yönetimlerinin; turizm potansiyelinin doğru ele alınması ve yaşam kalitesine yönelik uygulamaların kontrollü yürütülmesi için üniversite, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, araştırmacılar ve diğer sakin şehirlerin ilgili temsilcileriyle kurdukları ortaklıklar hem şehrin sürdürülebilir geleceği, hem de sakin şehir uygulamalarının doğruluğu açısından önem taşımaktadır.

b)

a)

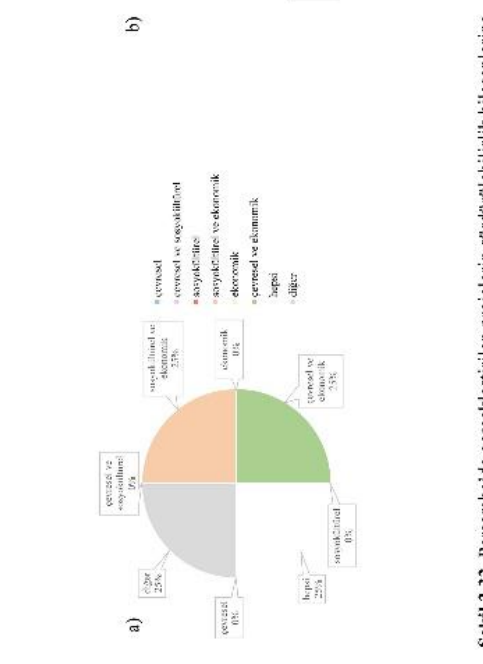
Şekil 2.31. Halifeti'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi
a) Halifeti'de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
b) Halifeti'de gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Çizelge 2.20. Perşembe’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

PERŞEMBE / ORDU / TÜRKYE	1. ÇEVRE DOSTUSALARI	2. ALTYAPU YAPILARLARI	3. KENİZİLİ VEYA KAMU SAĞLIĞI POLİTİKALARI	4. TAHRİSİZ, HURİT, ENERJİ VE SAKINLARLA İÇERİLENERLER	5. SOSYAL VE EKONOMİK İHTİYAÇLARIN KARŞILANMASI	6. SİYASAL İYİM	7. DİRİJABİLİTE
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Bu hedefte gerçekleştirilen projeler tespit edilmiştir.							
ÇEVRESEL VE SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Bu hedefte gerçekleştirilen projeler tespit edilmiştir.							
SOSYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Bu hedefte gerçekleştirilen projeler tespit edilmiştir.							
SOSYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK					Perşembebin İhtiyaçları Karşılama Projesi (UNDP) Projesi (İnkilap, Yerel Yollar, Mikroküçük, Yerel Yollar)		
EkONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Yalnızca ekonomik kalkınma hedefinde gerçekleştirilen projeler tespit edilmiştir.					Dr. Tahsin ÇİLİK Kuvvetli Tuzlar Bələmlə Dəstəklənən		
EkONOMİK VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK							Çevresel Gözlem Projesi
İHTİSİ							
İHTİSİ					İhtiyaçlar web sitesinde vatandaşların katılımını		

Perşembe’ye yönelik değerlendirmeler:
 Perşembe, Türkiye’de üyeliği askıya alınan ilk şehir olarak inceleme altına alınmıştır. Sakin şehir üyeliği için yeterli olan mevcut dokü ve sosyokültürel yapı, üyeliğin devamlılığı için yeterli görülmemektedir. Sakin şehirler, sürdürülebilir hedefler doğrultusunda şehrin yaşam kalitesinin artırılması için çalışmalar yürütmek ve bunu raporlamak zorundadırlar. Aksi halde upka Perşembe’de olduğu gibi riskler her zaman ve her sakin şehir için söz konusudur.

Çizelge 2.20’de görüldüğü gibi üyeliğin sonrasında şehirde gerçekleştirilen projelerin üyeliği oldukça yetersizdir. Şehrin sakin şehir başlığı açısını oluşturabilecek UNDP projesi, şehrin yerel halkın da aidiyeti oluşturabilecek kapsamdadır fakat uygulanmadığı için sonuçları değerlendirilememektedir. Sakin şehir logosunun belediye web sitesinde kullanılmaması, ilerleyen dönemde sakin şehir sürecine dair gelişim yaşanabileceğini düşündürmektedir. Yerel halka modelin tanıtılmasının uygulama aşamasında yaşanacak problemlerin derinleşmesine sebep olduğu düşünülmektedir.

Şekil 2.32. Perşembe’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi
 a) Perşembe’de gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
 b) Perşembe’de gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Uluslararası ve ulusal ağdan üye kentlerin sakin şehir süreçlerinin değerlendirildiği bu bölümde, her şehrin dinamiklerinin farklılık gösterdiği ve sakin şehir yaklaşımının da bu çeşitliliği vurgulayacak özelliklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Yapılması gerekenler her üye kent için farklı gelişmektedir. Çünkü sakin şehir süreci çok sayıda paydaşı ve grubu kapsayan, canlı bir süreç olarak ele alınmalıdır. Kentin sakin şehir geleceğine ne şekilde yaklaşıldığı, sürecin işleyişini de değiştirmektedir.

Ele alınan örnekler, alan çalışmasına konu olan sakin ada Gökçeada için, üyelik başvurusunda bulunmak niyetinde olan küçük kentler için, süreçlerinde yanlış giden noktalar olduğunu fark eden sakin şehirler için yol gösterici niteliğindedir. Her biri kendi dinamikleri, proje önerileri ve katılımın düzeyi bağlamında önemli noktalara işaret etmektedir.

2.6. Bölüm Sonucu

Türkiye ulusal sakin şehirler ağı ve uluslararası sakin şehir ağına üye şehirlerin değerlendirilmesiyle oluşturulan kavramsal çerçeve, şehirlerin deneyimlerinden yola çıkılarak alan çalışmasına dair bakış açısı geliştirmek amacıyla oluşturulmuştur. Sakin şehirlerin her birinin süreci özgün bir yolla ve kendi potansiyelleri doğrultusunda gelişmektedir. Buna rağmen benzer noktalarda kesişmeleri, birbirlerine yol gösterici olmalarına neden olmaktadır. Sakin şehir kriterleri- sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri matrisinden hareketle ele alınan sakin şehirler bu bölümde sürdürülebilir kentsel gelişme bağlamında değerlendirilmektedir.

Çizelge 2.21’de kavramsal çerçeve doğrultusunda örneklerin incelendiği bölüm 2.5’te olduğu gibi bileşenlerin ikişerli gruplandığı değerlendirme sistemi uygulanmayıp, gerçekleştirilen proje sayılarının sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenlerine yönelik 3 başlık altında değerlendirilmesi yapılmaktadır. Sayısal verilerden yola çıkılarak yapılacak yorum ve değerlendirmeler, altyapısında Bölüm 2.5’te şehirlerin sakin şehir süreçlerine yönelik verileri de barındırmaktadır.

Çizelge 2.21. Sakin şehir örneklerinin sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenleri bağlamında değerlendirilmesi

	ŞEHİRLER	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	DİĞER
ULUSLARARASI AĞA ÜYE ÖRNEK ŞEHİRLER	BRA	12	8	6	1
	SOKNDAL	3	4	0	2
	NÖRDLİNGEN	5	5	2	3
	JEUNGDO	3	1	4	1
	LİDZBARK WARMİNSKİ	4	9	5	2
TÜRKİYE ULUSAL AĞA ÜYE ÖRNEK ŞEHİRLER	SEFERİHİSAR	11	13	8	3
	HALFETİ	7	7	6	1
	PERŞEMBE	2	2	3	1

Uluslararası ağdan seçilen örneklerde, projelerin çevresel ve sosyo-kültürel sürdürülebilirlik bağlamında yoğunlaştığı göze çarpmaktadır. Ekonomik sürdürülebilirlik hedefiyle gerçekleştirilen projelerin yerel üreticinin gelişmesi ve yerel ürünlerin markalaşması bağlamında ele alındığı görülmektedir. Olumsuzlukları dolayısıyla değerlendirilen Jeungdo örneği için, proje sayısının azlığı ve ekonomik gelişmeye yönelik hedeflerle kapsamlı bir stratejik plana uyulmadan alınan kararlarla ortaya çıkan olumsuz sürecin doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Buna rağmen ilk sakin şehirler arasında yer alan Bra'da projelerin kapsamlı ve çok boyutlu ele alındığı, kentsel yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik hedeflerin 20 yılın sonunda halen güncel olduğu görülmektedir. Lidzbark Warminski'de sosyo-kültürel sürdürülebilirliğe yönelik hedeflerin öne çıktığı görülmektedir. Bu örnekten yola çıkılarak, ulusal ağa üye şehirlerin birbiriyle etkileşim içinde olması, kentsel yaşam kalitesi hedeflerinin sosyo-kültürel yapıyı sürdürmek ve kentsel etkileşimi arttırmak üzerinde yoğunlaştığı sonucuna varılmaktadır. Her ne kadar tüm sakin şehirler birbirine süreç hakkında yol gösterici olsa da, sosyo-kültürel nedenlerle ve fiziki koşullardan kaynaklanan benzerliklerle ulusal ağ içindeki organizasyon yapısı, şehirlerin süreçteki başarılarını etkilemektedir.

Türkiye’den seçilen sakin şehir örnekleri özellikle birbirinden farklı yönleri ile seçilmiştir. Dolayısıyla değerlendirmelere bakıldığında birbirinden farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Seferihisar’ın istikrarlı ve yoğun projelere konu olduğu bilinmekte ve Çizelge 2.21’e göre sürdürülebilir kentsel gelişme bileşenlerinin tümünü ilgilendiren kapsamlı bir proje ağına sahip olduğu görülmektedir. Özellikle sosyo-kültürel sürdürülebilirlik başlığı altında ele alınan etkinlikler, Seferihisar’ın tanıtımında çok etkili olmuştur. Bu durumun sakin şehir olgusuna tezat şekilde ranta dönüştüğü bilinmektedir ve benzer şekilde Türkiye’deki diğer sakin şehirlerin tehdit altında olduğu düşünülmektedir. Halfeti örneği, sürdürülebilir kentsel gelişme hedefleriyle örtüşen kapsamlı bir süreçle varlığını sürdürmektedir. Fakat ekonomik sürdürülebilirlik hedeflerinde diğer hedeflere eşit oranda bir eğilim olması, projelerin içerikleri de göz önünde bulundurulduğunda (bkz. Çizelge 2.19), sakin şehir olgusundan uzaklaşabilecek bir turizm stratejisi geliştirdiğini göstermektedir. Yerel yönetimin kentsel yaşam kalitesini arttırmak konusunda çok sayıda girişiminin olması, bu bağlamda kapsamlı bir sakin şehir ve yavaş turizm stratejisinin geliştirilebileceğine işaret etmektedir. Perşembe örneği, ulusal ağ örneklerinden Jeungdo’da olduğu gibi sakin şehir olgusunun anlaşamadığı ve bu nedenle üyeliği askıya alınan bir örnektir. Çizelge 2.21 de görüldüğü gibi sakin şehir felsefesi bağlamında ele alınabilecek projelerin eksikliği, sürecin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmaktadır.

Gökçeada’nın potansiyellerinin ve sakin şehir sürecine yönelik bileşenlerin değerlendirildiği 3. Bölümde, sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sakin şehir yaklaşımıyla sağlanabilirliği araştırılmaktadır. Bu bölüm ile birlikte sürdürülebilir kentsel gelişmenin tüm boyutlarına yönelik farklı eğilimler gösteren örnek şehirler için kavramsal çerçeve doğrultusunda yapılan incelemelerle Gökçeada ile kesiştikleri ve ayrıştıkları noktalar ortaya çıkmaktadır. Gökçeada’nın potansiyelleri ve örnek şehirlere dair veriler ışığında, adanın bir sakin şehir olarak sosyo-kültürel sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM: GÖKÇEADA’NIN SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN SAĞLANMASINDA SAKİN ŞEHİR YAKLAŞIMININ ROLÜNÜN BELİRLENMESİ

Küreselleşme yaşam biçimlerinin, beslenme alışkanlıklarının, toplumsal etkinliklerin ve dolayısıyla tüm bunları üzerinde geçtiği şehirlerin birbirine benzediği bir süreç olarak etkisini hissettirmektedir. Bu süreç yerel özelliklerini koruyan küçük şehirlerde nüfus kaybı veya büyük şehirlere benzemek şeklinde sonuçlandığında, özgün özelliklerin yitirildiği sürdürülebilir olmayan bir gelecek hızla gündeme gelmektedir. Bu noktada özellikle küçük şehirlerin sürdürülebilirliğine odaklanan sakin şehir yaklaşımının 1999 yılından itibaren gelişim ve yayılma süreci, modelin uygulanabilirliği ve başarısı hakkında fikir vermektedir.

Bir önceki bölümde ele alınan örnek şehir değerlendirmeleri, modelin sürdürülebilirliğin tüm bileşenlerine yönelik hedefler içerdiği, özellikle yerel özelliklerin devamı için sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına çok çeşitli fırsatlar yarattığı sonucunu ortaya koymaktadır. Sosyo-kültürel sürdürülebilirliğe yönelik hedeflerin %39 gibi yüksek oranla sağlanmaya çalışıldığı sakin şehir modeli (bkz. Çizelge 2.12), kuşkusuz küçük şehirlerin sosyal yapıya ve kültüre ait tüm bileşenlerinin geleceğe aktarımı için önemli bir model önerisidir.

Dünyanın ilk ve tek sakin şehir ünvanına sahip adası olması sebebiyle Gökçeada, alan çalışması kapsamında ele alınmaktadır. Sakin şehirler ağına üyeliği; çok kültürlü yapısının korunmasındaki özeni sebebiyle mümkün olan Gökçeada, sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin araştırılmasına uygun koşulları barındırmaktadır. Tarih boyunca çok sayıda kültüre ev sahipliği yapan bu ada yerleşimi, palimpsest kent özellikleri göstermektedir. Kültürel yapıya ait sosyal ve fiziksel izler, farklı katmanları temsil etmelerine rağmen bir bütün olarak ada kimliğinin oluşmasını sağlamaktadır.

Gökçeada’nın sakin şehirler ağına üyeliği, şehrin vizyonunda sürdürülebilir geleceğe yönelik hedeflerin varlığına işaret etmektedir. Fakat ilerleyen bölümlerde detaylı bir şekilde araştırılan sakin şehir sürecinin, üyelik başvuru sürecindeki kararlılıkla yönetilememiş olduğunu göstermektedir. Kültürel yapı ve kent kimliğini sürdürülebilir hedeflerle koruma altına alınması yönünde atılan adımın, günümüze kadar geçen gerekli

çalışmaların yeterince yapılamamış olmasıyla tehlikeye girdiği; adanın geleceği için herhangi bir stratejinin geliştirilmemesinin büyük bir tehdit unsuru olduğu düşünülmektedir. Alan çalışması kapsamında sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik potansiyeller belirlenerek sakin şehir geleceğine yönelik stratejik hedefler ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu amaçla adanın fiziksel ve sosyo-kültürel özellikleriyle birlikte sakin şehir potansiyellerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılmıştır.

3.1. Gökçeada'nın Fiziksel Analizi

Adanın fiziksel özelliklerinin analizlerinde, haritalar ve arşiv araştırmaları materyal olarak kullanılmıştır. Ayrıca yerinde mevcut durum tespitleri ve gözlemler yapılmıştır. Öncelikle ada ve adalılık kavramları üzerinde durmak analizlerin kapsamını belirleyebilmek için gerekli görülmüştür.

Gillis'e (2007) göre ada ve adalılık tanımını yapmak kolay değildir. Ada sayısı kadar çok sayıda ada tanımının yapılabileceğini vurgulamaktadır. Ada anlamının yerden yere, zamandan zamana göre farklılaştığı, bağlamdan yoksun bir anlamlandırmanın yapılamayacağı vurgulanmaktadır. Koşullar ve buna bağlı şekillenen deneyimler sebebiyle ada sakininin adalılığı ile ziyaretçininki aynı değildir. Artık insanlar bölgeselden ziyade, elektronik olarak iletişime geçtiği için, tüm dünyanın bir takımada gibi olmaya başladığı dahi ifade edilmektedir. Coğrafi olarak her ne kadar etrafı sularla çevrili kara parçası olarak algılansa da; nüfus, kıta ile ilişki, iklim, boyut gibi faktörler sebebiyle anlamı değişiklik göstermektedir (Hache 1987, Kabaoğlu 2012).

Özellikle anakarada süregelen fırsatların devam etmeyişi, sınırlılıkları ve erişilebilir olmayışı ile literatürde anakaraya bağımlı tanımlanan adaların karakteristiği ile ilgili en sık rastlanan özellik çevresel, ekonomik ve sosyal olarak savunmasız yerler olmalarıdır. Genelleme yapmak her ne kadar zor olsa da, bu özelliklerin adalar için (kısıtlı kaynaklara sahip olma, kıyı alanlarının nispeten yüksek duyarlılığa sahip çevreler olması vb.) çoğunlukla geçerli olacağı düşünülebilir (Kabaoğlu 2012).

Adalar söz konusu olduğunda ise, adada ve adalı olmanın, bu kültürel yapılanma üzerinde bazı etkileri olduğundan söz edilebilir. Deniz tarafından, kıyı çizgisiyle çevrelenmiş

olmaları; adalar için “dış dünya” ile ilişkisinde izole olmuşluk anlamına gelse de, kendi içinde bunun aksine bütünleştirici etki yaratmaktadır. Coccossis’e (1987) göre ayrılmışlık ve izole olma durumu; davranış, tutum, gelenek ve diğer sosyo-kültürel özelliklerin homojenliğini desteklerken, kent kimliği ve kente aidiyet hissini güçlendirir. Ada – anakara arasındaki mesafe erişilebilirlik standartlarını etkilediği gibi fiziki, sosyal ve ekonomik anlamda izole olmuşluk seviyesini belirlemektedir. Anakaradan uzak ada yerleşimleri, coğrafi olduğu gibi sosyal açıdan da kendine özgü ve ortak bazı değerlere sahiptir. Özellikle sınırlı imkanlarla zorlu ada şartlarında yaşam temelinde şekillenen sosyal yapı, insan ilişkilerinde karaya göre daha güçlü ilişkilerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Adaların yerleşim özelliklerinde belirleyici olan su ögesi, beraberinde sosyal ilişkileri, günlük rutinleri, ekonomik faaliyetleri gibi yaşam biçimine dair her şeyi şekillendirmektedir. Bu birleştirici güç, adalılık olgusunu güçlendirdiği gibi şehrin ortak anlamlarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

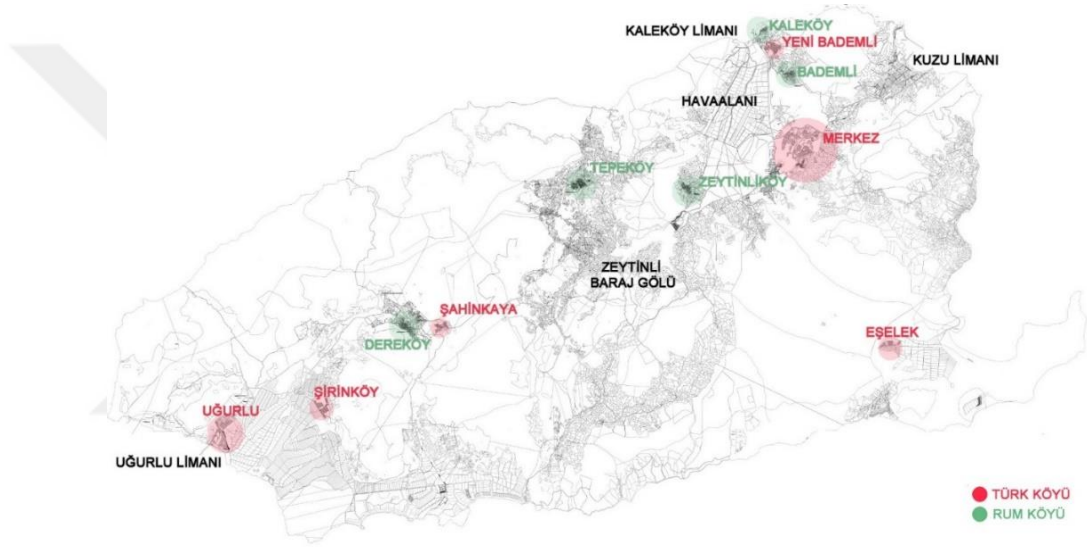
Alan çalışması kapsamında ele alınan Gökçeada, Çanakkale ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Türkiye’nin en batı noktasını oluşturmaktadır ve Türkiye sınırları içerisinde insan yaşamının devam ettiği en büyük adadır (Şekil 3.1). Türkiye’nin en büyük adası olan Gökçeada 289 km² yüzölçümüne sahiptir. Kuzu limanından Kabatepe mevkiine deniz taşımacılığı ile ulaşımın sağlandığı ada, ana karaya 22,5 km (14 mil) mesafededir. Deniz yolculuğu normal hava şartlarında bir buçuk saat sürmektedir.

Şekil 3.1. Haritada Çanakkale ve Gökçeada konumu (Anonim2019m)

- a) Çanakkale'nin konumu
- b) Gökçeada'nın konumu

Adanın kent merkezini Çınarlı Mahallesi, Fatih Mahallesi ve Yenimahalle ve Cumhuriyet Mahallesi oluşturmaktadır. 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılan ada, 1927 yılında merkez ve beş köyden oluşmakta iken bugün Gökçeada’da 10 köy yerleşimi bulunmaktadır (Şekil 3.2). Bunlar kuzeyden güneye doğru sıralandığında, Kaleköy, Yeni Bademli, Bademli, Tepeköy, Zeytinliköy, Şahinkaya, Dereköy, Eşekek, Şirinköy ve Uğurlu köyleridir. Her biri aynı coğrafi ve kültürel özelliklere sahip olan bu yerleşimler, adanın kültürel mozaiğini sunan özellikli alanlardır. Her bir yerleşmenin oluşumunda, adadaki nüfus hareketliliğinin ve göçlerin izlerini görmek mümkündür. Her bir bürokratik karar ve göç hareketi, nüfus dağılımını ve yerleşimlerin karakterini etkilemiştir.

Şekil 3.2. Gökçeada yerleşim haritası (Gökçeada Belediyesi’nden alınan halihazır haritadan uyarlanmıştır.)

Bir Ege adası olmasından kaynaklı jeopolitik öneminin yanı sıra, doğal yapısı ve kültürel değerler açısından pek çok özgünlüğe sahip olan Gökçeada, çalışma kapsamında ada yerleşimi olması, adalılık kavramının tarihsel süreçte geçirdiği değişiklikler ve üyesi olduğu sakin şehir ağına üyeliğin avantajları ve dezavantajları bağlamında incelemeye değer bulunmaktadır. Antik dönemden günümüze, ada olmanın erişilebilirlik imkanlarında yarattığı sınırlılıklar yerleşimin oluşmasında birincil etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Gökçeada için pek çok adadan farklı olarak su ile ilişki kurma ve suyla bağlantılı yerleşim olgusu dolaylı bir ilişki içerisindedir. Pek çok örneğin aksine Gökçeada’da su kenarında kurulan tek yerleşim Kaleköy’dür. Tarihsel süreçte geçirdiği

yönetmel dönemler göz önünde bulundurulduğunda Gökçeada için bu durum, güvenlik gerekçeleri ve tarıma elverişli alanların ada içerisindeki dağılımı ile açıklanabilmektedir. Bu durum kent kimliği ve mekânsal organizasyon bağlamında Gökçeada'yı özel kılmakta ve araştırmanın derinleşmesine neden olmaktadır.

Adada yerleşim karakterinin oluşmasını sağlayan bir diğer önemli faktör coğrafi yapıdır. Coğrafi yapısı çevre adalardan oldukça farklıdır. Tepelerin ve ovaların birbiri ardına sıralandığı ilginç bir yapısı vardır. Çok engebeli volkanik bir yapıya sahip olan adanın %77'si dağlıktır (Anonim 2016d). Köyler ve merkez yerleşim alanları, tarihsel süreçte güvenlik gerekçesi ile olduğu kadar, söz konusu engebeli yer şekilleri sebebiyle de özgün mekânsal özelliklere sahip olagelmışlerdir. Erişim imkanlarının kısıtlı olması özellikle tepelerde konumlanmış olan Rum köylerinin günümüzde halen özgün mimari dokusunu sürdürmesini sağlamaktadır. Yapılmış olan fiziksel tespit çalışmalarında elde edilen bulgular bölüm 4 de detaylı olarak aktarılmıştır.

3.2. Gökçeada'nın Sosyo-kültürel Analizi

Adanın sosyo-kültürel özelliklerinin belirlenmesinde literatür ve yazılı medya haberlerinden yararlanılmıştır. Bunların yanında Yurtseven (2007)' de yer alan Gökçeadalı 44 Rumla yapılan yarı yapılandırılmış sözlü görüşmeler tarihi süreçte yaşanan gelişmelerin yerli Rum halkı tarafından nasıl algılandığını belirlemede kullanılmıştır. Ayrıca Bademli muhtarı Argiri Bey, Zeytinliköy muhtarı Efstratios Bey, Kaleköy eski muhtarı Kemal Bey, Dereköy muhtarı İbrahim bey ve Tepeköy Özel Rum Lisesi müdür yardımcısı Ömür beyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış sözlü görüşmeler adanın günümüzdeki sosyal, kültürel ve ekonomik durumunu belirlemeye katkıda bulunmuştur. Sakin şehir sürecinin analizi için ise Gökçeada Cittaslow Derneği eski başkanı merhum Gökçe Erünsal ile vefatından önce yapılan yazılı görüşmeler ile belediye ve kaymakamlık tarafından yürütülen projeler hakkında yapılan arşiv araştırmalarından faydalanılmıştır.

Antik adı İmbros(İmroz) olan ilçe, 1970 yılında Gökçeada adını almıştır. Konumu sebebiyle tarih boyunca stratejik özelliklere sahip olmuş ve pek çok kültüre ev sahipliği yapmıştır. İmbros, Homeros'ta adı geçen yerlerden biridir. Homeros'a göre Deniz Tanrısı Poseidon'un denizler altındaki atlarının ahırını Gökçeada yakınlarındadır. Adada Yeni

Bademli Höyük'te gerçekleştirilen arkeolojik kazılar yerleşim tarihini M.Ö. 3 000 yıllarına kadar götürmektedir (Anonim 2016d).

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinin ardından Gökçeada, 1455 yılında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Fatih Sultan Mehmet, adada Osmanlı hâkimiyeti ilan ederken adada yaşayan toplulukların aynı düzende yaşamlarını sürdürmelerine izin vermiştir. Bundan sonraki 400 yıllık süreçte Venedik-Osmanlı arasında 3 savaş gerçekleşmiş olup, hâkimiyet bazen Venediklerin bazen Osmanlı İmparatorluğu'nun eline geçmiştir. Gökçeada ve Trakya, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetiminde kalmıştır. 1912 yılındaki Birinci Balkan Savaşı sırasında Yunan işgali sonrası, ege adaları, 1913 mayıs ayında Londra Antlaşması'yla, büyük güçlere bırakılmıştır. Kasım 1913'te yapılan Atina Antlaşması'yla Gökçeada, Bozcaada ve Kastelorizo dışındaki tüm adaların egemenliği Yunanistan'ın olmuştur. Bu sırada, Birinci Dünya Savaşı başlamış ve Yunanlılar adada kalmıştır. ANZAK, İngiliz ve Fransız güçleri, Gelibolu Savaşları sırasında, Gökçeada ve Limni'yi üs olarak kullanmışlardır (Meletsiz ve Ematidou-Argyriou 1997, Yurtseven 2007).

Sevr Antlaşması'na göre, 1920 yılı temmuz ayında Gökçeada ve Bozcaada, Yunanistan'a bırakılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde kazanılan Türk Kurtuluş Savaşı sonucunda Türkiye, 1923 yılında galip devlet olarak Lozan Antlaşması'nı imzalamış; Gökçeada ve Bozcaada Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılmıştır (Yurtseven 2007).

Gökçeada yerleşim tarihi boyunca pek çok topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Yakın tarihte Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi'nde yoğunlukla Rum ve Türk vatandaşların vatani niteliğinde bir ada olmuştur. "İmrozlu" şeklinde ifade edilen kimlik tanımı, milletten ve ırktan uzak bir değer olarak adalılarının kendilerini tanıtmaya biçimi olmuştur ve bu tanım halen adanın sakinleri tarafından kullanılmaktadır. Ada koşulları yanı sıra ulusal ve uluslararası etkenler sebebiyle, göç Gökçeada'nın her zaman maruz kaldığı bir hareketlilik olarak ele alınmaktadır. Hem iç hem dış göç olarak gözlemlenen bu hareketlilik adanın nüfus kapasitesini ve yoğunluğunun belirleyicisi olmuştur. (Kahraman 2005). Bu bağlamda ulusal ve uluslararası uygulamalara da değinmek koşuluyla, köylere ait demografik değişimlerin aktarılması ve yeni kurulan köylere ilişkin verilerin

aktarılması, ada kimliğinin ve adalılık olgusunun geçirdiği evrelerin çözümlenmesi için önemli görülmektedir.

Yaşanan her türlü gelişme, köylere ait nüfus verilerindeki değişimlerden okunabilmektedir. Özellikle Rum köylerindeki nüfusun 1960 sayımıyla beraber azalmaya başladığı, mevcut durumda yeniden artma eğiliminde olduğu DIE ve TÜİK verileri derlenerek hazırlanan Çizelge 3.1’de görülmektedir.

Çizelge 3.1. Gökçeada nüfus verileri 1927-2018 (Kaynak DIE ve TÜİK)

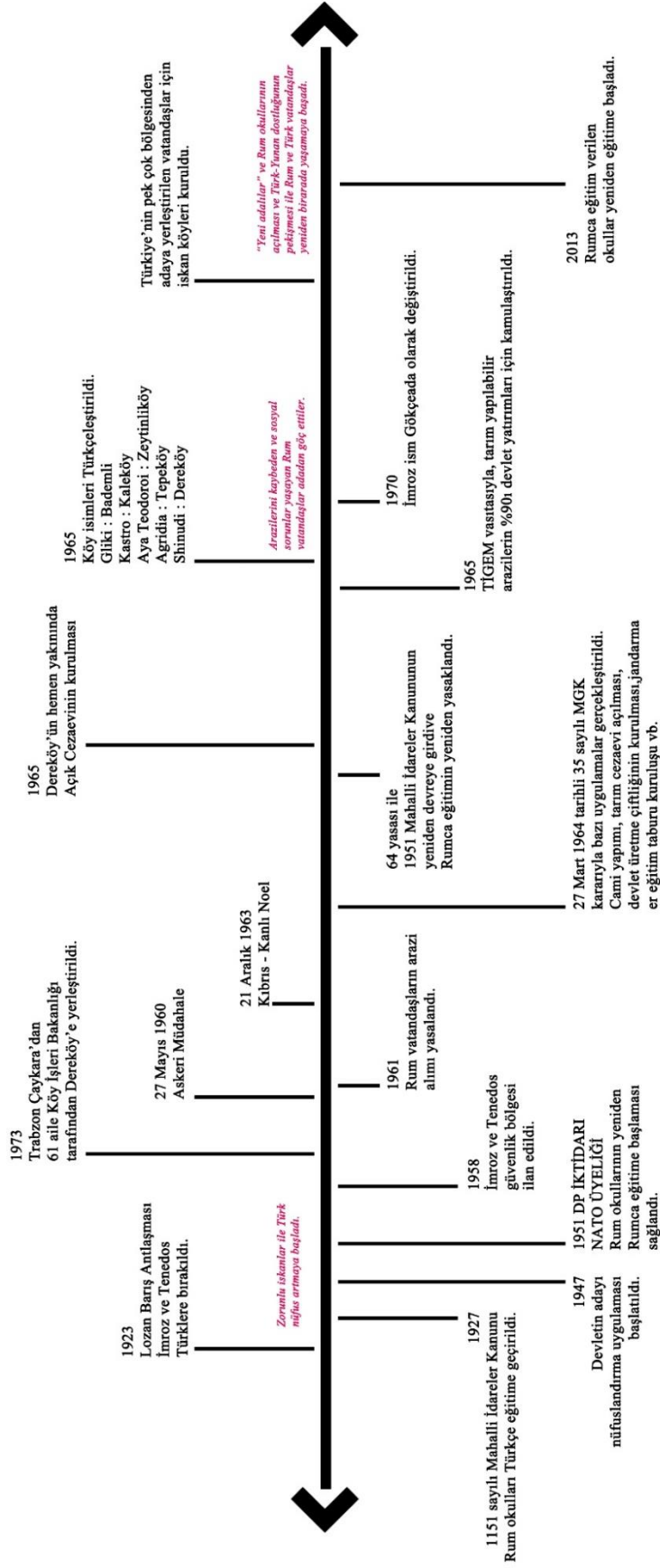
YERLEŞME	1927	1935	1945	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	2018
MERKEZ	209	185	200	193	284	272	454	447	480	543	607	700	727	720
E.BADEMLİ	9	6	4	6	5	1	9	0	2	4	4	8	8	5
DEREKÖY	-	463	443	419	401	293	199	61	43	47	51	28	28	61
DEREKÖY	-	198	189	182	172	149	742	781	539	705	336	228	196	337
KALEKÖY	-	9	9	4	7	6								
KALEKÖY	-	153	121	176	132	110	75	24	128	94	105	86	89	132
TEPEKÖY	-	106	107	107	979	681	507	277	195	216	77	39	44	145
TEPEKÖY	-	2	5	8										
ZEYTİNLİ	-	825	817	801	691	640	533	388	271	238	155	84	88	133
EŞELEK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	152	143
ŞİRİNKÖY	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	189	211
UĞURLU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	460	490	477	401	524
Y.BADEMLİ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	416	660	639	581	781

1970’lerden başlayarak değişen Gökçeada halkı, çeşitli yörelerden, değişik gelenek ve göreneklerin toplandığı bir yerleşim ortaya çıkarmıştır. Adada Türk nüfusunu arttıran devlet politikalarıyla birlikte, 1974 Kıbrıs harekatı sonrasında Rumların adadan göç etmesiyle nüfus profili önemli oranda değişmiştir. Günümüzde Gökçeada Rumların yanında, Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelenleri (Muğla-Milas-Yatağan, Burdur-Bucak, Samsun, Siirt, Van, Iğdır, Çankırı, Diyarbakır, Trabzon, Ünye, Bingöl, İstanbul, Isparta, Çanakkale-Biga-Çan, Artvin, Bingöl, Erzurum) barındırmaktadır (Aktepe 2009). Bu süreçte Trabzon (1973-1974), Isparta, Burdur ve Muğla (1984)’nın köylerinden ve Biga’dan (2000) adaya yerleştirilenler için iskan köyleri kurulmuştur. Genelde arazisi elverişsiz alanların yanında, baraj ve termik santral yapımı için arazisi istimlak edilen köylerin halkı Gökçeada’ya yerleştirilmiştir. Farklı sosyal yaşantılara sahip bu grupların zor olan adalı yaşantısına uyumu kolay olmamıştır. Hatta bazıları hala ada yaşamına tam uyum gösterememektedir (Kahraman 2005). Şehir merkezi ve köylerin her biri özgün özellikler taşımaktadır.

Güvenç'in (2008), çalışmasında kültür ürünü mimarlık somut bir varlık olarak, zaman ise topluma ve bağlama dayanarak farklılaşan soyut bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda yaşadığımız dünya somut ortamlarda geçen sanal olarak algılanan yaşam biçimi olarak tariflenmektedir. Bundan hareketle, yer kavramı araştırılırken yerin algısını toplumdan topluma değiştiren zaman kavramının göz ardı edilmesi mümkün görülmemektedir. Alan çalışması kapsamında ele alınan Gökçeada, tarihsel süreç içerisinde pek çok kültüre ev sahipliği yapmıştır. Diğer Ege adaları gibi tarih boyunca Avrupa ve Asya arasında köprü görevi üstlenmiştir. Bu yüzden burası devamlı el değiştiren bir üs merkezi olmuştur (Duran 2009). Tarih boyunca süregelen demografik değişimler, toplumsal hayatın tüm boyutlarına yansıdığı gibi, yaşam alanlarına ve alışkanlıklara da yansımıştır. Özellikle Osmanlı Dönemi'nin sonları ve Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan gelişmelerin izleri ada genelinde izlenebilmektedir. 20.yy öncesine ait arkeolojik kalıntılar, kale kalıntıları gibi önemli öğelerin varlığı bilinmekle birlikte, kentsel yaşama dair çıkarımlar yakın tarihte şekillenen ada yerleşimine bağlı olarak yapılabilmektedir. 20.yy sonrasında, iç ve dış etkenler sebebiyle Gökçeada'nın, belli kırılma noktalarının ve bunlara bağlı demografik- kentsel değişimlerin etkisinde kaldığı görülmektedir.

Çeşitli tarih araştırmaları ve demografik veriler, Cumhuriyet Dönemi sonrasında adada nüfus hareketlerinin yoğunlaştığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Gökçeada için alınan üst ölçekli idari kararlar, yerel ölçekte önemli sorunları ve beraberinde göçleri tetiklemişlerdir. Belirli aralıklarla ve farklı tip kullanıcıları harekete geçiren bu göç dalgaları, kent kimliğini ve kent mekanıyla kurulan ilişkileri doğrudan etkilemektedir. Çizelge 3.2'de Çapan (2019), Oğur (2019), Türk (2019)'ün medyada yer alan haberleri ve Macar (2014)'a ait İmroz ve Bozcaada'nın Türkiye'ye bırakılması ve 1928 tarihli bir rapor incelenerek gerçekleştirilen detaylı tarih okumalarından hareketle adadaki gelişmelerin zaman çizelgesinde aşağıdaki şekilde sıralandığı görülmektedir:

Çizelge 3.2. Cumhuriyet dönemi itibariyle Gökçeada'da yaşanan önemli kırılma noktaları

Çizelge 3.2, Gökçeada'nın nüfus hareketliliğini ve dolayısıyla sosyo-kültürel yapıdaki değişimleri tetikleyen önemli olayları ifade etmektedir. Cumhuriyet dönemi öncesinde Helenistik döneme kadar adada önemli kırılma noktalarının ve sosyo-kültürel değişim dönemlerinin söz konusu olduğu bilinmektedir. Cumhuriyet dönemi sonrasında katmanlar halinde gelişen sosyo-kültürel olaylar, adanın palimpsest bir şehir olarak kimliğinin oluşmasına neden olmuştur.

Gökçeada geçirdiği değişim süreci içerisinde kimliğinin şekillendiği süreçte, nesilden nesile, kültürden kültüre devam eden yerel üretim biçimlerini halen sürdürmektedir. Sosyolojik özelliklerle paralel olarak şekillenen kent kimliği, yerel ürünlerin değişmemesiyle başka bir kimliğe daha sahiptir. Yerel ekonominin en sürdürülebilir bileşenleri olan zeytincilik ve bağcılık antik döneme ait bilgilerde yer aldığı gibi bugün de adanın ve adalı olmanın göstergelerindedir. Adada en yaygın ekonomik faaliyet tarih boyunca zeytincilik ve bağcılık olmuştur. Buna ilave olarak hayvancılık, balıkçılık ve sahip olunan doğal çekiciliklerden ortaya çıkan turizm türleri alternatif geçim kaynaklarıdır. Adanın organik tarım pilot bölgesi ilan edilmesi ve yerel değerlerin sürdürülebilirliğine yönelik turizm türlerinin ortaya çıkarılmasıyla birlikte yerel ekonominin bileşenlerinde değişimler yaşanmıştır.

Gökçeada, jeopolitik konumu, sahip olduğu doğal güzellikler ve ortaya çıkan kültürel birikimiyle çok çeşitli turizm türlerine birlikte ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle 2000li yıllar itibariyle bürokratik krizlerin çözülmesi ve karma kültürlü yapının geri kazanılması amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar, Gökçeada'nın ve ada halkının turizm ile tanışması bağlamında önemli bulunmaktadır. Bu özelliği sebebiyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken bir bölgedir. Özellikle doğal kaynaklar ve geleneksel değerler anlamında zengin bir yerleşim olması, çekiciliklerinin fazla olmasına neden olmaktadır. Deniz turizmi, tarım turizmi, doğa turizmi, inanç turizmi, kültür turizmi, gastronomi turizmi ve eko turizm söz konusu değerlerden kaynaklanan turizm türlerinin başında gelmektedir.

Bir adakent olarak Gökçeada'da izlenen izole yapı, mekânsal olduğu kadar sosyal olarak da kent ruhunda etkisini göstermektedir. Buna ek olarak tarih boyunca adada pek çok kültürün hoşgörü ortamında yaşamını sürdürdüğü dönemde, aidiyet hissi güçlü bir ada kültürünün ortaya çıktığı görülürken, bu yapının süreç içerisinde değişmesiyle ada

kültürünün ve bağı alışkanlıkların değişmesi söz konusu olmuştur. Sosyal yapıdaki değişiklik mekânsal yapıda da dönüşüme neden olmakta, bu durum kent kimliğinin ve kentsel mekanların değişimi ile sonuçlanmaktadır. Yapılmış olan sosyo-kültürel tespit çalışmalarında elde edilen bulgular, adanın farklı dönemlere ait izler taşıyan katmanlarının içerdiği sosyo-kültürel bileşenler ve bunların mekânsal göstergelerinin analizleriyle birlikte bölüm 4 de detaylı olarak aktarılmıştır.

3.3. Gökçeada Sakin Şehir Sürecinin Analizi

Gökçeada, bir ada olarak birliğe üye olan ilk yerleşim olması sebebiyle uluslararası ağ ve Türkiye ulusal ağı için önem taşımaktadır. 2006 yılında Carlo Petrini'nin adaya ziyareti sonrasında, başta organik tarım uygulamalarının geliştirilmesi ve yerel halkın kavramla tanışmasına yönelik çalışmalar olmak üzere yoğun bir adaptasyon süreci geçirilmiştir. Birliğin tüzüğünde yer alan kriterlerin %50 oranda sağlanması hedefiyle, üyelik dosyasının hazırlandığı süreçte pek çok proje hayata geçirilmiştir. 2011 yılında sunum dosyasının kabulü ile başlayan "Sakin Ada Gökçeada" dönemi, üyelik sonrasında çok paydaşlı yürütülen stratejik projelerin ve yaşam kalitesini arttırmaya yönelik hedeflerin pekişmesini sağlamıştır.

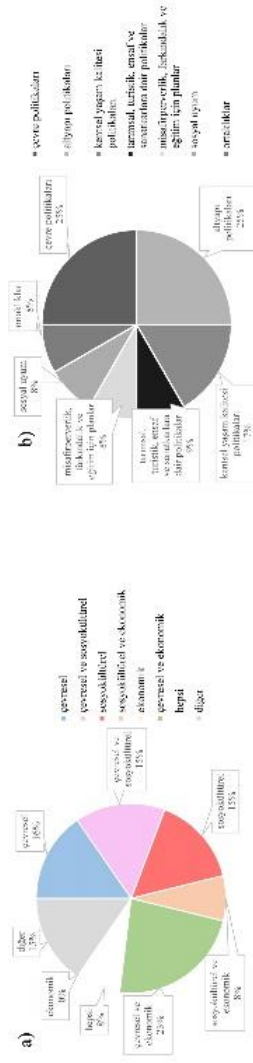
Carlo Petrini'nin adayı ziyaretiyle başlayan süreçte o dönem GUBY'da görev yapan 2019 yılı itibarıyla Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu Müdürü olarak görev yapan Prof. Dr. H. Rıdvan Yurtseven liderliğinde bir Slow Food Convivium'u kurulması sakın şehir potansiyeli ve sürdürülebilir geleceğe yönelik tehditlerin belirlenmesinde öncü çalışma olmuştur (Anonim 2012a). Adanın yerel ürünler ve özgün gastronomi kültürünün kayıt altına alınması amacıyla kurulan convivium, sosyo-kültürel yapıdaki katmanların ve bağı alışkanlıklarının keşfedilmesine neden olmuştur. Gökçeada'nın sakın şehir statüsünü kazanmasında organik tarım işletmeciliği, gastronomi gibi alanlarda eğitim veren Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'nun payı büyüktür (Görkem Bilgi 2013). Ayrıca 2012 yılında hayata geçirilen Gökçeada Gastronomi Araştırmaları Merkezi, adada gerçekleştirilen organik zeytincilik, bal ve bağ projeleri gibi çok sayıda projeyi desteklemekte ve kentin gastronomi kimliğinin tanıtımında büyük rol oynamaktadır (Anonim 2012b). Gökçeada'nın sakın şehir statüsünü kazanmasında kendisine önemli bir avantaj kazandıran diğer bir özelliği, 2002 yılında başlatılan Organik Tarım Projesi ile

toplulaştırılmış ilk proje modelinin uygulandığı yer olmasıdır. Gökçeada Kaymakamlığı ve Gökçeada İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından yürütölmekte olan projenin nihai hedefi, organik ürün pazarında çeşitliliğı arttırarak sağlıklı, kaliteli ve güvenilir ürünler üretilmesini sağlamaktır. Bu proje ile adanın tamamının organik tarıma geçişi sağlanarak Organik Tarım Adası olarak dünya kamuoyuna duyurulması amaçlanmaktadır (Anonim 2009a).

Sakin şehirler ağına üyelik, sürdürülebilir hedefler doğrultusunda kaliteli bir şehir hayatı yaratmak için çabalamayı kabul etmek anlamına gelmektedir. Bu süreç Gökçeada için dosyanın hazırlandığı dönemde yoğun şekilde başlatılmıştır. Gökçeada Belediyesi bünyesinde görev yapmakta olan ve sakin şehir üyelik dosyasını yakından takip eden Gökçe Erünsal ile yapılan yazılı görüşmeler doğrultusunda sakin şehir sürecinde gerçekleştirilen çalışmalar Çizelge 3.6'da ifade edilmektedir. Söz konusu projelerin analiziyle, sakin şehir felsefesine hangi açılardan yaklaşıldığı tespit edilmektedir.

Çizelge 3.3. Gökçeada'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

1. ÇEVRESEL KRİTERLER	2. SOSYAL KRİTERLER	3. EKONOMİK KRİTERLER	4. KÜLTÜREL KRİTERLER	5. EKİLEME KRİTERLERİ	6. SİYASİ KRİTERLER	7. GÖRÜNÜMLER
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK Gökçeada'da 2015-2020 ve 2020-2025 yılları arasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve analizi yapılmıştır.

Şekil 3.3. Gökçeada'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi
a) Gökçeada'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
b) Gökçeada'da gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Gökçeada'ya yönelik değerlendirmeler:
Gökçeada'da sakin şehir sürecinde yürütülen çalışmaların, karma kültürlü sosyal yapı ve organik tarım potansiyelinin belirlenmesi sonucu başlatıldığı bilinmektedir. Bu sebeple dosyama hazırladığı süreçte özellikle sosyokültürel yapının pekiştirilmesine yönelik aktivitelerin düzenlenmesine ve halkın sakin şehir modeliyle ilgili bilgilerin verilmesine öncelik verildiği Çizelge 3.3'te görülmektedir. Aynı şekilde organik tarıma yönelik desteklerin sağlanması ve Earth Marketin kurulması gibi yerel ürünlerin ön planda tutulduğu çalışmalar göze çarpmaktadır.

Şekil 2.25. te sakin şehir kriterlerinden sırasıyla çevre politikaları, altyapı politikaları ve kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik politikaların Gökçeada için öncelikli olduğu görülmektedir. Bu sıralamanın adada erişilebilirlik problemleri, donatı alanlarının yetersizliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yetersiz uygulamaların belirlenmesi kapsamında ortaya çıktığı görülmektedir. Sosyokültürel anlamda mevcut koşullar itibarıyla sürdürülebilir olduğu tespit edilen ada için, çoğunlukla fiziksel yapıya yönelik çalışmaların yapıldığı düşünülmektedir.

Çizelge 3.3'te görüldüğü gibi, sakin şehir üyelik dosyası hazırlık sürecinde yedi üst başlıktan oluşan kritere yönelik kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Organik tarım uygulamaları ile yerel üretimin desteklenmesi adanın sakin şehir kimliğinde öne çıkmaktadır. Dolayısıyla yürütülen çalışmaların bu alana yoğunlaştığı, şehirde yer alan ÇOMÜ Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu'nun da desteğiyle eko-gastronomi turizmi ve slow food felsefesinin yerleşmesine yönelik bir tüketim kültürü oluşturulmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Adanın sakin şehir potansiyelini oluşturan bir diğer önemli konu ise karma kültürlü yapısı ve tarihsel süreçte farklılaşan kent kimliği ve adalılık algısıdır. Bu yönüyle sürdürülebilirliği önemsenen Gökçeada için, sosyo-kültürel yapının sürdürülmesi hedefinin ön planda tutulduğu görülmektedir.

Temelde kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve kent kimliğinin / ruhunun sürdürülebilirliği amacı taşıyan sakin şehir modeli, Gökçeada için yoğun değerlendirme ve projelendirme süreci anlamını taşımaktadır. Adanın yukarıda ifade edilen çalışmalar sonucunda sakin şehir ünvanını alabilmiş olması, kendi doğasından ve karma kültürlü yapısının vermiş olduğu çeşitliliğe duyarlı yaşam biçiminden, aynı zamanda da bu özgünlüklerin sürdürülebilmiş ve kent kültürünün yitirilmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda "Organik Ada Gökçeada" söylemi ile gerçekleştirilen pek çok kapsamlı çalışma, yerel üretimin desteklenmesi ve dünya pazarına sürülmesi açısından sakin şehir sürecinde öne çıkmaktadır. Kabul aşamasında adada özellikle Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksek Okulu'nun, gastronomi ve organik tarım üzerine gerçekleştirdiği projeler ile yerel yönetimin halkın farkındalığı için gösterdiği çaba ile yürütülen pek çok organizasyon önem taşımaktadır.

Yerel halk ve yerel yönetim işbirliği ile gerçekleştirilen projelerin sakin şehir uygulamalarında önemi büyüktür. 2006 ve 2011 yılları arasında gerçekleştirilen ve adanın mevcut durumunun korunması yanı sıra organik tarım kültürünün yerel halka kazandırılmasını hedefleyen projelerin başında AB ve Türkiye arasında Sivil Toplum Diyaloğunu Geliştirme Projeleri kapsamında desteklenen Organik Yaşamı Ada'da Öğrenmek Projesi gelmektedir. İtalya'nın Sardunya Adası'nda yer alan Mandas Belediyesi ile Gökçeada Belediyesi'nin ortak gerçekleştirdiği proje; agroturizmi geliştirerek yerel halkın sosyoekonomik gelişmenin sağlamayı ve organik üretim felsefesini yaymayı hedeflemektedir. Bu kapsamda saha ziyaretleri, gözlem çalışmaları,

yerel halkın bilgilendirilmesine yönelik toplantılar ve strateji raporlarının hazırlanması gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

Gökçeada, sahip olduğu pek çok potansiyel sebebiyle özgün bir turizm planlamasına ihtiyaç duymaktadır. Sakin şehir sürecinin başlamasından 10 yıl önce 1999 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nin imar ve şehirciliği ilgilendiren bölümlerinin ortak çalıştığı bir Ekolojik Planlama modeli gündeme gelmiştir. YTÜ ile birlikte İÜ, Berlin Teknik, Hannover ve Paderborn Üniversitelerinin de dahil olduğu bu süreç Gökçeada'nın Ekolojik Temele Dayalı Bölge Planlaması Projesi kapsamında yürütülmüştür. Akademik ortamda bilimsel çalışmalar kapsamında gerçekleştirilen bu proje, sürdürülebilir geleceğin planlanmasında çok paydaşlı ve yenilikçi bir yaklaşım olması sebebiyle önemli bulunmaktadır.

2009 yılında Yrd. Doç. Dr. Tülay CENGİZ yürütücülüğünde gerçekleştirilen TÜBİTAK projesinde, Gökçeada'da ekolojik temelli arazi kullanım planlanması yapılarak, arazilerin etkin kullanımları ile sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi amaçlanmıştır. Tarım, orman, mera alanlarının mevcut durum tespitlerinin yapıldığı çalışmada, adanın potansiyelin göre hedefler belirlenmiştir. Bu fonksiyonların dışında kalan %20 oranındaki arazinin rekreasyon ve turizme uygun olduğu tespit edilmiştir. Ekolojik turizm türlerinin önerildiği çalışmada, adanın özgün yapısına ve insan eliyle gerçekleştirilecek her uygulamanın önemli sonuçlar yaratacağına vurgu yapılmıştır (Cengiz 2009). Gökçeada yerel yönetimi, Gökçeada Kaymakamlığı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğretim üyelerinin katılımıyla yürütülen projenin de temel hedefi Gökçeada özelinde sürdürülebilir alan yönetimi modelinin oluşturulmasıdır.

Bu çalışmaların kapsamlarına bakıldığında, adanın turizme yönelik planlanması yönünde bir eğilim oluştuğu görülmektedir. Buna rağmen ekolojik temelli çalışmalarla adanın sürdürülebilirliğine vurgu yapılması, yapılan planlama çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. 2011 yılında sakin şehir ilan edilen Gökçeada için, çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir adım atılmıştır. Yavaş turizm planlaması da bu sürecin parçasıdır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, bölüm 3 kapsamında aktarılan Gökçeada'nın fiziksel ve sosyo-kültürel özelliklerinin tespit ve analiziyle sakin şehir özellikleri bağlamındaki analizlerinden elde edilen bulgular açıklanmaktadır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular Gökçeada'nın sürdürülebilir gelişmesi, özellikle sosyo-kültürel sürdürülebilirliğinin sağlanması için yapılacak çalışmalara ışık tutacak niteliktedir.

4.1. Gökçeada'nın Fiziksel Analizine Yönelik Bulgular

Ada olması sebebiyle anakaradan farklı fiziksel ve sosyolojik özellikler gösteren Gökçeada, kendi içinde de farklı özelliklere sahip yerleşimlerden oluşmaktadır. Şehir merkezini oluşturan mahalleler mimari karakterler ve sakinleri itibariyle birbirinden ayrılmaktadır. Merkez dışında 10 adet köy yerleşimi bulunmaktadır. Bunlardan 5'i kentsel sit alanı olarak koruma altına alınan Rum köyüdür. Diğer 5 köy, iskan köyleri olarak merkezi idare tarafından kurulmuştur. Adada yaşayan Türk vatandaşların sayısı, iskan köylerine göç edenlerle artış göstermiştir. Çalışma kapsamında ada bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmıştır ancak adaya kimliğini kazandıran ve hala geleneksel dokusunu koruyan Rum köylerinin fiziksel özellikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Özgün yerleşim alanları ve sonradan kurulan iskan köyleri ile birlikte Gökçeada farklı fiziksel, kültürel ve ekonomik özellikler taşıyan parçaların bütünleştiği bir palimpsest kente dönüşmüştür. Özgün köyler ve zorunlu göçler için kurulan köylerin yerleşim karakterleri farklılıklar göstermektedir. Doğal afet bölgelerinden alınan göçü karşılamak ve konut ihtiyacına cevap vermek, adada tip projelerin uygulanması ile mümkün olmuştur. Bu nedenle iskan köylerinde organik bir gelişim sürecinden söz etmek mümkün değildir. Başlangıçta planlı bir şekilde kurulan konut yerleşimleri zaman içinde kullanıcıların ihtiyaçları ve uyum süreçleri doğrultusunda şekillenmiştir. Bu yerleşimler ve özellikleri aşağıda kısaca özetlenmektedir.

Gökçeada Merkezi (Panayia):

Kent merkezi, Çınarlı Mahallesi, Yeni Mahalle ve Fatih Mahallesi'nden oluşmakta iken 2008 yılında Yenimahalle'nin bir bölümü Cumhuriyet Mahallesi olarak ayrılmıştır. Böylelikle mevcut durumda merkezde dört mahalle bulunmaktadır. Dört mahalle sınırları

içerisinde, özgün dokusunu koruyan bölümler dışında, devlet tarafından yapılmış toplu konutlar, kamu binaları, çeşitli alışveriş mekanları yer almaktadır.

Şahinkaya:

Gökçeada'nın ilk iskan köyü Şahinkaya'dır. 1960 yılında Trabzon'un Şahinkaya köyü sakinleri bu köye yerleştirilmiştir. Ancak ekonomik nedenler ve adaptasyon sorunları sebebiyle köy halkı büyük şehirlere göç etmişlerdir. Kalıcı nüfusun 5-6 aileden oluştuğu bilinmektedir.

Yeni Bademli (iskan köyü)

1984 yılında kurulan iskan köyüne; Isparta, Samsun, Trabzon ve Giresun'dan gelen aileler yerleştirilmiştir. Adanın en bilinen koylarından olan Yıldızkoy'a 5 dakika yürüme mesafesinde olan köyde, konaklama hizmeti yaygındır. Ev pansiyonculuğu ve tarım faaliyetleri önemli geçim kaynaklarıdır.

Uğurlu:

1984 yılında kurulan köye Muğla, Burdur ve Erzincan'dan gelen köylüler yerleştirilmiştir. Verimli topraklara sahip olan köyde çoğunlukla bağcılık yapılmaktadır. Köyün sahilinde bulunan Uğurlu Limanı, Gökçeada-Limni arasında bağlantı sağlanması planlanarak yapılmış fakat böyle bir bağlantı henüz gerçekleştirilmemektedir.

Eşelek:

1990 yılında Çanakkale Biga'nın Bakacak Barajı faciasına maruz alan Eşelek köyü halkının yerleştirilmesi için kurulan iskan köyüdür. 1997 yılında köyde yerleşime geçilmiştir. Aydıncık Plajı ve Kefaloz Koyu'na yakınlığı sebebiyle tercih edilen ve duraklanan bir köydür.

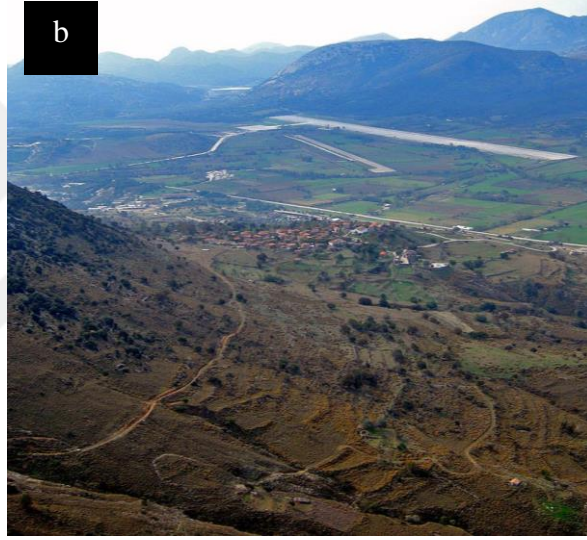
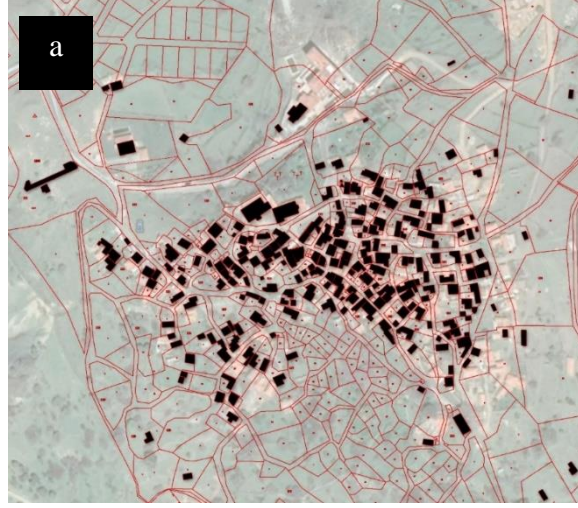
Şirinköy:

2000 yılında yerleşime açılan köy, Bulgaristan'dan gelen Türkler için kurulmuştur. 150 hanelik köyde yaz kış kalıcı nüfus 90 hanedir. Gizli Liman ve Yuvalı Plajlarına yakınlığı sebebiyle köyde pek çok aile apart – ev pansiyonculuğu hizmeti vermektedir.

Gökçeada'nın tarihsel süreç içerisinde yaşadığı kırılma noktalarıyla değişen katmanlı yapısını yansıtan Rum köyleri kentsel sit alanı ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Bu köyler taş kaplı yolları, geleneksel taş evleri, kahveleri, kiliseleri ve çamaşırhaneleriyle adanın özgün sosyo-kültürel dokusunu yansıtan pek çok mekânsal bileşeni barındırmaktadır. Bu köyler ve fiziksel özellikleri aşağıda özetlenmektedir.

Eski Bademli (Glikli):

Eski Bademli kentsel sit alanı olarak korunan köylerden biridir. Köyde 150 hane bulunmasına rağmen sürekli nüfus mevcut durumda 25-30 kişi olarak belirtilmektedir Bahçevan (2019). Rum evi satın alarak restore eden ve yaz dönemlerini adada geçirmek isteyen kullanıcıların sayıca fazla olduğundan söz edilmektedir. Yaz sezonu nüfusu 175 kişi olarak belirtilmiştir. Yunanistan ve İstanbul'dan köylerine tatile gelen adalılar dışında günübirlik ziyaretçilerin de uğradığı Bademli, hareketli bir sezon geçirmektedir. Köye ismini veren, köyün geçmişteki temel üretim maddelerinden biri olan badem ağaçları, Bahçevan (2019)'a göre ısınma ihtiyacı için geçmiş dönemlerde kesilmiştir ve mevcut durumda köyün etrafında yoğun bir yeşil doku bulunmamaktadır. Köyde çoğunlukla emeklilerin yaşadığı, üretimin yaygın olmadığı belirtilmektedir. Konaklama, yeme içme, eğlence amaçlı işletmelerin de sınırlı olması sonucunda Bademli özgün mekânsal özelliklerini ve içe kapalı sosyo-kültürel yapısını sürdürmektedir.

Şekil 4.1. Eski Bademli yerleşimi ve hava fotoğrafı

a) Eski Bademli halihazır haritası (Gökçeada Belediyesi'nden alınan halihazır haritadan uyarlanmıştır.)

b) Eski Bademli hava fotoğrafı (Gürbüz arşivi, 2011)

Kaleköy (Kastro):

Kaleköy kentsel sit alanı olarak korunan köylerden biridir. Köyde yaşayan Rum bulunmamaktadır. 1990'lı yıllarda adaya göç eden Doğu Anadolu aileleri yaşamaktadır. Sürekli nüfusun 62 hane ve 150 kişiden oluştuğu bilinmektedir (Adıgüzel 2019). Yaz sezonu ile kışın nüfus farklılığı, Kaleköy'de diğer köylere oranla daha azdır. Hayvancılık ve balıkçılıkla köy halkının geçimin sağladığı bilinmektedir. Köy sınırları içerisinde yer

alan ve Cenevizler dönemine ait olduğu bilinen kale, denize yakınlığı sebebiyle güvenlik önlemleri gerektiren bir yerleşim olduğu konusunda fikir vermektedir. Yine denizle ilişkisi sebebiyle özellikle liman bölümü (aşağı Kaleköy), restoran, otel, pansiyon gibi fonksiyonlar için kullanımını mümkün kılmıştır. Geçmişte adaya ulaşımın Kaleköy Limanı'ndan sağlanması sebebiyle, Gökçeada için her dönem önemli olmuş bir yerleşmedir.

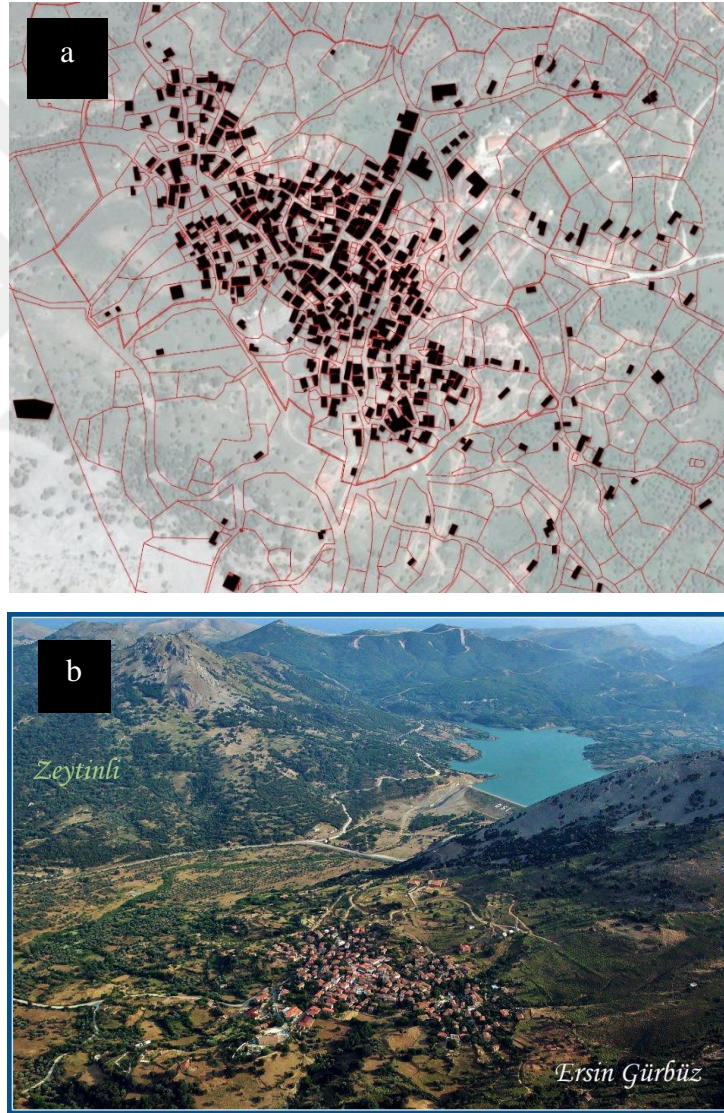
Şekil 4.2. Kaleköy yerleşimi ve hava fotoğrafı

a) Kaleköy halihazır haritası (Gökçeada Belediyesi'nden alınan halihazır haritadan uyarlanmıştır.)

b) Kaleköy hava fotoğrafı (Gürbüz arşivi, 2011)

Zeytinliköy (Aya Teodoroi):

Tarih boyunca sosyal açıdan en hareketli köy olduğu bilinen Zeytinliköy, halen sosyo-kültürel zenginliğini ve canlılığını sürdüren Rum köyü olarak varlığını sürdürmektedir. Yaşanan göçler sonrası nüfus kaybı yaşanan köyde, 2013 yılında Rum ilkokulunun yeniden eğitim öğretime başlaması ile, köyde kalıcı nüfus artışının yaşandığı ve özellikle genç nüfusun köye geri dönmesinin yolunun açıldığı bilinmektedir. Mevcut durumda sürekli nüfus 70 kişi, yaz döneminde 200 kişidir (Zuni 2019). Konut sahiplerinin yanında çok sayıda günübirlikçi ve turist köyü ziyaret etmektedir.

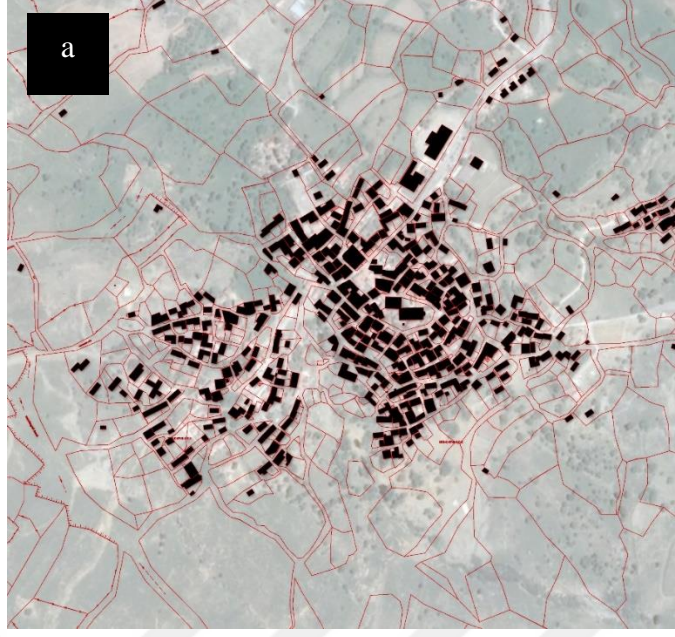
Şekil 4.3. Zeytinliköy yerleşimi ve hava fotoğrafı

- a) Zeytinliköy halihazır haritası (Gökçeada Belediyesi'nden alınan halihazır haritadan uyarlanmıştır.)
b) Zeytinliköy hava fotoğrafı (Gürbüz arşivi, 2011)

Geçmişteki gibi kafeler, restoranlar ve tavernaların günümüzde de aktif olması köyün ruhunun yaşatıldığını ziyaretçilere hissettirmektedir. Adanın en eski kilisesi olan Agios Georgios Kilisesi burada yer almaktadır. Adada, kültürel yapını en önemli ve geleneksel parçalarından biri olarak halen sürdürülen Meryem Ana Panayırı döneminde, etkinliklerin merkezlerinden biri olarak bu kilise kullanılmaktadır. Bu nedenle mekânsal özelliklerini yüksek oranda sürdüren bir köy olduğu ve diğer köylere oranla özgün fiziksel – sosyal yapısıyla sürdürülebilir kent kimliğinin önemli bir parçası olduğu söylenebilmektedir.

Tepeköy (Agridia):

Tepeköy, adada erişilebilirlik imkanlarından en yoksun köy olarak değerlendirilmektedir. Oldukça engebeli arazide yüksek bir tepede konumlanan köye ulaşmak diğer köylere oranla oldukça zordur. 2015 yılında eski Tepeköy ilkokulunun ortaokul ve lise olarak yeniden eğitime açılmasıyla, köyde nüfus artışının yaşandığı bilinmektedir. Kışın nüfusun 50 hane, yaz döneminde 300 kişi olduğu belirtilmektedir (Ömür 2019). Ada için önemli girişimcilerden biri olan Barba Yorgo, daha önce terk etmek zorunda kaldığı köyünün ski canlılığına kavuşması için Tepeköy'de taverna kültürünü yeniden başlatmıştır. Fiziki olarak zor koşullar barındıran köy, eğitim öğretim faaliyetleri ile geleneksel eğlence mekanlarının canlandırılması sonucu daha yaşanılabilir bir köy haline gelmiştir. Meryem Ana Panayırı döneminde etkinliklerin merkezi olma görevini de üstlendiği bilinmektedir.

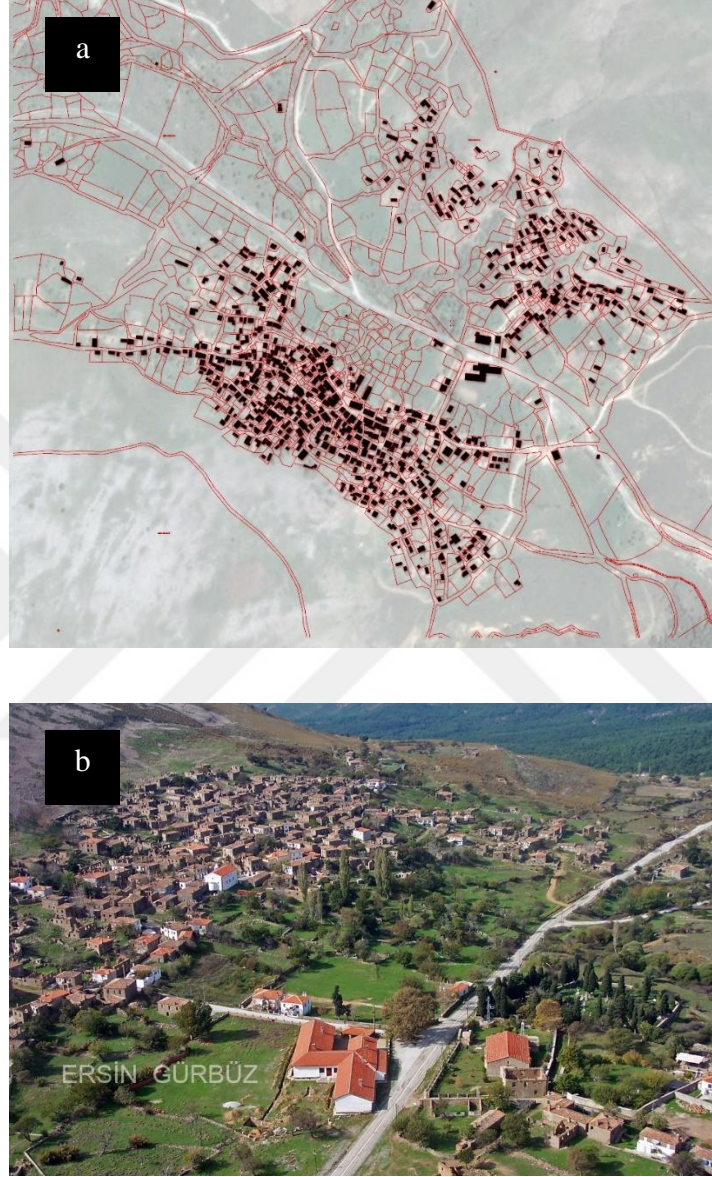

Şekil 4.4. Tepeköy yerleşimi ve hava fotoğrafı
a) Tepeköy halihazır haritası (Gökçeada Belediyesi'nden alınan halihazır haritadan uyarlanmıştır.)
b) Tepeköy hava fotoğrafı (Gürbüz arşivi, 2011)

Dereköy (Shinudi):

Dereköy adanın en batı noktasında yer alan Rum köyüdür ve diğer Rum köyleri gibi kentsel sit alanı olarak korunmaktadır. Geçmişte ekonomik ve sosyal açıdan diğer köylere göre daha fazla gelişim göstermiştir ve hatta 1950 hane ile Türkiye'nin en büyük köyü olma niteliğini elde etmiştir. Günümüzde düzenli nüfus 97 hane 374 kişi olarak bilinmektedir. Bu nüfusun yarısını Rum vatandaşlar, yarısını Türk vatandaşlar

oluşturmaktadır. Sürekli nüfusu diğer köylere oranla daha fazla olmasına rağmen çok sayıda boş yapı bulundurmakta ve eski canlılığını sürdürmemektedir. Adanın en büyük çamaşırhanesi hala kullanılmakla birlikte bu köyde yer almaktadır.

Şekil 4.5. Dereköy yerleşimi ve hava fotoğrafı

a) Dereköy halihazır haritası (Gökçeada Belediyesi'nden alınan halihazır haritadan uyarlanmıştır.)

b) Dereköy hava fotoğrafı (Gürbüz arşivi, 2011)

Yaşanan tüm politik olaylar aslında öncelikle Gökçeada için “adalı” tanımının farklılaşmasına neden olmuştur. Bugün sayıları çok azalmış olan Rumlarla birlikte

Anadolu'nun her bölgesinden buraya göçen insanların yaşadığı adada diğer Ege adalarında görülmeyen demografik çeşitlilik bulunmaktadır (Kahraman 2005). Elde edilen bulgulardan çıkan sonuç şöyle özetlenebilir; merkez mahalleleri ve iskan köylerinde daha yeni ve farklı bir yapı mevcutken, koruma altındaki Rum köylerinde yapıya müdahale etme esnekliğinin kısıtlanmış olması sebebiyle özgün fiziksel özelliklerin ve mekan karakteristiği korunabilmiştir. Mülkiyet karmaşası ve konut sahiplerinin sürekli köylerinde bulunmaması sebebiyle köhneleşme ve doku kayıpların yaşanması köyün geleceğini tehdit etmektedir. Bununla beraber köylerin korunması ve kalkınmasına yönelik bireysel girişimlerin varlığı, köylere aidiyet hissinin güçlü olduğuna ve kolektif kalkınma yöntemlerinin uygulanabilirliğine işaret etmektedir.

4.2. Gökçeada'nın Sosyo-kültürel Analizine Yönelik Bulgular

Adaya ait sosyo-kültürel verilerin tespit edilmesinde yararlanılan arşiv kaynakları ve görüşmelerin analizinde göstergebilim yöntemlerinden yararlanılmıştır. Pek çok özgün sosyo-kültürel bileşeni barındıran Gökçeada'nın çözümlenebilmesi, gösterge dizininde katmanlar boyunca süregelen olan göstergelerin anlamsal çözümlenmeleriyle mümkündür. Bu noktada, ada kimliğini oluşturduğu düşünülen göstergeler Çizelge 3.2'de belirtilen önemli tarihi kırılma noktalarına paralel olarak tespit edilmiş, dönemsel farklılıklar ve anlam değişiklikleri yaşanmış olan nüfus hareketlerine dayanarak yorumlanmıştır.

Elde edilen bulguların sunumundan önce adanın katmanlı yapısının taşıdığı önemi ortaya koyan 'palimpsest' kavramına kısaca değinilecektir. Şehirler zamanla değişen ve farklı anlamlar kazanan canlı organizmalardır (Lynch 1981, Kostof 1991, Chang ve ark. 1996, Khirfan 2010). Zaman bıraktığı izleri farklı düzlemlerde oluşturmaz, aksine değişim birbiri ile çakışan, bütünleşen bir formda ilerler. Latince kelime anlamı olarak *yeniden kazanmış* olarak karşılık bulan palimpsest kavramı silinmeden üst üste çakışan her konu için kullanılmaktadır. Al (2011) kentsel mekana yönelik yapılan palimpsest analogisini şu sözlerle ele almıştır: "...palimpsest durum, kente ait olanın – bir tür zor kullanmayla- yok edilmeye çabalanması ve kent üzerine yeni yeni katmanlar üretilmesiyle gözlemlenir. Şüphesiz ki kentlerin çok katmanlılığı onların kültürel zenginliğinin göstergelerinden biridir fakat, kenti saran tabakaların izlerini tam koruyamaması ve yeni gelenin eskiyi

tahrip ederek ona tutunmaya çalışması, kentin kimliğini koruyamamasına neden olmaktadır. Bu durum kentlinin kente duyduğu duygusal bağın ve kentle ilgili yüklendiği hatıraların yıkımını da beraberinde getirmektedir”. Şehirlerde zaman bağlamında yaşanan katmanlaşma, palimpsest kavramı ile detaylı incelenme imkanı bulduğundan, kent planlama ve kültürel miras çalışmalarında kavram yaygın olarak kullanılmaktadır (Azimzadeh ve Bjur 2007).

Bu noktada zaman kavramının adanın fiziksel yapısından önce sosyo-kültürel yapısıyla etkileşim içinde olduğunu vurgulamak önemlidir. Adanın diğer devletlerle savunmaya dayalı ilişkileri doğrultusunda yerleşmelerinin oluşumuyla başlayan, göçmenler için iskan köylerinin kurulması gibi yakın dönem yerleşme faaliyetlerinin tümü, zamanın etkisiyle ve sosyo-kültürel yapının buna bağlı şekillenmesiyle gerçekleşmiştir. Halen karma kültürlü yapısı sebebiyle dünya kamuoyunda dikkat çeken ada, kimliğinin tüm bileşenleriyle sosyo-kültürel yapısının özgünlüğünü göstermektedir.

Bu özgünlüğü ifade eden göstergelerin yorumlanmasında göstergebilimsel bir yaklaşımdan yararlanılmıştır. Kent kültürel yapı doğrultusunda şekillenen ve aynı zamanda kültürel yapıyı şekillendiren pek çok öğenin, diğer bir deyişle, göstergenin ilişkiler açısından oluşan organik bir olgudur. Yücel (1982) e göre, “Kent ya da yerleşme mekanının göstergebilimsel analizi, bir yandan yöntem olarak diğer ölçeklerdeki analizlerin yapısalcı yöntemini kullanırken, öte yandan konuyu toplumbilimsel, budunbilimsel (etnolojik) ve tarihsel yorumlarla da buluşturmak olanağı vermektedir”. Şehirler çok çeşitli iletişim öğeleri olarak kendini oluşturan mimari göstergeler bağlamında zaman kavramıyla karşılaşır. Dolayısıyla mimari göstergeler de diğer tüm göstergelerde olduğu gibi anlam değişikliğiyle karşı karşıya kalır. Göstergeler andan ve bağlamından ayrı düşünülemezler (Yücel,1982).

Çetindemir (2005), göstergenin bir gösterge olarak anlam kazanması insan bilincinin ortaya çıkmasıyla başlayan karmaşık bir anlamlama sürecinin sonucu olduğunu ve bu ‘anamlama’nın tarihsel süreç içerisinde birçok düşünürün ilgi alanına girerek bilimsel bir disiplinle izah edilmeye çalışıldığını ifade etmektedir. Gökçeada’nın sosyo-kültürel özelliklerinin göstergebilimsel bir yaklaşımla okunmasından önce bir bilim dalı olarak göstergebilimden kısaca bahsetmek gerekmektedir. Saussure ve Peirce’ün temelini attığı

ve öncülüğünü yaptığı göstergebilim, 1960lardan sonra bağımsız bir bilim dalı haline gelmiştir. Louis Hjelmslev, Roland Barthes, Claude Levi-Strauss, Julia Kristeva, Christian Metz, Algirdas J.Greimas ve Jean Baudrillard gibi araştırmacılar Saussure'e dayanan Avrupa geleneğini; Charles W. Morris, Ivor A. Richards, Charles K. Ogden, Umberto Eco ve Thomas Sebeok gibi araştırmacılar ise Peirce'e dayanan Amerika geleneğini benimsemiştir (Rıfat 2009). Gösterge kavramına ve göstergebilimsel okumalara farklı açılardan yaklaşan yukarıdaki isimler, araştırma alanının çerçevesini ortaya koymuşlardır.

Bir bilim dalı olarak göstergebilimin temelleri birbirinden bağımsız olmakla birlikte 20.yy başlarında Amerikalı Charles Sanders Peirce ve İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure tarafından atılmıştır. Peirce göstergelerin mantıksal işlevini, Saussure göstergelerin toplumsal işlevini vurgularken; sonraki dönemlerde bu araştırma alanında öncü isimlerden biri olan Barthes dilin mekanik işlevini vurgulamak istemiş ve bunu kültürel okumalar yoluyla gerçekleştirmiştir (Bircan 2015). Saussure ve Peirce'ün temelini attığı ve öncülüğünü yaptığı göstergebilim, 1960lardan sonra bağımsız bir bilim dalı haline gelmiştir. Louis Hjelmslev, Roland Barthes, Claude Levi-Strauss, Julia Kristeva, Christian Metz, Algirdas J.Greimas ve Jean Baudrillard gibi araştırmacılar Saussure'e dayanan Avrupa geleneğini; Charles W. Morris, Ivor A. Richards, Charles K. Ogden, Umberto Eco ve Thomas Sebeok gibi araştırmacılar ise Peirce'e dayanan Amerika geleneğini benimsemiştir (Rıfat 2009). Gösterge kavramına ve göstergebilimsel okumalara farklı açılardan yaklaşan yukarıdaki isimler, araştırma alanının çerçevesini ortaya koymuşlardır.

Barthes (1979), Göstergebilim İlkeleri adlı eserinde ilkelerin tek amacını "dilbilime dayanarak çözümsel kavramlar ortaya koymak" olarak belirtir. Barthes, bu ilkeleri yapısal dilbilimden kaynaklanan dört başlıkta ele alır. Bunlar;

- Dil ve Söz
- Gösteren ve Gösterilen
- Dizge ve Dizim
- Düzanlam ve Yananlam'dır.

Barthes, bu sınıflandırmayı yapısal dilbilimden hareketle ikili karşıtlıklar şeklinde ortaya koymuştur. Bu ikili sınıflandırmaların çağdaş olgu dünyasının kavranmasını sağlayacağını da belirtmektedir (Bircan 2015). İkili karşıtlıklardan oluşan bu ilkeler kültürel bileşenleri incelenir kılması sebebiyle tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen göstergebilimsel çözümlere temel oluşturmuştur. Mimarlık disiplini çerçevesinde gerçekleştirilen tez çalışmasında, sadece nicel verilerin kullanılmasından ziyade çalışmanın kültürel göstergelerden elde edilecek nitel verilerle desteklenmesinin doğru sonuçlar ortaya koyacağı düşünülmektedir. Bu nedenle sosyo-kültürel göstergeler içeren tarihsel katmanlar göstergebilimsel yaklaşımla çözümlenmeye çalışılmıştır.

Bu alanda çalışmalar yapan araştırmacılardan biri olan Vallega (2007), ada yerleşimleri üzerinde yapılacak çalışmalar için göstergebilim temelli görüşün kullanıldığı yerlerde ada tarihinin 3 katmandan oluştuğunu belirtmektedir. İlk katmanda yerel halk tarafından sembol yapımının (*symbol making*) gerçekleştirildiğini, ikinci katmanda ise yerel halkın oluşturduğu sembollerden bazı büyük güçlerce yoksun bırakıldığını (*deprivation from this ability*) savunmaktadır. Üçüncü ve son katman ise kaybedilen bu yeteneğin yeniden adlandırıldığı ve yeniden kurulduğu (*the effort to restore and reinstall this lost ability*) katman olarak ifade edilmektedir ve bu aşama doğal haklar ile insanlığın gelişimi üst başlıklarıyla açıklanmaktadır. Sosyo-kültürel özellikleri analiz edilirken göstergebilimsel yaklaşımla ele alınan Gökçeada'da, Vallega'nın söyleminde yer alan tarihsel katmanlara benzer katmanların varlığı tespit edilmiştir. Adanın sosyo- kültürel yapısının birbirini takip eden 3 katmanın yansımalarını içerdiği görülmüştür.

Gökçeada için 1. katmanın adada yerleşimin başlangıcından 1947'de ilk nüfus hareketinin yaşanmasına kadar yaşanan süreç olduğu düşünülmektedir. Ada tarihinde çok sayıda devletin egemenliğine rağmen doğrudan nüfus değişimi olarak gözlemlenen bir dönem yaşanmadığı bilinmektedir. Dolayısıyla 2.katman olarak adlandırılan dönem, adalıkların yaşam alanlarından uzaklaştığı, yeni grupların adaya yerleşerek kısmen engellenen sembollerin üzerine yeniden bir sembol üretimi sürecine girdikleri dönem olarak ele alınmaktadır. 2.katman palimpsest kentin yeniden biçimlendiği dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. 3.katman yeni üretilen sembollerle 1.katmana ait sembollerin bütünleştiği, birlikte yeniden anlamlandırıldığı, denge niteliği taşıyan ve herkes tarafından kabul edilen güncel dönem olarak tanımlanmaktadır. Çalışma kapsamında

sakin şehir üyeliği ile örtüşen bu süreç; sembol üretimi, yıkımı ve restorasyonu gibi çok çeşitli geçişlere konu olan Gökçeada'nın sosyo-kültürel sürdürülebilirliği bağlamında ele alınmaktadır.

Çizelge 4.1. Sosyo-kültürel analizlerde kullanılan materyaller

<i>Kullanılan Materyal</i>	1.KATMAN Sembollerin üretimi (- / 1947)	2.KATMAN Sembollerin engellenmesi ve yeni sembollerin üretimi (1947-2000)	3.KATMAN Sembollerin yeniden anlamlandırılması (2000 sonrası)
Literatür	X	X	X
Gazete haberleri	X	X	X
Bir Ada İki Göç Belgeseli, 2013		X	
Kitap: Slow Food ve Gökçeada: Yönetmelik Bir Yaklaşım, 2007	X		
Çanakkale ili değerleri envanteri, 2009			X
Gökçeada Belediyesi Arşivi	X	X	X
Rapor: İmroz ve Bozcaada'nın Türkiye'ye bırakılması ve 1928, 2014	X		
Muhtarlarla görüşmeler			X
Yerel halkla görüşmeler			X

Adada nüfus hareketliliği ve demografik değişimlerden yola çıkılarak belirlenen ve Gökçeada'nın bir palimpsest olarak ele alınabileceğini doğrulayan katmanlar, göstergelerin ortaya çıkarılabildiği çok çeşitli kaynaklardan analiz edilmiştir. 1.katmandan beri varlığını sürdüren, dönem dönem anlamında farklılıklar ortaya çıksa da kent imgesinde etkisi devam eden göstergeler, tez çalışmasına konu edilmektedir. Bunun nedeni, gerçek adalı kimliği ve Gökçeada'nın geleneksel yaşam biçiminin bileşenlerinin, yerleşik kültürün olduğu düşünülen 1.katmandan itibaren anılarda yer etmiş mekânsal ve kültürel göstergelerle okunabileceği düşüncesidir.

1.katmanda olduğu düşünülen göstergeleri belirlemek, diğer katmanlara da aktarıldığı gözlemlendiği sürece çalışma kapsamında öne çıkan imge öğelerinin belirlenmesi anlamını taşımaktadır. Çizelge 4.1'de görüldüğü gibi, nüfus hareketliliklerinin başladığı 1947 yılına kadar geçen sürede, Gökçeada'da geleneksel yaşam biçimi sürdürülmüş ve alan çalışmasında bahsi geçen göstergeler günlük hayat içerisinde önem kazanmaya

başlamıştır. Yurtseven (2007) çalışmasında Bailey (1987) ve Ray'den (1993) hareketle; bilgi kaynağını yaşayan insanlar olarak gören ve kaynak kişilerin deneyimlerinin topluluğun ortak belleğini açığa çıkaracağı görüşünü benimseyerek Gökçeada'da 62 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmiştir. 107 araştırmacı ile gerçekleştirilen bu görüşmelerden 44'ü teknik koşullara ve görüşme kapsamına uygunluğu sebebiyle aktarılmaktadır. Araştırma kapsamı ile örtüşen ve kent kimliğine ait göstergelerin belirlenmesinde önemsenen görüşmeler 1.katmana ait yerel halkla görüşmeler olarak ele alınmaktadır. Çizelge 4.2'de görüşmelerden elde edilen sonuçlar detaylarıyla aktarılmaktadır.

NO	CİNSİYET	İSİM	KÖY	YAŞ	DOĞUM YERİ	ÖZEL GÜNLER	KÜLTÜREL GÖSTERGELER	ANILAR
1	KADIN	Eleni Demirci	GÖKÇEADA	85	GÖKÇEADA	İlkbahar eğlenceleri, paskalya bayramı	Zeytin, Şarap, Eğlence	18 Mart 1953 depreminde evler yıkıldı.
2	ERKEK	Gramatiko Briko	TEPEKÖY	77	TEPEKÖY		Zeytin, Şarap	
3	ERKEK	Mihael Muço	1980de GÖKÇEADA	73	***			
4	KADIN	Nasiye Dimitriyadis	TEPEKÖY					
5	ERKEK	Hristos Mavrianos	GÖKÇEADA	75	GÖKÇEADA		Zeytin, Yağ, Sabun Şarap, Taverna kültürü	Ayia Varvara Kilisesi'nde gerçekleşen düğün ve şifitiz törenleri
6	ERKEK	Atanaş Fuços	GÖKÇEADA	79	GÖKÇEADA		Balolar, piknikler, Düğünler	Çanakale'den Kaleköy limanına ulaşım 4 - 5 saattir.
7		İstelyanos Okumuş	ZEYTLİKLİKÖY					
8	KADIN	Kitsa Petropulu	ESKİ BADEMLİ KÖYÜ	72	GÖKÇEADA		Taverna	
9	KADIN	Zafra Grasi	YENİ MAHALLE	68	GÖKÇEADA	Meryem Ana Panayırı	Şarap, Zeytin, Zeytinyağı fabrikaları	
10	KADIN	Athanasia Kip	TEPEKÖY	80	TEPEKÖY		Kahvehane kültürü ve Kadın- Erkek sosyalleşme	Okullarda hem Rumca hem Türkçe dersleri vardı.
11	ERKEK	Dimitri Dimitriyadis	TEPEKÖY		***		Köy kahveleri, Tarm	Adada toprak ve deniz çok verimliydi, en güzel şey her yerin ekili dikili olmasıydı. Gemiler yavaşladı için insanlar teknelerle adaya ulaşırlardı.
12	ERKEK	Barba Kosta	TEPEKÖY	74	TEPEKÖY		Şarap, Zeytin, Gökçeada'ya gemi ile yolcu ulaşımı	
13	KADIN	Kitsa Karvunari	TEPEKÖY	66	***			
13	KADIN	Paraskevi Haymando	TEPEKÖY	78		Paskalya Bayramı		
15	ERKEK	Yorgo Zarbozan	TEPEKÖY	66	***		Şarap, Taverna, Pansiyonculuk	
16	ERKEK	Konstantinos Haymandos	TEPEKÖY	***	***		Üzüm bağları, Şarap	
17	KADIN	Kalliope Sifnioti	TEPEKÖY	***	***			O zamanlarda çok fakirlik vardı. Yemiyse karşılığı zeytin toplamaya gidiyorduk.
18	KADIN	Ioanna Efstathiou	DEREKÖY	51	***	Paskalya Bayramı	Köy kahveleri	Geminin adaya gelmesini, dört gözte beklerdik.
19	ERKEK	Yiannis Kadaras	ZEYTLİKLİKÖY	87	***		Tarm ve hayvancılık faaliyetleri	
20	KADIN	Eleni Foka	ZEYTLİKLİKÖY					
21		Vasiliki Kaçali	GÖKÇEADA					
22		Kostandina Vlaho	GÖKÇEADA					
23	KADIN	Evgenia Kutsomali	GÖKÇEADA	78	GÖKÇEADA		Okul	
24	KADIN	Eleni Apistola	GÖKÇEADA	77	GÖKÇEADA		Köy kahvesi eğlenceleri, Yel değirmenleri, Ekmek, Zeytinyağı fabrikası	
25	KADIN	Maria Vurgareli	ZEYTLİKLİKÖY	67	***		Mitler, Eisaneler, Peynir Kayahkları	
26	KADIN	Kiryakula Popa	GÖKÇEADA	66	GÖKÇEADA			
27	KADIN	Grammatiki Boyacı	TEPEKÖY	71	TEPEKÖY		Köy kahveleri, Toplumsal dayanışma	
28	ERKEK	Chris Katragis	DEREKÖY	63	GÖKÇEADA		Bürokrasi, Gökçeada gemisi	
29	KADIN	Amirsa Zurlu	ZEYTLİKLİKÖY	85	ZEYTLİKLİK ÖY	İsim Günleri	Şarap, Ekmek, Zeytinyağı	
30	ERKEK	Yorgia Caro	DEREKÖY	90	DEREKÖY	Yılbaşı Kutlamaları	Dereköy, Tavernalar, Çamaşırhaneler	
31	KADIN	Athina Buluda	GÖKÇEADA	64	GÖKÇEADA			
32	ERKEK	Konstantinos Karamikolas	GÖKÇEADA	58	GÖKÇEADA			
33	ERKEK	Yiannis Kazanis	GÖKÇEADA	71	ZEYTLİKLİK ÖY			
34	KADIN	Despina Apistola	GÖKÇEADA					
35	KADIN	Urania Taliaduru	ZEYTLİKLİKÖY	75	ZEYTLİKLİK ÖY		Küçükbaş hayvancılık	
36	ERKEK	Vasilaki Karadimitri	ZEYTLİKLİKÖY	***	***		Kaleköy ve Kefaloz	
37	ERKEK	Vasilis Sozos	YENİ MAHALLE	61	TEPEKÖY		Okul	
38	ERKEK	Satiris Popas			GÖKÇEADA			
39	ERKEK	Panayotis Stamos	DEREKÖY	77	DEREKÖY			
40	ERKEK	Kosta Demirci	ZEYTLİKLİKÖY	66	***		Bağ Evleri	
41	KADIN	Ioanna Yapçe	TEPEKÖY	46	TEPEKÖY	Yılbaşı Kutlamaları, Paskalya Bayramı	Okul	
42	KADIN	Anna Muhali	TEPEKÖY	69	DEREKÖY		Çamaşırhaneler	Gençliğimde pazar günleri kiliseden çıktıktan sonra, Pazar yoluna çıkardık.
43	ERKEK	Panayotis Avgidis	ESKİ BADEMLİ	51	ESKİ BADEMLİ		Köy Kahveleri, Eğlence	
44		Golfo Kuluryoti						

Çizelge 4.2. Yurtseven(2007) Rumlarla görüşmelerin değerlendirilmesi

2.katman olarak ele alınan nüfus hareketliliği ve değişim dönemi, adayı etkileyen çok sayıda üst kararlarla şekillenmiştir. Bu süreç, yaşanan doğal afet sonrası 1947 yılında adaya Trabzon'un Sürmene ilçesinden on beş ailenin göç etmesiyle başlamış olup, pozitif ve negatif yönde hareketliliklerle devam etmiştir. Yaşanan bu hareketlilik, nicel nüfus verileri ışığında değerlendirildiğinde Rum vatandaşların sayısında azalma yaşanırken Türk vatandaşların sayısında artış olduğunu görülmektedir. Nicel nüfus verilerinin yanında kültürel göstergelerdeki değişim göz önünde bulundurulduğunda, kente dair anlamsal öğelerin de farklılaştığı görülmektedir. Bu nedenle sembollerin politik güçlerce bastırıldığı, yeni kullanıcıların var olan sembollerin üzerine yenilerini ürettikleri belirlenmiştir. 1947 Sürmene'den ve 1973 Çaykara'dan adaya getirilen ailelerle gerçekleştirilen röportajlar ve tarih araştırmalarına dayanarak hazırlanan "İki Ada Bir Göç" belgeseli ve literatür araştırmalarına dayanarak 2. katmanda yaşanan anlam değişimleri göstergelerin analizinde ifade edilmektedir.

2000'li yıllar itibariyle adada kültürel mozaığın yeniden oluşması için, çeşitli projelerin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bunun yanında İmrozlu olmak ve adaya ait olma içgüdü ile Rum vatandaşların yaşadıkları şehre geri dönmeye başladıkları görülmektedir. 2013 yılında Rum okullarının yeniden faaliyete girmesi (bkz. Çizelge 3.2) en önemli adım olarak göze çarpmaktadır (Tarıkahya 2019). Güncel döneme ait veriler, gazete haberleri, yerel yönetim yetkileriyle yüz yüze görüşmeler ve 2009 yılında yayınlanan Çanakkale ili değerleri envanterinden faydalanılarak değerlendirilmiştir. 3.katman olarak isimlendirilen bu katman, sembollerin yeniden anlamlandırıldığı süreci tarif etmektedir.

Yurtseven (2007)'in çalışmasında adalılar tarafından aktarılan ifadeler doğrultusunda, tıpkı envanter analizinde olduğu gibi (bkz. Çizelge 4.18) bir takım sosyo-kültürel değerlerin ve yerel ürünlerin öne çıktığı ve bunların kent kimliği için belirleyici olduğu düşünülmektedir. Her biri kent için anlam ifade eden, zaman içerisinde anlamsal değişikliklere maruz kaldığı halde sürekliliği sağlanan bu öğelerin her biri çalışma kapsamında ele alınan göstergelerdir. Belirlenen göstergelerin sembol yapma sürecinde oluşmuş olan ve sakin şehir sürecine kadar sürdürülebilen, sosyo-kültürel yapıya dair mekânsal ve kültürel öğeler olmaları çalışmanın bağlamını oluşturmaktadır. Gökçeada

sosyo-kültürel yapısını, dolayısıyla kent kimliğini ortaya koyan göstergelerin sosyo-kültürel anlamları aşağıdaki çizelgede açıklanmaktadır.

Çizelge 4.3. Gösterge olarak okul mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Okul	Eğitim Kurumu	Birliktelik, Arkadaşlık
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Anonim 2018g, Zeytinliköy Rum Okulu</i></p>	<p>Gökçeada Rumları için eğitim her zaman öncelikli ihtiyaçların başında yer almıştır. Pek çoğu sözlü tarih araştırması görüşmeleri esnasında, çocuklarının eğitimi için uzun süre İstanbul'da ya da Yunanistan'da kalıp geri döndüklerinden bahsetmektedir. Önceleri Rumca-Türkçe eğitime birlikte devam edilen bu okulların, 1951 yılında sadece Türkçe eğitime devam etmesi zorunluluğu eğitim ihtiyaçlarını karşılayamayan Rumların göçünde önemli bir etken olmuştur.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Anonim 2012c, Zeytinliköy Rum Okulu</i></p>	<p>Göçlerle değişen demografik yapı, eğitim mekanlarının anlamını da değiştirmiştir. 2.katman süresince pek çok nedenle yaşanan göçler, topraklara ve birbirine yabancı göçmenleri okul çatısı altında birleştirmiştir. Eğitim sisteminin değiştirilmesi sonrasında adaya gönderilen öğretmenlerin okuldaki temel eğitim dışında adayı keşfetmeye yönelik düzenledikleri pek çok etkinlik, okulun fonksiyonel anlamının ötesinde bir mekan olmasında etken olmuştur.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: Anonim 2014c, Zeytinliköy Rum ilkokulu</i></p>	<p>2013 yılında yeniden açılan Rum okulları, göç eden İmrozluları adaya çeken bir gelişme olmuştur. Altmış yılı aşkın süre sonra eski anlamı gündeme gelen eğitim yapıları, Gökçeada'nın özgün ruhunun geri kazanımı için önemli bir adım olmuştur. Bununla beraber yeni inşa edilen Türk okulları arasında, kentin yaşam kalitesini arttıracak bir prototip olarak, Çanakkale İl Özel İdaresi'nin açtığı 1.lik ödülünü PAB Mimarlık'a ait tasarımın aldığı mimari proje yarışmasının öne çıktığı görülmektedir. Kentsel ilişkiler ve eğitim yapılarının kentliyle kurduğu ilişkiler anlamında bir bina kompleksi olmanın ötesinde anlamlar taşıyan proje, uygulama aşamasındadır ve kente etkisi kullanılmaya başladıktan sonra gözlemlenebilecektir.</p>	

Çizelge 4.4. Gösterge olarak çamaşırhane mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Çamaşırhane	Temizlik	Sosyalleşme
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Ender Akay arşivi İmroz'da çamaşırhane</i></p>	<p>Tarım faaliyetleri ile günlük yaşamlarının hemen hemen tamamını geçiren İmrozlu kadın, temelde çamaşır yıkama eylemi için bulunduğu mekanda, sosyalleşmek için özel bir etkinlik gerçekleştirmiş olur. Dertlerini, güzel anılarını belki de hayallerini arkadaşlarıyla paylaştığı bu mekanı düz anlamının ötesinde önemli bir kentsel unsura dönüştürmektedir.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Meletzis arşivi 1997 Dereköy'de çamaşırhanede çamaşır yıkayan kadınlar</i></p>	<p>Rum kadınların sosyalleşme mekanı çamaşırhaneler, ara dönemde yeni göçenlerin tanışma- kültürel birleşme mekanı işlevi görmüştür.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
	<p>Günümüzde temiz suyun her eve ulaştırılması ile aslında fonksiyonel olarak önemini yitiren çamaşırhaneler, köylerde yaşayan kadınlar tarafından zaman zaman kullanılmaktadır. Aynı zamanda Rumların her sene yaz aylarında kutladıkları çeşitli bayramlarına da ev sahipliği yaparak, farklı kültürel anlamlar taşımaya devam etmektedir.</p>	

Çizelge 4.5. Gösterge olarak bağ evi mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Bağ Evi	İkinci konut	Yaz tatili, Üretim
1.Katman: Sembol üretim süreci		
Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.	İmrozluların ikinci konut olarak yazları kullandıkları, işledikleri topraklara ve bağlara yakın konumlardaki bağ evleri, önemli kentsel unsurlardan biridir. Biraz çalışmayı biraz tatili anlatan bu mekanlar, tarım kültürünün kent için anlamını ifade etmektedir.	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.	Geçiş döneminde bağ evlerinin kullanımına dair herhangi bir bilgi bulunamazken, adaya göçenlerin ifadelerinden tarımla değil daha çok denizcilik işleriyle uğraştıkları anlaşılmaktadır.	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: Aykan Özener Arşivi 2013, bağ evi</i></p>	Günümüzde de atıl şekilde adanın hemen hemen her yerinde karşımıza çıkabilecek bu boş evler, özgün dönemin kimliğini ifade eden unsurlar olarak ele alınmaktadır.	

Çizelge 4.6. Gösterge olarak konut mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Konut	Barınma mekanı	Aile, göç
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Meletzis arşivi 1997 Zeytinliköy'de Aya Yorgo Kilisesi önünde dans</i></p>	<p>Konut bir yaşam alanı için önemli kimlik işaretlerinden biridir. Gökçeada halen kendini yerel özelliklerle uyumlu İmroz evleri ile dünyaya tanıtmaktadır. Çünkü adanın konut yerleşimleri, adada yerleşim özelliklerine ve kentin katmanlarına işaret etmektedir. En önemli özelliği söz konusu katmanlara ait özellikler ve birbiriyle uyumlu biçimde bulunan yerleşim alanları olan bu ada kent, konutun anlamına vurgu yapar nitelikte sosyal değişimlere sahne olmuştur. Rum geleneklerine göre babadan kıza düğün hediyesi olan ev, katılımcıların çoğunda doğum, ölüm, bayram, evlilik, anne-baba gibi izler taşımaktadır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Bir ada iki göç belgeseli – İskan köylerinden biri olan Şahinkaya Köyü'nün kurulduğu dönem</i></p>	<p>Zorunlu göçlerle birlikte evin anlamına, adalıların evlerini terk etmek zorunda kalmaları ve hatta o evlere yeni insanların yerleştirilmeleri gibi bambaşka yan anlamlar da eklenmiştir. Konut sahiplerindeki değişime ilave olarak yeni iskan köylerinin kurulması ve ilk zamanlar hayalet köyleri andıran bu yerleşmeleri evi olarak benimsemek durumunda kalan göçmenler, kendi evlerinden ayrılmanın hüznünü ve adalılıkla tanışma sancılarını bu evlerde yaşamışlardır.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
	<p>Günümüzde geleneksel konut dokusu iki farklı anlama bürünmüş durumdadır. En önemli örneği Dereköy olan birinci anlam, hayalet evler imgesinden oluşmaktadır. Terk edilmişlik ve göç olgusunu kent imgesine güçlü şekilde yansıtan konut sayısı oldukça fazladır. Bunun yanında geleneksel konutun iyileştirilmesi sonucu çok sayıda butik işletmenin oluşturulduğu ve ziyaretçilere hizmet verdiği görülmektedir. Anlamsal açıdan Gökçeada'nın hareketli sosyal yaşantısını illüstre eden birimler olarak dikkat çekmektedirler. Dönemi yansıtan iki fotoğrafta, terk edilmişlik ve yeniden yaşama dair anlamlar göze çarpmaktadır. Bu görüntülerin adada iç içe olması, şehrin katmanları hakkında önemli ipuçları vermektedir.</p>	

Çizelge 4.7. Gösterge olarak kahvehane mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Kahvehane	Sosyalleşme	Sosyalleşme, Etkinlik
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Prof. Dr. H. Rıdvan Yurtseven arşivi - Bayan Maria, Dereköy'deki kahvehanesinin önünde</i></p>	<p>Osmanlı Dönemi'nde köy kahveleri, toplumsal hayatın önemli bir unsurudur. İmrozlular için ise kahve/ çay içme oturma eyleminin yanı sıra sosyalleşmenin tam anlamıyla gerçekleştiği; gece eğlenceleri dışında düğün, bayram gibi toplumsal olayların da ev sahipliğini yapan mekanlardır. Özellikle kadınların da erkeklerle beraber kahvehanelerdeki etkinliklere katılımı ve hatta kahvehaneleri işletmeleri, sosyal yapıya dair önemli ipuçları vermektedir.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Bir ada iki göç belgeseli – Lazların köy kahvesinde horon eğlencesi</i></p>	<p>Göçle birlikte değişen demografik yapı, 2. dönemde kahvelerin anlamında farklılıklara neden olmuştur. Daha çok gündüz kullanılan ve günlük sohbetlerin geçtiği, erkeklerin daha aktif kullandığı mekanlara dönüşmektedir. Kent imgesinde ve anılarda önemli bir yeri olan bu sosyal mekan, fonksiyonu dışında yan anlamı ile kentin değişen ihtiyaçlarına karşılık vermiştir.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
	<p>Popüler kültür ve Gökçeada'nın turistik çekiciliklerinin fark edilmesiyle, mevcut köy kahvelerinin butik birer <i>cafe</i> ye dönüştüğü ve hatta otantik özelliklere sadık kalan pek çok yeni <i>cafe</i> nin açıldığı görülmektedir. 3.dönemi yansıtan görselden, söz konusu adaptasyon süreci ve yitirilmeyen fakat değişen anlam gözlemlenebilmektedir.</p>	

Çizelge 4.8. Gösterge olarak liman mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Liman (Kaleköy)	Kente ulaşım	Kavuşma, Ayrılık
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Gökçeada Karşı Bellek Sergisi 2016 – Yolcuları karaya yanaştıran bir balıkçı teknesi</i></p>	<p>Adayı anakaraya bağlayan liman, erişilebilirlik anlamında önemli bir işaret olduğu için düz anlam olarak önemli bir değere sahiptir. Fakat fonksiyonel olarak varış/ ayrılış noktası olmanın ötesinde, kent sakinleri için pek çok duygunun ortak mekanı niteliğindedir. Sözlü tarih araştırması kapsamında yapılan hemen hemen tüm görüşmelerde, Kaleköy Limanı'nda yaşanmış anılardan söz edildiği görülmektedir. İmkanların kısıtlı olduğu dönemde, her bir sefer ada kente kavuşmanın parçasıdır ve herkes için bambaşka anlamlar barındırmaktadır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Bir ada iki göç belgeseli – Sürmene'den Gökçeada'ya lazların göçü 1947</i></p>	<p>2. Dönemde liman <i>yeni adalılar</i> için neyle karşılaşacaklarını bilmedikleri bir hayatın kapısı olarak göç olgusu için önemli bir anlam ifade eder ve anılarda yerini farklı detaylarla korumaktadır.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
	<p>Kuzu Limanı'nın adanın yeni varış noktası olması sebebiyle 3.dönemde Kaleköy Limanı anlamını yeniden değiştirmiştir. Şimdilerde yat limanı, balık restoranları, hediyelik eşya satış alanı ve gece eğlence gibi eylemlere ev sahipliği yapan liman, İmrozlular için geçmişteki anlamının yanına rekreasyon anlamını eklemiş görülmektedir.</p>	

Çizelge 4.9. Gösterge olarak taverna mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Taverna	Rum meyhanesi	Eğlence, Sosyalleşme
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Prof. Dr. Rıdvan Yurtseven Arşivi</i></p>	<p>Adada kadın ve erkeklerin birlikte sosyalleşebildikleri bir değer özgün mekan tavernadır. Ortaçağ itibariyle Avrupa’da farklı kültürlerde değişik özellikler göstermekle birlikte yaygın olarak tercih edilen bu eğlence mekanı, Gökçeada toplumsal yaşamının da önemli bir parçası olmuştur.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
<p>Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.</p>	<p>Ara dönemde, Rumların adadan göç etmeleri, Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden vatandaşların adaya yerleşmeleri gibi nüfus hareketleri, yerleşik kültürün ve kente dair mekanların kullanımını sekteye uğratmıştır. Bu zaman diliminde tavernaların işletmelerine dair yeterli bilgiye ulaşamamıştır.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: http://www.barbayorgo.com/tr/barbayorgo/goceada.html, Barba Yorgo tavernasında dans ederken</i></p>	<p>Adada taverna kültürü, aslen Tepeköylü olan Barba Yorgo (Yorgo Zarbozan) tarafından 70li yılların ortalarında yeniden canlandırılmıştır. Tepeköy’de açtığı tavernada, kendi bağlarından ürettiği şaraplar, Gökçeada’ya özgü yemekler ve deniz ürünleri ile konuklara İmroz taverna geleneğini yaşatmaktadır. Barba Yorgo’nun yeniden başlattığı gelenek, sonrasında açılan pek çok işletme ile önemli bir Gökçeada imgesi haline gelmiştir.</p>	

Çizelge 4.10. Gösterge olarak kilise mekanının göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Kilise	İbadet mekanı	Birliktelik, Gelenek
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Prof. Dr. Rıdvan Yurtseven Arşivi - Kilisede bir düğün töreni</i></p>	<p>İbadet mekanları, insanlar için bireysel anlamının ötesinde, toplumsal birliktelik ve paylaşım anlamlarını da barındırmaktadır. Dağınık bir yerleşim yapısı olan özgün Gökçeada köylerinde, kiliseler bulunduğu köy halkını bir araya getiren mekanlar olmuştur. Özellikle pazar günü gerçekleştirilen ritüellere katılmak, sonrasında gerçekleştirdikleri aktivitelerle birlikte özel bir anlam taşımaktadır. Kilise çıkışında gidilen piknik, taverna veya kahvehane etkinlikleri anılarda bütüncül bir anlam taşımaktadır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
<p>Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.</p>	<p>Göçlerle birlikte Hristiyan nüfusun yerini Müslüman nüfusun alması, ibadet mekanlarının anlamını da değiştirmiştir. Kültürel değişim, ibadet mekanlarının kullanımını da etkilemiştir.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: Şevket Karasaban Arşivi, 2006 Vaftiz Töreni</i></p>	<p>Güncel dönemde, Ruamların adaya geri dönmesi ile birlikte yeniden aktif olan kiliseler, mekanın ruhunun yeniden canlandığını göstermektedir. Adada şu an kilise çanı ve ezan sesinin birlikte duyulması, kültürel mozağin hissedilmesi için önemli bir göstergedir. Özellikle <i>Paskalya Bayramı</i> ve <i>Meryem Ana Panayırı</i> dönemlerinde yerli yabancı pek çok ziyaretçinin adayı ziyaret ettiği dönemde bu gösterge yoğunlukla hissedilmektedir.</p>	

Çizelge 4.11. Gösterge olarak ekmeğin göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Yel Değirmeni - Ekmek	Geleneksel üretim	Geleneksel üretim, Bereket
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: https://canakkale.com/gezilecek-yerler/imbros-antik-kenti, Kaleköy'de yer alan yel değirmeleri</i></p>	<p>Gökçeada tarihi boyunca kutsal kabul edilen üç ürün; ekmeğin, şarap ve zeytindir. Adanın bereketi ile özdeşleşen bu üç gösterge, üretim, işleme ve tüketim aşamalarında pek çok anlama bürünmektedir. Özellikle imece usulü gerçekleştirildiği aktarılan bu faaliyetler, yel değirmenlerinin kentsel hafızada yer etmesini sağlamaktadır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
<p>Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.</p>	<p>Yel değirmenlerinin kullanımına yönelik herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: http://www.gokceada.bel.tr/altsayfa.php?sayfam=tamamlanan&projeid=4, Yel değirmeni kafe ve düğün alanı restorasyon projesi</i></p>	<p>Gökçeada Belediye Meclisi 2015 yılında aldığı kararla tarihi yel değirmenlerini yapı işletme devret modeli ile canlandırmak ve Gökçeada'ya kazandırmak için çalışmalar yürütmektedir. İlk olarak şehir merkezinde yer alan yel değirmeni proje kapsamında restore edilerek kent imgesine geri kazandırılmıştır. Köylerde yer alan yel değirmenlerinin de benzer fonksiyonlarla işletmeye açılarak, geçmişteki toplumsal anlamını geri kazandırmak hedeflenmektedir.</p>	

Çizelge 4.12. Gösterge olarak zeytinin göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Zeytin	Besin	Bereket, Geleneksel üretim
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Meletzis Arşivi 1997, Gökçeada'da zeytin toplayanlar</i></p>	<p>Zeytin Gökçeada topraklarında kutsal meyvedir. Tarih boyunca zeytinyağı, salamuralık, sabun olarak işlenmiş ve kullanılmıştır. Tarihi kaynaklara göre her köyde en az bir adet zeytinyağı fabrikası bulunmuş. Kentsel hafızada, zeytin toplama, zeytinyağı sıkma eylemlerine ilişkin pek çok anı yer almaktadır. Bu nedenle zeytin Gökçeada için sembol yapma döneminden beri önemli bir gösterge olmuştur.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Dr. George Ksinos Arşiv, 1960larda zeytin toplayanlar</i></p>	<p>Karadeniz'den ve Anadolu'nun farklı coğrafyalarından adaya göç edenlerin büyük bir kısmının zeytini ilk kez gördüğü bilinmektedir. Geçiş döneminde Karadenizliler denizcilik faaliyetleriyle ilgilenirken, Anadolu'dan gelenler toprakla ilgilenmişlerdir. Zeytin ağaçları ve zeytin imalathaneleri bu dönemde geri planda kalmıştır.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: http://www.hurriyet.com.tr/gokceadada-zeytin-ureticisine-800-fidan-dagiti-40694868, 26.8.19</i></p>	<p>Organik tarım geliştirme faaliyetleri kapsamında, zeytincilik desteklenmekte ve üretim teşfiği politikası izlenmektedir. Gökçeada kent kimliğinin önemli bir göstergesi olan zeytin şehrin tanıtımında ve ekonomik kalkınmasında önemli bir rol üstlenmektedir.</p>	

Çizelge 4.13. Gösterge olarak şarabın göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Şarap	Yöresel İçki	Geleneksel üretim Eğlence, İkram
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Dr. George Ksinos Arşivi 1940-50li yıllarda bağbozumu</i></p>	<p>Gökçeada'da yerel üretim faaliyetlerinden biri olarak ev şarabı, kent imgesiyle bütünleşmiş bir göstergedir. Rumlar, akşam yemeklerinde şarap tükettikleri gibi misafir ağırlamada, düğün, bayram gibi toplumsal olaylarda da bereketin simgesi olarak şarap ikram ederlermiş. Bağda yetiştirilmesinden, kutlamada tüketilmesine kadar pek çok duyguyu barındıran bu kutsa içecek, Gökçeada'yı Gökçeada yapan öğelerin başındadır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
<p>Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.</p>	<p>2. döneme dair yapılan araştırmalarda, üzüm bağlarının işlenmediği ve ev şarabı geleneğinin geri planda kaldığına dair yüzeysel bilgilere erişilmektedir. Devlet tarafından tarım arazilerinin ve bağların istimlak edilmesi sonucu, üretim faaliyetlerinin bir dönem sekteye uğradığı düşünülmektedir.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: https://deskgram.net/explore/tags/Organik%C5%9Earap, Nusretbey Gökçeada Şarapları</i></p>	<p>Gökçeada Kaymakamlığı tarafından planlanan ekolojik tarım destekleri; organik zeytinyağı üretimi, organik bal üretimi ve organik sofralık ve şaraplık üzüm üretimi başlıklarını kapsamaktadır. Bu bağlamda kentsel hafızanın canlandırılması ve yerel üretim faaliyetlerinin şehrin ekonomisinde etkin olmasına yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Üreticilerin gerekli denetimlerden geçirmek koşuluyla kendi markalarını yaratmaları ve adanın tanıtılmasında rol almaları desteklenmektedir.</p>	

Çizelge 4.14. Gösterge olarak balın göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Bal / Arıcılık	Yerel Üretim	Bereket, Eğlence, Geleneksel üretim
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Dr. George Ksinos Arşivi - Dereköy'de arıcılık dersi</i></p>	<p>Arıcılık faaliyetleri ve bal üretimi, Gökçeada'nın yerel üretim türlerinden biridir. Rum köylerinde başlayan bu gelenek, adanın kendine has kekik türleri ve çam ağaçlarıyla özel bir bal üretimine dönüşmüştür. Sembol yapma katmanında bal üretimi bireysel ihtiyaçların karşılanması amacıyla taşınmaktadır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
<p>Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.</p>	<p>2.katmanda arıcılık faaliyetlerinin sürdürülmesine yönelik bilgiye ulaşılamamıştır.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: https://deskgram.net/explore/tags/Organik%C5%9Earap, Nusretbey Gökçeada Şarapları</i></p>	<p>Günümüzde bal üretimi ekolojik tarım desteği alan başlıklardan biridir. Üreticilerin geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması için Kaymakamlık ve Gökçeada Belediyesi tarafından projeler yürütülmektedir. Gökçeada balı kent imgesini oluşturan göstergelerden biridir. Adada ziyaretçilerin ruhunu saran kekik kokusuyla başlayan gösterge, bal üretim çiftliklerinde ve Rum köylerinden birinde kahvaltı sofrasında devam etmektedir.</p>	

Çizelge 4.15. Gösterge olarak imroz koyunu ve keçisinin göstergebilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
İmroz koyunu ve keçisi	Küçükbaş hayvan	Serbest hayvancılık
1.Katman: Sembol üretim süreci		
 <p><i>Fotoğraf: Dr. George Ksinos Arşivi – 1930’lu yıllarda iki kız kardeş çeşmede</i></p>	<p>Adada hayvancılık ve tarımsal üretimle geçen günlük yaşam, doğayla iç içe bir kent hayatı sunmaktadır. Diğer üretim faaliyetleri gibi küçükbaş hayvancılık da bu dönemde bireysel ihtiyaçların karşılanması için gerçekleştirilmiştir. Hayvanlar sahiplidir ve çobanları/sahipleri tarafından bakılmışlardır.</p>	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
 <p><i>Fotoğraf: Dr. George Ksinos Arşivi – 1950’li yıllarda koyun ve keçi sayımı</i></p>	<p>Adaya yerleşen göçmenler, mevcuttaki hayvancılık geleneğini sürdürmüşlerdir. Fakat farklılık olarak bu dönem itibarıyla serbest hayvancılık uygulamasının başladığı bilinmektedir.</p>	
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
 <p><i>Fotoğraf: https://mapio.net/pic/p-40812935/</i></p>	<p>Gökçeada’da sıklıkla karşılaşılan manzaralardan biri de doğada serbest dolaşan koyun ve keçilerdir. Kent imgesinin önemli bir göstergesidir ve geleneksel yaşam biçimine işaret etmektedir. Sadece Gökçeada’da yetişen bir tür olan İmroz koyunu koruma altındadır. Adada serbest dolaşıp endemik bitkilerle beslenen hayvanlar, adanın gastronomisi için de önem taşımaktadır.</p>	

Çizelge 4.16. Gösterge olarak denizin göstergibilim yaklaşımıyla analizi

GÖSTERGE	GÖSTERİLEN	YANANLAM
Deniz	Doğal çevre	Eğlence, Ekonomi, Ulaşım
1.Katman: Sembol üretim süreci		
Bu katmana ait görsel bulunamamıştır.	Deniz ile ilişkisi detaylarıyla anlatılan Gökçeada'da, Ege'nin en bereketli koylarından pek çoğunu bulmak mümkündür. Hem denizle bağlantılı anılar, buluşmalar, deniz eğlenceleri için, hem de ekonomik faaliyet olarak önemli bir anlam taşımaktadır. Rumlarla yapılan görüşmelerde özellikle Kefaloz koyunun hafızalarda yer ettiği görülmektedir.	
2.Katman: Sembollerin politik baskılarla engellenmesi ve yeni sembollerin üretilmesi		
	Denizi tanıyan Karadenizliler adaya yerleştiklerinde geçimlerini sağlamak için bu faaliyetlere yönelmişlerdir. Deniz hem memleketlerine özlem hem de adada yaşamalarını sağlayan öge olarak birden fazla yan anlamı olan gösterge durumundadır. Tıpkı limanda olduğu gibi Gökçeada'ya ulaşım anlamını taşımaktadır.	
<i>Fotoğraf: Bir ada iki göç belgeseli</i>		
3.Katman: Sembollerin yeniden anlamlandırılması		
	Denizcilik ve deniz ürünleri adanın mutfak kültüründe ve turizm çekicilikleri arasında önemli değere sahiptir. Ada tarihi boyunca geçim kaynağı olduğu gibi, sosyalleşme amacıyla çokça anıya konu olan deniz; günümüzde ekoturizm faaliyetlerinin önemli bir bileşenidir. Hem özgün ada mutfağının sürdürülmesi, hem de dalış, sörf, kıyı balıkçılığı gibi faaliyetlerle sosyal bir nesne olarak Gökçeada koyularının tercih edilmesi tesadüfi bulunmamaktadır. Adanın önemli göstergelerinden biri olan deniz, yeni anlamlarla kent kimliğindeki yerini daima korumaktadır.	
<i>Fotoğraf: https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/gokceada-berrak-deniziyle-dalis-tutkunlarini-agirliyor/1558410, 15.7.19</i>		

Şehir, sosyo-kültürel yapının tüm bileşenlerinin şekillendirdiği, aynı zamanda kültürü şekillendiren kolektif bir oluşumdur. Şehre dair sürdürülebilir hedeflerin konulması ancak sosyo-kültürel verilerin anlaşılmasıyla söz konusu olabilir. Yukarıda Gökçeada'nın kent kimliği belirlenen göstergelerin anlamlandırılmasıyla analiz edilmektedir. Gökçeada kent kimliği, sembollerin üretildiği süreçte oluşmuştur. Fakat ada kültürünü derinlemesine değiştiren nüfus hareketleri, üretilen sembollerin gerçekleştirilmesini engellerken bu sembollerin üstüne yenilerinin üretilmesine ortam sağlamıştır. Anadolu'nun farklı bölgelerinden adaya yaşanan göç, özgün mekânsal öğelerin ve bunlara bağlı alışkanlıkların değişmesine neden olmuştur. Kilise, Rum okulları ve okul ve taverna Rum

vatandaşların kentsel yaşamlarının bir parçası iken, adaya yerleşen Türk vatandaşların toplumsal hayatlarında karşılığı olmaması sebebiyle kullanılmadığı tespit edilmiştir. Yerel ürünlerden bal üretiminin adaya göçmenlerin geldikleri dönemde etkin olmadığı görülmektedir. Şarap üretiminin ise göçmenleri alışlagelmiş faaliyetleri arasında bulunmaması sebebiyle 2.katmanda üretim ve tüketimine dair iz bulunulamadığı düşünülmektedir. Diğer göstergeler için bazen paralel, bazense tamamen zıt anlamların ortaya çıkması kent kimliğinde göç olgusunun etkisini ortaya koymaktadır.

3.katmana ait bulgulara ek olarak Rum köylerinin muhtarları ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda, ortak göstergelere sahip olmalarına rağmen köylerin de özgün birer yerleşme olarak birbirinden farklılaştığı görülmektedir.

Çizelge 4.17. Rum köylerinin muhtarları ile yapılan görüşmelerin değerlendirilmesi

	SORULAR:	BADEMLİ	DEREKÖY	KALEKÖY	TEPEKÖY	ZEYTİNLİKÖY
1	Devamlı nüfus :	30	374	150	50	70
2	Sezonluk nüfus :	180	750	150	300	200
3	Göç alıyor.	-	-	-	+	+
4	Türkiye'nin farklı bölgelerinden alıyor.	-	-	-	-	-
5	Farklı ülkelerden alıyor.	-	-	-	+	+
6	Geleneksel etkinlikler devam ediyor.	+	-	-	+	+
7	Kamusal alanlar yeterlidir.	+	-	-	+	+
8	Tarım yapılıyor.	-	+	+	+	-
9	Organik tarım yapılıyor.	-	+	-	+	-
10	Hayvancılık yapılıyor.	-	+	+	-	+
11	Balıkçılık yapılıyor.	-	-	+	-	-
12	Turizm işletmeleri var.	-	-	-	+	+
13	Sakin şehir kavramı biliniyor.	+	-	+	+	+
14	Sakin şehir konusunda eğitim ve bilgilendirme sağlanıyor.	-	-	-	-	-
15	Sakin şehir olmanın köyün gelişiminde etkisi var.	-	-	-	-	-
16	Tanıtilabilecek yerel ürünler üretiliyor	-	+	-	+	+
17	Aktif bir köy kooperatifi var.	-	+	-	-	-

Görüşmeler sonucunda, Kaleköy dışındaki tüm köylerde yaz sezonu ve kış dönemi arasında önemli bir farklılığın olduğu gözlemlenmektedir. Adıgüzel (2019), bu durumu Kaleköy’de yaşayan Rum vatandaşın olmamasıyla açıklamaktadır. Diğer Rum köylerinde nüfus karma olarak tanımlanmaktadır ve 3.katman olarak tanımlanan sembollerin yeniden anlamlandırılması süreci karma yapısını sürdüren Rum köylerinde yaşanmaktadır. Zeytinliköy ve Tepeköy’de yakın dönemde konut sahiplerinin geri dönmesi şeklinde bir göç hareketinin başladığı belirtilmektedir (Ömür 2019). İki köyde, eski Rum okullarının yeniden eğitim öğretime başlaması Rumların adadan ayrılmalarının en büyük nedenlerinden biri olan eğitim haklarının engellenmesi durumunu ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla bir gösterge olarak okul, ada kimliğinde yeniden belirginleşmiştir.

Yerel üretim faaliyetlerinin Rum köylerinde Kaleköy ve Dereköy dışında sürdürülmediği, köylerde yaşayan kalıcı nüfusun emekli ve yaş ortalaması yüksek kişilerden olduğu belirtilmektedir (Bahçevan 2019). Dolayısıyla Çizelge 4.17’de görülen ekonomik faaliyetlerin büyük kısmı, kişisel ihtiyaçların karşılanması amacıyla gerçekleştirilmektedir. Üretim faaliyetlerinde örgütlü bir yapının kısmen Dereköy’de sergilendiği görülmektedir. Köyde yer alan kooperatif bünyesinde, satış birimlerinin planlandığı, zeytinyağı fabrikasının kurulmasıyla köyün tanıtılmak istendiği belirtilmektedir. Rum ve Türk vatandaşlar bir arada ortak değerler oluşturarak özgün bir sosyo-kültürel yapı ortaya koymaktadırlar.

4.3. Gökçeada’nın Sakin Şehir Sürecine Yönelik Bulgular

Sakin şehir sürecinin devamlılığı göz önünde bulundurulduğunda, üyelik öncesi yoğun düzenlemeleri kapsayan bu süreç; Gökçeada için üyelik sonrasında da çeşitli projeler ile devam etmiştir. Gökçeada Kaymakamlığı tarafından hazırlanan tanıtım kitapçığında Gökçeada’nın cittaslow ünvanı için şu ifadeler yer almaktadır “Adalıların hoşgörülü ve öğretici yanlarını değerlendirip, ada yemeklerinin yapımını öğrenebilir, çocuklarınıza kent yaşamında karşılaşmadığı hayvanlarla oynama şansı yaratabilirsiniz (Anonim 2016d). Bu tasvirden yola çıkılarak bir sakin şehir olarak Gökçeada’nın farklı deneyimler yaşatma imkanı vadettiği görülmektedir. Adanın vadettiği ortam, mevcut potansiyellerinin yanında sakin adanın yaşam kalitesinin ne şekilde arttırıldığıyla ilgilidir. Gelişim sürecinin ortaya konması için Gökçeada Belediyesi, üniversiteler, kaymakamlık,

sivil toplum örgütleri tarafından üyelik sonrasında gerçekleştirilen projeler bu bölümde incelenmektedir. Projeler sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterleri bağlamında değerlendirilmiş ve bakış açıları belirlenmiştir.

Earth Market:

Yerel üretimi destekleyen organik tarım projeleri ve geleneksel ürünlerin özellikle kadın örgütlerince gün yüzüne çıkarılıp pazarlanması için Earth Market'in kurulması ada için önemli faaliyetlerden biridir. Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen, Gökçeada Belediyesi'nin iştirak ettiği ve GUBY'nin yürütücüsü olduğu Cittaslow Gökçeada Earth Market Projesi kapsamında Nisan 2015'te açılmıştır. Burada adada yetiştirilen doğal ve organik ürünlerin sergilenip birinci elden satışının yapılması sağlanmaktadır (Anonim 2015b). Ancak kurulan Earth Market'in 2018 yılı itibariyle, yönetsel nedenlerle kullanıcıları tarafından terk edildiğini (Şekil 3.8); tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin kesintiye uğradığını söylemek yerinde olacaktır. Kadın Emegi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi (KADEM) üyeleri ile yapılan yüz yüze görüşmelerden anlaşıldığı üzere aidiyet duygusu ve motivasyona sahip bulunduğu halde bir takım caydırıcı uygulamalar sebebi ile satış alanı boşaltılmıştır.

Şekil 3.8. Gökçeada Earth Market'e ait görüntüler

a) Earth Market girişi

b) Earth Market'te satış birimi

Eko-gastronomi Kongresi:

Yavaş yemek kültüründen doğan sakin şehir felsefesinin tanıtılması için, mutfak kültürünün ele alınması, uluslararası platformda tartışılması ve raporlanması pek çok sakin şehirde olduğu gibi Gökçeada'da da önemsenmiştir. Slow food organizasyonu ve

sakin şehir birliği üyesi olan Gökçeada, 2015 yılı nisan ayında Earth Market'in açılışıyla başlayan 2.Ekogastronomi Kongresi'ne ev sahipliği yapmıştır (Anonim 2015b). Aile Çiftçiliği teması ile gerçekleştirilen kongrede, Cittaslow Türkiye Bilim Kurulu üyeleri, ÇOMÜ Gökçeada Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu öğretim üyeleri ve sakin şehir – gastronomi alanında uzman araştırmacılar, Gökçeada yöresel yemeklerini tatma ve değerlendirme fırsatı da bularak özgün bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Sürdürülebilir turizm, aromatik bitkiler, slow fish, gastronomi turizmi gibi pek çok konuda bildirilerin sunulduğu kongre, özellikle sakin şehirlerde gerçekleştirilmekte ve yerel temalı tartışma ve araştırmalara ortam sunmaktadır. Gökçeada geleneksel yemeklerin araştırıldığı çalışmanın 2.oturumunda Prof. Dr. H. Rıdvan Yurtseven tarafından sunulması, şehrin yerel kültürel mirasının kayıt altına alınması için önemli bir gelişme olmuştur. Bu araştırmayla geleneksel değerler kayıt altına alınırken mutfak kültürünü oluşturan 94 özgün yemek tarifi ve geleneksel ürünler Gökçeada Convivium'u tarafından kayıt altına alınmıştır.

Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi:

Gerçekleştirilen organik tarım faaliyetleri, eş zamanlı olarak çeşitli devlet destekleri ile cazip hale getirilmeye çalışılmaktadır. Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğu tarafından "Gökçeada-Bozcaada Tarımsal Kalkınma ve İşkân Projesi" ve "Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi" kapsamında çeşitli sertifika törenleri düzenlenmekte ve üreticilere ekonomik anlamda da destekler sağlanmaktadır. Çanakkale İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün faaliyet raporları incelendiğinde Gökçeada'nın kısa süre içinde "Organik Ada" statüsü kazanması hedeflenmektedir. Tüm alt yapı çalışmaları tamamlanan ilçenin Bakanlar Kurulu kararı ile "Organik Ada" ilan edilmesi planlanmaktadır. Beş yıllık geçiş sistemi içerisinde adadaki üretimin tamamen organikleşmesi beklenmektedir (Anonim 2018f).

Gökçeada Değerleri Sempozyumu:

26-27 Ağustos 2008 tarihleri arasında, Gökçeada'da düzenlenen sempozyum, Çanakkale ilçeleri bazında düzenlenen ve Çanakkale iline ait kültürel, sosyal, doğal değerlerin listelenmesi ve kayıt altına alınmasını amaçlayan bir dizi sempozyumun Gökçeada ayağını oluşturmaktadır. Sempozyum süresince, adada organik tarım, yerel ürünler ve

Gökçeada'ya özgü hayvan türleri, doğal yapı, turizm potansiyeli, sürdürülebilir kalkınma hedefleri gibi pek çok alt konuya ilişkin bildirimler sunulmuştur (Anonim 2008a).

Çizelge 4.18. Çanakkale İli Değerleri Envanteri, Gökçeada, 2009

ENVANTER	TÜR	SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞME
Gökçeada Film Festivali	Sanat, Turizm, Kültür	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada Kahvehaneleri ve Dibek Kahvesi	Kültür	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada Kaleköy Kalesi	Tarih, Arkeoloji, Turizm	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada Keçisi	Tarım, Organik Hayvancılık	Sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Kekik Balı	Ekonomi, Turizm, Sağlık	Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Kıyı Balıkçılığı	Ekonomi	Sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Kiliseleri	Dini, Kültür, Turizm	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada (İmroz) Koyunu	Tarım, Organik Hayvancılık	Sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Kumsalları	Çevre, Doğa, Turizm, Ekonomi	Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Marmaros Ormanı ve Şelalesi	Doğa, Turizm	Çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Mutfağı	Kültür, Turizm, Ekonomi	Sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Organik Tarım	Tarım, Ekonomi, Turizm	Çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Osmanlı Kültürel Mirası	Kültür, Tarih Turizmi	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada Peynir Kayalıkları	Mitoloji, Doğa, Turizmi	Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Rum Köyleri	Turizm, Tarih, Kültür	Sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada'da Fener Rum Patriği Bartholomeos'un Evi	Turizm, Kültür, Din	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada Rüzgarı	Turizm, Coğrafya, Ekonomi	Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Sualtı Milli Parkı	Turizm, Doğa	Çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Tıbbi Aromatik Bitkiler	Ekonomi, Sağlık, Turizm	Çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik
Gökçeada Yeni Bademli Höyük	Arkeoloji, Tarih, Turizm	Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik
Gökçeada Zeytinciliği	Ekonomi, Turizm	Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik

Yapılan detaylı çalışmalar, Çanakkale ili değerleri envanter listesi şeklinde kayıt altına alınmıştır. Gökçeada'nın sürdürülebilir geleceği için önemsenen bu öğeler kent kimliğinde önemli yer tutmaktadır. Kent kültürünün devamlılığı için sürdürülebilirliği

garanti altına alınması gereken öğeler oldukları düşünülmektedir (Anonim 2009c). Envanter kitabında yer alan 26 öğeni Gökçeada'ya ait karakteristik bileşenler olduğu düşünülmekte ve tarihsel süreç içerisinde bu değerlere eklenen veya listeden ayrılan öğelerin çözümlenmesinin, adanın sürdürülebilir geleceğinin tartışılması için önemi vurgulanmaktadır.

Çizelge 4.18'de görüldüğü gibi Gökçeada sürdürülebilirliği garanti altına alınması gereken çok sayıda öğe bulunmaktadır. Adanın tarihsel katmanlarında farklı kullanım ve önem derecelerinde karşımıza çıkan envanterler adanın sürdürülebilir göstergeleri olarak değerlendirilebilmektedir.

Gökçeada Lise Kampüsü Mimari Proje Yarışması:

Gökçeada Lise Kampüsü Mimari Proje Yarışması konulu tasarım gerçekleştirilirken ekonomik, özgün ve nitelikli mimari yaklaşımların, günümüz mimarisine de ışık tutabilecek işlevsel ve yenilikçi çözümlerin öne çıkarılması; çağdaş bir çevre ve mimari anlayışı ortaya koyan proje ve müelliflerin saptanması; güzel sanatların teşviki, ilgili mesleklerin gelişmesi, etik değerlerin yerleşmesi, ekiplerin uluslararası rekabet gücü kazanmalarına uygun ortamın sağlanması amaçlanmaktadır (Anonim 2014b). 2014 yılında açılan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın hayat boyu öğrenme prensibi bağlamında ele alınması beklenen lise kampüsü tasarımının kentsel hayata dahil olması ve yerel ölçekte kente katkı koymasının hedeflendiği görülmektedir. Yarışmaya katılan projeler arasında PAB Mimarlık tarafından tasarlanan ve birincilik ödülüne layık görülen kampüs önerisi, 2019 Eylül ayı itibariyle eğitim öğretimin başlamasıyla hayata geçmiştir. Yapısal önerileri bağlamında, kentsel ilişkileri güçlü kılan tasarım uygulama ve kullanım aşamalarında sakin şehir felsefesinin temel eğitim prensipleri ile beslenme, üretim, tüketim, enerji kullanımı gibi konulardaki hedeflerin benimsenmesi koşulunda, pilot uygulama niteliği taşıyabilecek donanıma sahiptir.

Şekil 4.7. Gökçeada Lise Kampüsü mimari projesi
a) PAB Mimarlık'a ait üç boyutlu proje görseli
b) Projenin uygulama aşamasından görüntü

Özyeğin Üniversitesi Gökçeada Tasarım Çalıştayı “Yerinde Tasarlamak”:

Tasarımın bölgesel potansiyelleri harekete geçirebilecek bir dinamik olduğu vurgusuyla, 2014-2017 yılları arasında her dönem ayrı bir üst başlıkla ele alınan ve Alayça Erözçelik – Alpay Er yürütücülüğünde sonuçlandırılan çalıştaylar zinciri, çok kültürlülük zemininde kültürün yeniden üretimi üzerinde gelişmektedir (Erözçelik ve Er 2014). Bölgesel sermaye, heterojen kültürel yapı, bölgesel tasarım yaklaşımı gibi, yerel potansiyellerin farkındalığını arttıran ve değerlendirilmesi konusunda model önerisine dönüşen çalışmalarla sonuçlanan bu süreç, Gökçeada özelinde seçilmiş olan sakin şehir modeli ve sürdürülebilir kalkınma stratejisi ile birebir örtüşmektedir. Bu nedenle akademik araştırmalara zemin hazırlayan kompleks yapısı ve yerinde tasarım prensibi ile gerçekleştirilmiş üretim- uygulama çalışmaları sebebiyle adanın sürdürülebilir geleceği için önemsenmektedir.

Gökçeada Design Forum for Social Development- Territorial Design in Action:

Yerel halkın aktif katılımıyla, Gökçeada için sürdürülebilir ve çevre dostu kalkınma sürecine katkıda bulunmayı amaçlayan çalıştaylar düzenleyen Özyeğin Üniversitesi, 2014 yılından itibaren sürdürdüğü çalışmalarını, “Gökçeada Design Forum for Social Development: Territorial Design in Action (Sosyal Kalkınma için Tasarım Forumu)” başlıklı çalıştayla 2018 yılında uluslararası platforma taşımıştır. Özyeğin Üniversitesi bünyesinde çalışmaları yürüten akademisyenler dışında ABD, İtalya, Pakistan ve Güney Afrika'dan gelen katılımcıların yer aldığı 2 günlük tasarım etkinliği, yerel yönetim yetkililerinin de katılımıyla çok boyutlu bir organizasyonu başarmıştır. Çalıştay sonucunda yerel potansiyellerin farkındalığı ve yerel halkın bu konuda aidiyet

duygusunun güçlenmesi gerekliliği vurgulanırken, multidisipliner etkinliklerin sürdürülebilir geleceğin planlanmasındaki rolü ön plana çıkmaktadır.

Gökçeada Kent Müzesi:

2017 yılında açılarak kente dair değerlerin sergilenmesine imkan sağlayan kent müzesi, ada ziyaretçilerinin adanın tarihini ve ada kültürünü gözlemleyebilmeleri için kurulmuştur. Açıldıktan 1 yıl sonra Tarihi Ketler Birliği tarafından *En İyi Kent Müzesi* ödülüne layık görülmüştür. Müzede adada yaşayan halkın bağışlamış oldukları eşyalar sergilenmektedir ve bu eşyalar gönüllülük esasıyla Rum- Türk adalılardan temin edilmiştir. Çok sayıda ziyaretçi ağırlayan müze, her ölçekte gezi kapsamında adanın genelini tanıtılmasında önemli bir aracı olmaktadır (Anonim 2019n). Adalılara ait eşyalarla adanın tarihinin deneyimlendiği müze, özellikle sosyo-kültürel yapının ve palimpsest yapıya ait katmanların ziyaretçilere aktarılması amacını taşımaktadır.

Kutlama ve festival organizasyonları:

Sakin şehirlerin sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri çok paydaşlı etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve sosyal yönden aktif kentsel yaşamın sağlanmasıdır. Yerel halkın yaşam doyumunun yüksek olması ve kentsel refah seviyesinin yükselmesi amacıyla gerçekleştirilecek her türlü etkinlik, sakin şehir sürecinin bir parçası kabul edilebilir. Sahip olduğu kültürel mozaik sebebiyle bu bağlamda önem taşıyan Gökçeada; Terra Madre etkinlikleri, Gökçeada Film Festivali, Organik Tarım Festivali gibi çok sayıda kültürel faaliyet gerçekleştirilmekte ve bu faaliyetler adanın çekiciliklerinden bazıları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikli bir yerleşim alanı olan Gökçeada'nın, uzman araştırmacılar ve ilgili tüm paydaşlar tarafından tartışıldığı, sürdürülebilir geleceğin inşası için interaktif programlar geliştirilen etkinliklerin düzenlenmesi sürecin değerlendirilmesi ve bu doğrultuda iyileştirilmesine altlık oluşturmaktadır. Bu bağlamda düzenlenen organizasyonların sayıca sınırlı olduğu görülmektedir.

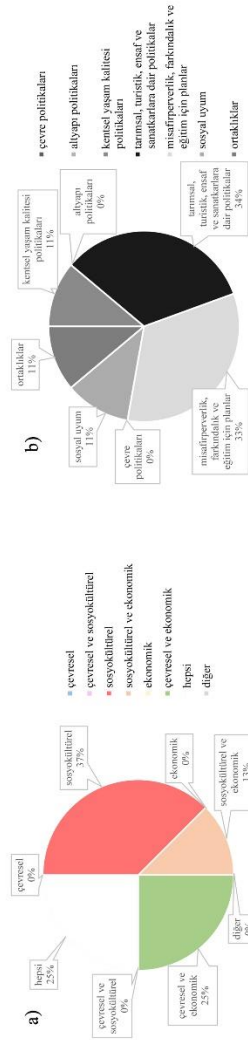
Ek:2'de görüldüğü gibi adada, yerel halkın bir araya geldiği çok sayıda sivil toplum kuruluşu mevcuttur. Gökçeada Kaymakamlığı'ndan elde edilen ve 2018 yılına ait bu liste,

nicel olarak yerel örgütler açısından Gökçeada'nın zengin bir yerleşim olduğunu göstermektedir. Fakat bu noktada önemli olan derneklerin nitelikleri, çalışma kapsamaları ve gerçekleştirdikleri çalışmalar olmalıdır. Sakin şehir değerlerine yönelik iki dernekten söz edilmektedir. 2018 yılında belediyede sakin şehir projeleri ve resmi süreçlerin yönetilmesi görevlerini yöneten aynı zamanda bu derneklerin yöneticiliğini de yapan Gökçe Erünsal'ın vefat etmesi sonrasında dernek faaliyetleri de sona ermiştir. Sakin şehir modeline yönelik uygulamaların bu gelişmeler sonrasında yavaşladığı gözlemlenmektedir. Dernekler dışında kooperatifler ve tarımsal üretimi geliştirme birlikleri de sakin şehir sürecinin önemli parçalarıdır. Fakat Rum köylerinde, Dereköy dışında aktif çalışan köy kooperatifinin olmadığı bilinmektedir (Güvercin 2019).

Çizelge 4.19. Gökçeada 'da üyelik sonrasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenleri ve sakin şehir kriterlerine göre analizi

	1. ÇEVRE POLİTİKALARI	2. İKLİMSEL YAŞAM AKTİVİTELERİ	3. İKİNCİLİK YASAĞI AKTİVİTELERİ	4. TARMSAL ÜRÜNLERİ İKİNCİLİK VE İKİNCİLİK POLİTİKALARI	5. HESAPKİŞİLERLE İKİNCİLİK VE İKİNCİLİK POLİTİKALARI	6. SİYASAL ÜYEM	7. ORTAKLIKLAR
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Yalnızca çevresel sürdürülebilirlik hedefleri gerçekleştirilen proje tespit edilmemiştir.							
SOYOKÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				Gökçeada Lise Kampüsü Mimari Proje Yarışması açılarak, adı ile bitirilmeyen bir kampüs uygulanması yapılmıştır.	Gökçeada Lise Kampüsü Mimari Proje Yarışması açılarak, adı ile bitirilmeyen bir kampüs uygulanması yapılmıştır.	Kültür ve Festival organizasyonları düzenlenmektedir.	
SOYOKÜLTÜREL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				Gökçeada Design Forum for Social Entrepreneurship etkinliği düzenlenmiştir.	Gökçeada Design Forum for Social Entrepreneurship etkinliği düzenlenmiştir.		
EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK : Yalnızca ekonomik kalkınma hedefleri gerçekleştirilen proje tespit edilmemiştir.				Organik Tarımın Yayınlaması ve Kooperatif Projesi uygulanmıştır.	Organik Tarımın Yayınlaması ve Kooperatif Projesi uygulanmıştır.		
ÇEVRESEL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK				Gökçeada Değerleri Sürdürülebilirlik Programı uygulanmıştır.	Gökçeada Değerleri Sürdürülebilirlik Programı uygulanmıştır.		
HİFSN							
DİĞER							

Şekil 4.8. Gökçeada 'da üyelik sonrasında gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine ve sakin şehir kriterlerine göre analizi
a) Gökçeada 'da gerçekleştirilen projelerin sürdürülebilirlik bileşenlerine göre analizi
b) Gökçeada 'da gerçekleştirilen projelerin sakin şehir kriterlerine göre analizi

Gökçeada üyelik sonrasında gerçekleştirilen çalışmalara yönelik değerlendirmeler:

Gökçeada'nın sakin şehir sürecine alınmasında sürece yönelik çalışmaların oluşum tablosu yerel ve organik üretim ile sosyokültürel yapının çeşitliliğinin önemsendiği belirtilmiştir. Sakin şehirlerde üyelik sonrasında da aynı değerlere yönelik çalışmaların yapılması ve sürekliliğinin sağlanması önem taşımaktadır.

Adada 2011 yılı sonrasında gerçekleştirilen projelerin tümüyle sakin şehir stratejisi içinde ele alınmadığı görülmektedir. Buna rağmen sosyokültürel sürdürülebilirliğin sağlanması ve organik tarımın yaygınlaştırılması için çeşitli projelerin uygulandığı görülmektedir. Bu amaçlarla gerçekleştirildiği düşünülen projeler misafirperverlik ve eğitim ile tarımsal ve geleneksel üretime yönelik başlıklarda yoğunlaştığı görülmektedir.

Sakin şehir ilke ve uygulamaları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen projelerde bile organik üretim ve sosyokültürel etkileşim anlamında çalışmalar yapılabileceği düşünülmektedir. 2019 yılında eğitime başlayan Gökçeada Lise Kampüsü bunun en önemli örneğidir.

Gökçeada'nın gastronomi kültürü, yerel ürünleri, organik tarım potansiyeli ve çeşitlilik ve uyum sergileyen sosyo-kültürel yapısı sebebiyle sakin şehir ağına özel bir üyelik sağladığını söylemek mümkündür. Dünyada ada yerleşimi olarak yavaş felsefesinin uygulanabileceğinin fark edilmesi, diğer ada yerleşimleri için de örnek teşkil etmektedir. Sınırlılıkları sebebiyle ada yerleşimlerinde anakaraya oranla bozulmaya daha dirençli sosyo-kültürel ortam, çeşitliliklerin kaybolmadığı özgün bir karakter taşımaktadır. Nitekim Gökçeada örneğinde de gözlemlenebilen bu durumun, sakin şehir üyeliğinin temel 2 sebebinden biri olacak kadar güçlü olduğu düşünülmektedir.

Her zaman şehrin potansiyel ve sorunlarını gözetenek önlemler almaya odaklanan sakin şehir yaklaşımı, çeşitli projelerle yaşam kalitesinin çok yönlü olarak arttırılmasını hedeflemektedir. Bu nedenle şehirde konu olan her faaliyetin, sürdürülebilirlik ilkeleri gereği bu kapsamda ele alınması önemli görülmektedir. Gökçeada'da üyelik sırasında gerçekleştirilen projelerin bir kısmının doğrudan sakin şehir uygulamalarına yönelik olduğu, bir kısmının ise bağımsız olarak planlandığı gözlemlenmektedir. Sakin şehir bağlamında ele alınmadığı bilinen projelerin bile temelde kentsel yaşam kalitesinin arttırılması hedefiyle gerçekleştiği düşünüldüğünde, geliştirilebilir ve ilişkilendirilebilir oldukları düşünülmektedir. Bu süreç şehrin yaşam biçimi haline getirildiği ve bu gözle ele alınabildiği sürece sürdürülebilir geleceğın mümkün olduğu düşünülmektedir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışma kapsamında yapılan analizler doğrultusunda, Gökçeada'nın çok katmanlı sosyo-kültürel yapısı sebebiyle sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasında yönelik araştırmalarda uygun bir örnek olduğu varsayımı doğrulanmaktadır. Sakin şehir modelinin kriterlerinin, sosyo-kültürel sürdürülebilirlik bağlamında analiz edildiği kavramsal çerçeveye dayanarak, sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesinde sakin şehir yaklaşımının uygulanabilir bir yaklaşım olduğu hipotezi ispatlanmaktadır.

Gökçeada çok sayıda fiziksel ve sosyal kırılma noktası yaşamış, bu doğrultuda özgün bir kent kimliği oluşturmuş bir adakent olarak göze çarpmaktadır. Tarih boyunca çok sayıda nüfus hareketliliğine tanıklık etmiş ve bir palimpsest olarak her katmanın izlerini günümüze taşımıştır. O nedenle adanın ruhu, sürdürülebilir geleceğinin tartışılmaya açılmasını ve özgün yönlerin gün yüzüne çıkarılmasını gerektirecek kadar güçlüdür.

Ada güvenlik, coğrafi koşullar ve doğal sınırların elverdiği ölçüde özgün yerleşmelerin oluşumuna tanık olmuştur. Arazi yapısı ve erişilebilirlik imkanları adada yer alan köylerin ve merkez mahallelerin kendi içlerinde birer değer haline gelmelerini sağlamıştır. Çalışmaya 1. Katman olarak konu edilen dönemde geliştiği düşünülen Rum köyleri, bugün hala yerel mimari dokusunu korumakta ve geçmişe dair anlamlar barındırmaktadır. Kentsel sit alanı olarak koruma altına alınan Rum köyleri, sonradan kurulan iskan köylerindeki sıradanlıktan uzak özgün yerleşim alanlarıdır. Mevcut durumda yerleşik hane sayısının az olması sebebiyle geçmişteki sosyal ilişkilerin sürdürülemediği görülmektedir. Ancak sakin şehir altyapısının mümkün kıldığı sürdürülebilir uygulamalardan yola çıkılarak üretilecek kapsamlı bir strateji, adanın özgün mekanlarını kayıp olmaktan kurtaracaktır.

Sürdürülebilir geleceği için dönem dönem çeşitli projelere ve araştırmalara konu edilen Gökçeada için alınan en güncel ve uygulanabilir ölçekli kararın 2011 yılında Uluslararası Sakin Şehirler Ağına (Cittaslow International) üyeliği olduğu düşünülmektedir. Felsefe itibariyle yerel değerlerin keşfedilmesi ve sürdürülebilir gelişmenin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları zemininde şekillenen kriterler doğrultusunda kentsel gelişmenin sağlanmasını amaçlayan bu model, kentsel yaşam kalitesini artırmak amacıyla güçlü özelliklere sahiptir. Diğer tüm sakin şehirlerden farklı olarak dünyanın ilk ve tek

“sakin adası” olan Gökçeada, sahip olduğu doğal – kültürel pek çok değerın sürdürülebilirliği bağlamında ada yerleşimlerine örnek olacak nitelikte bir adım atmıştır.

Sakin şehir ağına üyelik için çok sayıda projeye ve kentsel gelişim programına tabi tutulan Gökçeada’da üyelikten 8 yıl sonra bugün aynı ivmenin devam ettiği söylenememektedir. Bu durumun sakin şehir felsefesinin yerel halk tarafından benimsenmemesi ve sakin şehir kimliğiyle kapsamlı stratejilerin geliştirilmemesinden kaynaklandığı düşünölmektedir. Sakin şehir olgusunun yerel yönetim, yerel halk, sivil toplum kuruluşları, sektör bilirkişileri ve akademik araştırmacıların kolektif çalışmasını gerektiren kapsamlı bir organizasyon olmayı gerektirdiği hiçbir aşamada unutulmamalıdır.

Adanın sahip olduğu sosyo-kültürel değerler, aynı zamanda ada kimliğini oluşturan birer gösterge olarak kabul edilmektedir. Göstergebilim temelli kent araştırmalarında mimari yapılar, sokaklar, geleneksel yemekler, kültürel etkinlikler vb. kenti tanımlayan her şey anlamsal birer öğe olarak ele alınmaktadır ve her bir öğe anlamı olan birer gösterge olarak ifade edilmektedir. Gökçeada gibi tarihin sürekliliğinde ortaya çıkmış kente ait ruhu olan yerleşmeler, bu nedenle göstergeler ışığında okunabilmekte ve anlamları keşfedilebilmektedir.

Alan çalışmasında birey kaynaklı bilgi edinme yöntemi ve Barthes’ın iki düzeyli anlamsal analiz yöntemi bir arada kullanılarak kültürden yola çıkan bir mekânsal okuma mümkün kılınmıştır. Üç ayrı katmanda incelenen kentsel göstergeler, kent kültüründe, yerleşme tarihinde, demografik yapıda ve adanın ruhunda yaşanan farklılıkların analiz edilmesiyle sosyo-kültürel yapının sürdürülebilirliği bağlamında değerlendirilmektedir. Her bir göstergenin zamansal ve bağlamsal ilişkileri sebebiyle anlamlı olduğu, Gökçeada’nın sürdürülebilir geleceğine yönelik stratejilerde göz önünde bulundurmanın kaçınılmaz olduğu düşünölmektedir.

Zaman mekanın en belirgin şekillendiricisidir. Kentler üzerinde yapılan araştırmalarda zaman boyutu ele alınmaksızın sonuca varmak mümkün görülmemektedir. Bu çalışma kapsamında sakin şehir modelinin doğru uygulanabildiği sürece zaman kavramının ortaya çıkardığı tüm sosyo-kültürel değerlerin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Gökçeada’nın değerler ve kimlik öğeleri açısından zenginliği sakin şehir

uygulamalarının yaşam kalitesini ve kentsel deneyimleri nitelikli kılmak yönündeki içeriği ile birleştiği takdirde yerellik kavramından uzaklaşmadan kentsel gelişmenin sağlanabileceği açıktır. Bu noktada Gökçeada sakin şehir sürecinin başlangıçtaki ivme ile devam etmesi gerektiği vurgulanmalıdır. Özgün yerleşimler küreselleşmenin etkisine rağmen varlıklarını sürdürmektedirler. Zaman içerisinde gelişen anlamsal ilişkiler, ayakta kalabilmenin en önemli dayanağıdır. Sürdürülebilir hedefler doğrultusunda gelişmeyi ve kaliteli yaşarken geleneksel yapıdan kopmamayı temel alan sakin şehir modeli Gökçeada ve benzer yerleşimler için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Aşağıda, bölüm 3 kapsamında aktarılmış olan alan çalışmasından elde edilmiş olan bulgular değerlendirilerek geliştirilen Gökçeada'nın sosyo-kültürel sürdürülebilirliğine yönelik öneriler yer almaktadır. Önerilerin geliştirilmesinde bölüm 2.5'te sunulan kavramsal çerçeve ve bu doğrultuda bölüm 2.6 kapsamında analiz edilen sakin şehir örnekleri de değerlendirilmiştir. Sakin şehir kriterleri bağlamında ele alınarak uygulama alanı ve adanın sakin sürecin katkısı belirlenmektedir. Her biri adayı konu alan stratejik planların uygulama aşamasında sakin şehir kimliğinin vurgulanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Geliştirilen öneriler sakin şehir kriterlerinin 7 üst başlığı altında aktarılmakta, bu doğrultusunda gerçekleştirilecek uygulamalara yönelik bakış açısı belirlenmektedir.

Çevre politikalarına yönelik öneriler:

Gökçeada, ulaşım imkanlarının kısıtlı olduğu ve coğrafi koşullar sebebiyle yerleşim alanlarının dağınık olduğu bir ada olması sebebiyle, motorlu taşıt trafiğine maruz kalmaktadır. Toplu taşıma imkanlarının yetersizliği bu durumu pekiştirmektedir. Çevre dostu taşıt kullanımının teşviki ve toplu ulaşım hizmetlerinin iyileştirilmesiyle hava ve gürültü kirliliği azaltılmalıdır. Kentsel sit alanı olarak koruma altına alınan Rum köylerinin girişlerinde oluşturulacak park alanları ile köy içerisinde yerel kullanıcıların ve ziyaretçilerin güvenli şartlarda kaliteli deneyimler yaşamalarına ortam yaratılmalıdır. Yenilenebilir enerjiyle çalışan servisler ile çevreye duyarlı bir ulaşım sistemi oluşturulabilir.

Kamu yapılarında olduğu gibi bireysel yatırımlarda da güneş enerjisinin dönüştürülmesine yönelik sistemler desteklenmelidir. Aynı zamanda adanın rüzgar enerjisine yönelik potansiyeli göz ardı edilmemelidir. Şehrin silüetini bozmaksızın uygun bölgelerde rüzgar enerjisine yönelik santrallerin yer alması çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır.

Sualtı zenginlikleri bakımından önem taşıyan Gökçeada, mevcut koruma alanlarının güvenliğinin sağlanması ile, kent imgesinde önemli bir gösterge olarak yer alan denizin anlamını pekiştirecektir. Çevresel olduğu kadar sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin de bileşeni olarak kentsel hafızada yer alan deniz, bir ada yerleşiminde öncelikler arasında yer almalıdır. Muhtarların sıklıkla şikayet ettikleri kanalizasyon ve arıtma problemleri, adayı çevreleyen su kütlesinin sürdürülebilirliğinde belirleyici rol oynamaktadır.

Altyapı politikalarına yönelik öneriler:

Çevre politikalarına yönelik geliştirilen önerilerde, kent içi ulaşılabilirlik koşullarının araçlar yoluyla sağlanmasına değinilmiştir. Aynı zamanda bisiklet yollarının ve bisiklet kiralama istasyonlarının oluşturulmasıyla yerleşim alanları içerisindeki sirkülasyon sağlanmalıdır. Köyleri birbirine ve şehir merkezine bağlayan yavaş güzergahların planlanması, taşıt kullanmaksızın bisikletle veya yaya olarak ulaşımı keyifli bir deneyim haline getirecektir. Lidzbark Warminski’de, birbiriyle ilişkili tarihi sakin şehirlerin benzer ulaşım ağlarıyla birbirine bağlanması sonucu sosyo-kültürel etkileşimin çok yüksek olduğu bir ağın parçası haline gelmiştir. Gökçeada’da da birbirinden farklı potansiyeldeki köyler arasında kültürel ve doğal değerlerin algılanabildiği güzergahlar oluşturulmalıdır.

Gökçeada’ya ulaşılabilirlik koşullarının iyileştirilmesi, kullanıcılarla yapılan görüşmelere göre öncelikli beklentiler arasında yer almaktadır. Gösterge olarak liman ve denize dair yapılan değerlendirmelerde kent kimliğinin belirleyicisi olarak tarih boyunca anlamını korumuştur. Bugün hala yalnızca deniz yoluyla ulaşılabilen ve olumsuz hava koşullarından büyük oranda etkilenen Gökçeada, ulaşılabilirlik imkanlarının geliştirilmesiyle sezonluk/ yazlık bölge olmak yerine sakin ada olarak her zaman deneyimlenmeye açık olacaktır. Bu kapsamda yapılacak çalışmalarda, şehrin ve köylerin

kapasitelerinin belirlenmesi, ziyaretçi profilinin şekillendirilmesi ve ona yönelik stratejilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Kolay ulaşılabilen bir tüketim nesnesi haline gelmesi, kentin sosyo-kültürel değerlerine zarar verecek bir süreci tetikleme riski taşımaktadır.

Kentsel yaşam kalitesi politikalarına yönelik öneriler:

Yaşam kalitesinin artırılması sakin şehirlerde en temel hedef olmalıdır. Öncelikle yerel halkın sonrasında da ziyaretçilerin kaliteli zaman geçirmeleri ve farklı deneyimler kazanmaları uygulanacak her türlü projenin odak noktası olmalıdır. Rum köylerine odaklanan araştırma kapsamında, bu köylerin kentsel sit alanı olarak koruma altına alınmış olması olumlu değerlendirilmektedir. Kentin kimliğinin en önemli belirleyicilerinden olan mevcut yapı stoğu ve yerleşim dokusunun geleceğe aktarılması, sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması bağlamında önemsenmelidir. Mülkiyet sahiplerinin özellikle Dereköy ve Tepeköy’de ikamet etmiyor oluşu, kent kimliğinde yaşamın devam etmediği eski yerleşimlere yönelik etki yaratmaktadır. Bu yapıların yerel yönetim ve mülkiyet sahiplerinin işbirliğiyle kolektif bir yöntemle restore edilmeleri, sonrasında konut ve konu dışı faaliyetlerle kullanıma açılmaları önerilmektedir. Gökçeada’nın özgün sosyal yapısının yeniden canlandırılmasında önemli bir uygulama olacağı düşünülmektedir.

Alan çalışması kapsamında belirlenen sosyo-kültürel bulgular, adanın kimliğini tanımlayan mekânsal göstergelerin varlığına işaret etmektedir. Göstergebilimsel yaklaşımla araştırılan kimlik öğeleri, kentin farklı katmanlarında anlamsal değişikliklere rağmen özgünlüklerini sürdürebilmişlerdir. Bu mekanların geleceğe aktarılması amacıyla gerçekleştirilecek tüm çalışmalar, adanın sosyo-kültürel sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkı sağlayacaktır. Gökçeada’nın geçmişten bu güne taşınan sosyo-kültürel değerlerinin algılanması ve palimpsest katmanlarının algılanması için belirlenen göstergeler koruma – yeniden kullanım yaklaşımıyla çeşitli fonksiyonlarla kent hayatına katılmalıdır.

Jeungdo örneğinde, yarımada mevcut durumda var olmayan geleneksel Kore evlerinin ve ibadethanelerinin yaratılması gibi, sakin şehir yaklaşımına turizm potansiyel bakış

açısıyla yaklaşan yanlış uygulamalardan kaçınılarak mevcut yerel değerler üzerinde durulmalıdır. Özellikle yapıların kent kimliğindeki rolü belirlenen göstergelerin kenti tanımlayan öğeler olduğu sonucuna varılmasıyla tespit edilmiştir. Fakat kamusal alanların, yapıların, kent boşluklarının ve marjinal alanların iyileştirilirken öz değerlerinden uzaklaşmamaları sağlanmalıdır. Gökçeada'da yel değirmenlerinin restore edilerek yeniden kullanımına yönelik proje, güncel gereksinimler doğrultusunda önerilerin geliştirilmesinde olumlu bir örnek olarak diğer çalışmalara yol gösterici olmalıdır.

Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar hakkında öneriler:

Geleneksel mekanlar gibi yerel ürünler de Gökçeada'nın sakin şehir kent kimliğinin önemli göstergeleridir. Adada tarih boyunca öne çıkan şarap, bal ve zeytin sürdürülebilirliği sağlanması gereken yerel ürünlerdir. Bunun yanında ada coğrafyasına özgü çok sayıda endemik bitki türünün yetiştiği de bilinmektedir. Yerel ürünlerin bireysel işletmeler ve yerel yönetimin geliştirdiği sakin şehir logolu satış alanlarında pazarlanması, yerel ekonomiyi güçlendirdiği gibi sürdürülebilirliğin diğer boyutları doğrudan ve dolaylı katkılar sağlar. Bu amaçla GUBY ve Gökçeada Belediyesi tarafından açılan Earth Market'in sürdürülebilir hedefler doğrultusunda projelendirildiği görülmektedir. Kullanıcıların mevcut durumda satış alanından uzaklaşmasına neden olan faktörlerin tespit edilerek çözüme ulaştırılması gerekmektedir. Yeniden aktif olması sağlanan Earth Market'in dışında yerel üretimi teşvik eden projelerin devamlılığı ve bu ürünlerin markalaşmasına yönelik desteklerin, yerel halkın sürece aidiyet duygusunu güçlendireceği düşünülmektedir.

Adanın organik tarım potansiyelinin keşfedilmesi sakin şehir üyelik sürecinin başlamasında önemli etkenlerden biri olmuştur. 2002 yılında başlatılan organik tarımın kalkınmasına yönelik planlar, günümüzde halen devam etmektedir. Yetiştirilen ekolojik ürünlerin yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının da desteğiyle tanıtılması büyük önem taşımaktadır. Köy kooperatifleri aracılığıyla kapsamlı bir üretim, tanıtım ve satış planlamasının yapılabileceği düşünülmektedir. Bra'da gerçekleştirilen yerel ürün pazarlarının ve markalarının kooperatife benzer organizasyonlarca gerçekleştirildiği bilinmektedir. Seferihisar'da da farklı üretici gruplarının kooperatifler çatısı altında

markalaştığı göz önünde bulundurulduğunda, benzer üretici organizasyonlarının kurulmasının teşvik edilmesi Gökçeada için olumlu sonuçlara yol açacaktır.

Cittaslow dostu işletmelerin sakin şehirler için önemli bir kazanım olduğu düşünülmektedir. İzmir’de bundan hareketle şarap üretimi ve kültürel etkinlikleri buluşturan Yedi Bilgeler işletmesi Türkiye’deki tek örnektir. Adanın turizm, şarap üretimi, kültürel çeşitlilik ve sakin şehir nitelikleri, benzer şekilde sürdürülebilir işletmelerin kurulmasına elverişli olduğunu göstermektedir. Sakin şehir süreci yerel yönetim denetiminde yürütülen yapısına rağmen bireysel girişimler ve aidiyet hissinin güçlenmesiyle geliştirilebilecek bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlara yönelik öneriler:

Sokndal örneği, yerel süreçlerde ve karar mekanizmasında yerel halkın tüm kesimlerinin aktif olduğu katılım odaklı yaşam biçimiyle sakin şehirler arasında öne çıkmaktadır. Gökçeada’da sakin şehir yaklaşımına yönelik farkındalık oluşmasına rağmen katılım ve yerel halkın sürece yönelik aidiyetinde eksikler olduğu düşünülmektedir. Sokndal örneğinde olduğu gibi yerel halkın önce her konuda bilinçlendirilmesi sonrasında karar mekanizmalarında ve stratejilerde aktif rol alması gerekmektedir. Böylelikle yerel halkın potansiyel ve beklentileri rahatlıkla tespit edilecektir.

Nördlingen’de ilköğretim okulu olarak cittaslow okulu uygulaması, toplumun bilinçlendirilmesi için temel eğitimin önceliğini vurgulayan projelerin başında gelmektedir. Sakin şehir Gökçeada’da doğup büyüyen çocukların sakin şehir felsefesine yönelik farkındalıkla yetişmelerinin, bilinçlenme konusundaki eksikliğin giderilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Yerel üretim- tüketim, yavaş beslenme, yavaş turizm ve misafirperverlik ilkelerinin küçük yaşlarda benimsenmesi, ilerleyen dönemlerde hem sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına hem de konukların kaliteli hizmet almalarını sağlayacaktır.

İlköğretim düzeyinde cittaslow eğitimi farkındalık konusunu güçlendirirken Bra’da yer alan cittaslow üniversitesi projesi, bu konudaki araştırmacıları bir araya getirerek sosyal bir refleksle gelişen cittaslow hareketinin akademik anlamda gelişimine destek olmaktadır. Gökçeada’da yer alan Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu sakin şehir üyelik

sürecinde önemli görevler üstlenmiştir. Sürecin bugününde ve geleceğinde de rol alması gerektiği düşünülmektedir. Yalnızca cittaslow başlığına yönelik programlar içermesine gerek olmaksızın bu bağlamda bir vizyon geliştirilmesi, farkındalık ve uygulamaların sürdürülebilirliği için önemli bulunmaktadır.

Adada 2019 yılında eğitim öğretime başlana Gökçeada Lise Kampüsü'nün, cittaslow eğitimleri ve şehrin sakinlerini buluşturabilecek önemli bir yerleşke olduğu düşünülmektedir. Sakin şehir sürecine yönelik eğitimler, sosyal etkinlikler, öğrencilerin felsefeyi öğrendikleri aktiviteler gibi konulara mekânsal ve sosyal ortam sağlayacağı düşünülmektedir. Sakin şehir uygulamalarına yönelik merkezi bir etkileşim noktası potansiyeli taşıyan kampüs, şehrin sosyo-kültürel sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

Sosyal uyuma yönelik öneriler:

Yerel halkın tüm kesimlerinin sosyal hayatın içinde yer alması, sakin şehir yaklaşımının gereklilikleri içinde yer almaktadır. Bu doğrultuda toplumun farklı kesimlerinin birlikte olduğu etkinliklerin gerçekleştirilmesi, sosyo-kültürel yapının pekişmesini sağlayacaktır. Seferihisar'da gerçekleştirilen kapsamlı projeler, bu anlamda önem taşımaktadır. Fakat dikkat edilmesi gereken nokta şudur ki; etkinlikler yalnızca turizm ve ekonomik gelişim hedefleriyle gerçekleştirildiğinde birliğin ilkeleri ile çelişmektedir. Sakinliğin sürdürülebilirliği için yapılan çalışmalar şehrin ranta konu olmasına yol açabilmektedir.

Gökçeada'nın yaz dönemine yönelik çok sayıda organizasyona ve geleneksel etkinliklere ev sahipliği yaptığı belirlenmiştir. Yere yönetim, kaymakamlık ve özel kuruluşlar tarafından düzenlenen etkinlikler sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanması için önemlidir. Meryem Ana Panayırı Gökçeada için geleneksel sosyo-kültürel etkinliklerin başında gelmektedir. Gökçeadalı Rumlar için özel bir anlam içeren bu etkinlik Ağustos ayında mülkiyet sahiplerinin adada bulunmalarına sebep olmaktadır. Adada sezon dışında (kış dönemi) sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik etkinliklerin planlanmasıyla, dönemler arası yoğunluk farkının azaltılabileceği düşünülmektedir. Yavaş güzergahların belirlenmesi, outdoor spor faaliyetlerinin geliştirilmesi, gastronomi kültürünün pazarlanması ve tanıtılması gibi alternatiflerle kapsamlı faaliyet programlarının geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Ortaklıklara yönelik öneriler:

Sakin şehirlerde yürütülen çalışmalar yerel yönetim kademeleri, sakin şehir organizasyonu, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve merkezi yönetim birimleri arasındaki ortaklıklarla gerçekleştirilmelidir. Polonya'dan seçilen Lidzbark Warminski örneği, ulusal ağ içindeki örgütlü yapının önemli bir örneğidir. Özellikler Türkiye'de yer alan 17 sakin şehir arasında kurulacak yönetsel ve organizasyonel ortaklık, ülkenin sakin şehir deneyiminin iyileşmesine ve potansiyelleri belirlenen başka şehirlere yol gösterici olunmasına katkı sağlayacaktır.

Sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesinde sakin şehir yaklaşımının rolünün belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen tez kapsamında bu bağlamdaki ilişkiler araştırılmış olup, örnek şehirlerin incelenmesi ve Gökçeada alan çalışması doğrultusunda potansiyeller belirlenmiştir. Uygulamaların niteliği önceliğiyle, sakin şehir yaklaşımının sosyo-kültürel sürdürülebilirlik hedefiyle paralel bakış açısına sahip olduğu, Gökçeada'nın bu bağlamda stratejik planların yapılmasıyla olumlu bir örnek olma potansiyeli taşıdığı belirlenmiştir.

Bu çalışma kapsamında geliştirilen öneriler, Gökçeada'nın uluslararası sakin şehirler ağının bir üyesi olmasının avantajını kullanarak ve kendi öz potansiyellerini değerlendirerek sürdürülebilir kentsel gelişme sürecinde yapılacak çalışmalara ışık tutacak niteliktedir. İlerde yapılacak çalışmalarda ortak akıl arama toplantılarıyla ada halkının konuyla ilgili görüşlerinin alınması çalışmaları katılımcı bir ortama taşıyacağı için büyük önem taşımaktadır. Dünyanın ilk ve tek sakin adası olan Gökçeada'nın sahip olduğu sosyo-kültürel değerler ve bunların birer yansıması olan mekanları ile korunması ve geleceğe taşınması için bütüncül yaklaşımlara ve ilgili tüm aktörlerin katılımının sağlanacağı işbirliklerine ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, K. 2019. Sözlü görüşme.** Gökçeada Kaleköy. (Görüşme tarihi: 02.10.2019)
- Ak, D. 2017.** Yavaş kent (cittaslow) hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *The Journal of International Social Research*, 52(10):884-903.
- Ak, D. 2018.** Yavaş kent (Cittaslow) ünvanının sürdürülebilirliğinde belediye başkanının rolü: Yenipazar/ Aydın örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 68: 563-580.
- Akay, E. 2019. Kişisel fotoğraf arşivi.** @akayfotografcilik.- (Erişim tarihi: 03.08.2019)
- Akman, E., Akman, Ç., Karakuş, M. 2018.** Yavaş şehir kriterleri çerçevesinde Seferihisar Belediyesinin faaliyetlerinden yerel halkın memnuniyet düzeyi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2): 65-84.
- Aktepe, E. 2009.** Gökçeada rehberi. 47 Numara, İstanbul, 116 s.
- Al, M. 2011.** Kentte bellek yıkımı ve kimlik inşası-palimpsest: Ankara Atatürk Bulvarı bağlamında bir inceleme. *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*, 4: 22-36.
- Anonim, 1987.** Our Common Future. Oxford University Press, WCED, New York.
- Anonim, 2003.** Cittaslow Sokndal. <http://www.cittaslow.org/network/nordik-cittaslow-network/>-(Erişim tarihi: 12.08.2019).
- Anonim, 2003a.** Cittaslow Sokndal. <http://www.cittaslow.org/network/sokndal/>-(Erişim tarihi: 05.03.2019).
- Anonim, 2004a.** University of Gastronomic Science. <https://www.unisg.it/en/administration/organizzazione-ateneo/>- (Erişim tarihi: 02.02.2019).
- Anonim, 2007a.** Cittaslow Jeungdo. (Erişim tarihi: 23.02.2019): <http://www.cittaslow.org/news/south-korean-national-network-south-korea-korea-herald-speaks-cittaslow-koreas-first-slow-city>.
- Anonim, (2008).** Gökçeada Değerleri Sempozyumu Kitabı. ÇOMÜ, yayın no: 78, Çanakkale.
- Anonim, 2009a.** Cittaslow Türkiye. <https://cittaslowturkiye.org/>-(Erişim tarihi: 04.05.2018).
- Anonim, 2009b.** Cittaslow Nördlingen. <http://www.cittaslow.org/network/nordlingen/>-(Erişim tarihi: 07.05.2019).
- Anonim, 2009c.** Çanakkale değerleri envanteri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, yayın no:94, Ankara
- Anonim, 2010a.** Sığacık (Seferihisar). <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/>-(Erişim tarihi: 12.12.2018).
- Anonim, 2012a.** Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi sayı 18. <https://www.gmka.gov.tr/>- (Erişim tarihi: 13.04.2019)
- Anonim, 2012b.** Güney Marmara Kalkınma Ajansı Dergisi sayı 19. <https://www.gmka.gov.tr/>- (Erişim tarihi: 13.04.2019)
- Anonim, 2012c.** Gökçeada'ya Rum okulu hazırlığı, <https://www.canakkaletravel.com/haber/gokceada8217da-rum-okulu-hazirligi-.html>. – (Erişim tarihi: 21.09.2019)
- Anonim, 2013.** Yavaş şehirler belgeseli. <https://www.youtube.com/watch?v=0DZFxfkaik8>-(Erişim tarihi: 21.02.2018).
- Anonim, 2013a.** The Slow Food Movement. <https://vinoinlove.com/the-slow-food-movement/>-(Erişim tarihi: 18.08.2018)

- Anonim, 2013b.** Cittaslow International. <http://www.cittaslow.org/>-(Erişim tarihi: 13.03.2018).
- Anonim, 2013b.** Nördlingen Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 12.07.2018).
- Anonim, 2013c.** Cittaslow Halfeti. <http://www.halfeti.bel.tr/>-(Erişim tarihi: 09.10.2018).
- Anonim, 2013d.** Tarihi Kentler Birliği. <http://www.tarihikentlerbirligi.org/?s=ahlat>-(Erişim tarihi: 04.04.2019).
- Anonim, 2014a.** Sakin şehir Türkiye logosu. <http://ekogastronomi.adiguzel.edu.tr/kurullar.html>-(Erişim tarihi: 16.04.2018).
- Anonim, 2014b.** Gökçeada lise kampüsü mimari proje yarışması ön seçim şartnamesi. Çanakkale Valiliği, Çanakkale.
- Anonim, 2014c.** Gökçeada'ya Rum okulu, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/gokceadaya-rum-ortaokulu>.-(Erişim tarihi: 10.06.2019)
- Anonim, 2015.** 2. Ekogastronomi Kongresi. <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-turkiye-2-eko-gastronomi-kongresi>-(Erişim tarihi: 21.04.2019).
- Anonim, 2015a.** Slow Food Topics and Campaigns. <https://www.slowfood.com/>-(Erişim tarihi: 11.02.2019).
- Anonim, 2015b.** Gökçeada Belediyesi. www.gokceada.bel.tr-(Erişim tarihi: 24.05.2018).
- Anonim, 2016a.** Bra sokak görünümü. <https://tr.depositphotos.com/47026865/stock-photo-tourists-in-verona.html>-(Erişim tarihi: 10.09.2019).
- Anonim, 2016b.** Nördlingen sokak görünümü. <https://www.smithsonianmag.com/travel/german-town-contains-millions-diamonds-180961467/>-(Erişim tarihi: 25.08.2019).
- Anonim, 2016c.** Lidzbark Warminski Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 23.04.2018).
- Anonim, 2016d.** Sakin Ada (Cittaslow) Gökçeada. Çanakkale Valiliği, sertifika no: 29527, Ankara.
- Anonim, 2017.** Sokndal Google earth görünümü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 12.08.2019).
- Anonim, 2017a.** Cittaslow international charter. Orvieto. http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/257/charter_cittaslow_en_05_18.pdf-(Erişim tarihi: 06.06.2019).
- Anonim, 2017b.** Sokndal Google earth örüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi:05.05.2019).
- Anonim, 2017c.** Jeungdo görünümü. https://www.reddit.com/r/MostBeautiful/comments/54p6a8/fall_colors_in_the_mudflats_of_the_taepyeong_salt/- (Erişim tarihi: 17.07.2019).
- Anonim, 2017d.** Halfeti (Şanlıurfa) Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 01.04.2019).
- Anonim, 2017e.** Ahlat'ta "Cittaslow" İçin İlk Adım. <http://www.milliyet.com.tr/ahlat-ta-cittaslow-icin-ilk-adim-bitlis-yerelhaber-2354705/>-(Erişim tarihi: 19.08.2019).
- Anonim, 2018a.** Bra Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>-(Erişim tarihi: 12.08.2019).
- Anonim, 2018b.** Lidzbark Warminski sokak görünümü. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lidzbark_Warmi%C5%84ski_-_stare_miasto.jpg-(Erişim tarihi: 03.02.2019).
- Anonim, (2018c).** Perşembe (Ordu) Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>-(Erişim Tarihi: 15.08.2019).

- Anonim, 2018d.** Perşembe (Ordu). <http://www.persembe.bel.tr/ilce.php?type=0&link=persembe-fotografлари&id=14>. - (Erişim tarihi: 12.06.2019).
- Anonim, 2018e.** Ahlat (Bitlis) Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 02.02.2019).
- Anonim, 2018f.** Organik Ada Yolunda Gökçeada. <https://canakkale.tarimorman.gov.tr/Haber/358/Organik-Ada-Yolunda-Gokceada>.- (Erişim tarihi: 03.01.2019).
- Anonim, 2018g.** 1964'ün 54.yılında İmrozdan Gökçeada'ya Rum tanıklar anlatıyor: Kıbrıs'ta ne olsa ceremesini Gökçeada çekti, <https://t24.com.tr/haber/1964un-54-yilinda-imrozdan-gokceadaya-rum-tanıklar-anlatıyor-kibrista-ne-olsa-ceremesini-gokceada-çekti,604197>.- (Erişim tarihi: 10.10.2019).
- Anonim, 2019a.** 2018 Revision of world urbanization prospects. United Nations, New York.
- Anonim, 2019c.** Cittaslow International 20th Anniversary. <https://www.facebook.com/cittaslow/photos/a.151459218217058/2642547115774910/?type=1&theater>.- (Erişim tarihi: 09.09.2019).
- Anonim, 2019d.** Cittaslow list, June 2019. Cittaslow International Network, Orvieto.
- Anonim, 2019e.** Cittaslow Bra. <http://www.cittaslow.org/network/bra>.- (Erişim tarihi:23.05.2018).
- Anonim, 2019f.** Jeungdo Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 13.06.2019).
- Anonim, 2019g.** Cittaslow Lidzbark Warminski. <http://www.cittaslow.org/network/lidzbark-warminski>-(Erişim tarihi: 14.07.2019).
- Anonim, 2019h.** Sığacık (Seferihisar) Google earth görüntüsü. (Erişim tarihi: 21.08.2019).
- Anonim, 2019ı.** Cittaslow Halfeti. <https://cittaslowturkiye.org/cittaslow-halfeti/>-(Erişim tarihi: 12.07.2019).
- Anonim, 2019i.** 'Sakin şehir' Ahlat ziyaretçilerini bekliyor. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/sakin-sehir-ahlat-ziyaretçilerini-bekliyor/1432282>- (Erişim tarihi: 12.07.2019).
- Anonim, 2019j.** Unesco Dünya Mirası Listesi. <http://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>.- (Erişim tarihi: 23.08.2019).
- Anonim, 2019k.** Köyceğiz ve Ahlat artık sakin şehir. <https://www.sabah.com.tr/yasam/2019/03/17/koycegiz-ve-ahlat-artik-sakin-sehir>.- (Erişim tarihi: 13.04.2019).
- Anonim, 2019l.** Selçuklu mirası 'Ahlat' sakin şehir oldu. https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/selcuklu-mirasi-ahlat-sakin-sehir-oldu,9jzIxNe3l0GK-YxReWx24A/M_mFcZ5lgkOy66UBy-42UQ- (Erişim tarihi: 04.04.2019).
- Anonim, 2019m.** Çanakkale ve Gökçeada Google earth görüntüsü. <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>- (Erişim tarihi: 12.07.2019).
- Anonim, 2019n.** Ödüllü kent müzesi Gökçeada'nın gururu oldu. <https://www.haberler.com/odullu-kent-muzesi-gokceada-nin-gururu-oldu-12193125-haberi/>-(Erişim tarihi: 29.07.2019).

- Azizmzadeh , M., Bjur, H. 2007.** The urban palimpsest: the interplay between the historically generated layers in urban spatial system and urban life. In Proceedings: 6th International Space Syntax Symposium, 12-15 haziran 2007, İTÜ, İstanbul.
- Bahçevan, A. 2019. Sözlü görüşme.** Gökçeada Dereköy Muhtarlığı, Gökçeada. (Görüşme tarihi: 02.10.2019).
- Bailey, K. 1987.** Methods of social research. The Free Press, USA, 592 pp.
- Bayram, F. 2001.** Sürdürülebilirlik kentsel gelişme: Araçlar, yaklaşımlar ve Türkiye: Cevat Geray'a Armağan, s. 251–264.
- Bircan, U. 2015.** Roland Barthes ve göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13(26): 17-41.
- Blowers, A. 1992.** Sustainable urban development: the political prospects: Sustainable development and urban form, pp. 24-38).
- Blowes, A., Pain, K. 1999.** The unsustainable city, in unruly cities?: Pile.S, pp:248-253.
- Bozdoğan, R. 2005.** Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arkaplanı. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (50):1011-1028.
- Castells, M. 1997.** The information age: economy, society, and culture, Vol. 2. The Power of Identity. Blackwell, Oxford, 625pp.
- Cengiz, T. 2009.** Tübitak projesi Gökçeada arazi kullanım planlaması, https://www.academia.edu/5237637/T%C3%9CB%C4%B0TAK_PROJES%C4%B0_G%C3%96K%C3%87EADA_ARAZ%C4%B0_KULLANIM_PLANLAMASI-(Erişim Tarihi: 10.07.2019)
- Chang, T., Milne, S., Fallon, D., Pohlmann, C. 1996.** Urban heritage tourism: the global-local nexus. *Annals of Tourism Research*, 23(2): 284-305.
- Coccosis, H. 1987.** Planning For Islands. *Ekistiks*, (54): 323-325.
- Çahantimur, A. 2007.** Sürdürülebilir kentsel gelişmeye sosyo-kültürel bir yaklaşım: Bursa örneği. *Doktora Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Bina Bİlgisi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çakar, D. 2016.** Kültürel mirası koruma bağlamında “yavaş şehir” (cittaslow) hareketi: Türkiye örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, DEÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çapan, M. 2019.** 1964’ün 54.yılında İmroz’dan Gökçeada’ya <https://t24.com.tr/haber/1964un-54-yilinda-imrozdan-gokceadaya-rum-taniklar-anlatiyor-kibrista-ne-olsa-ceremesini-gokceada-cekti,604197>. –(Erişim tarihi: 08.08.2019).
- Çetindemir, A. 2005.** Göstergebilim nedir. *Yom Sanat*, 22: 5-8.
- Çetinkaya, Z., Ciravoğlu, A. 2016.** Sürdürülebilir yerleşim modellerinin karşılaştırılması: ekokent ve yavaş kent. *İdealkent*, 18(7): 246-267.
- Çulha, O. 2011.** Göstergebilim (semiyotik) tekniği kullanılarak Kanada fotoğraflarının incelenmesi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13):409-424.
- Diepen, A. V., Voogd, H. 2001.** Sustainability and planning: Does urban form matter? *International Journal of Sustainable Development*, 4 (1): 59–74.
- Doğutürk, G. 2010.** Mimari ve yaşam kalitesi bağlamında yavaş şehir hareketi ve Seferihisar örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Drainville, A. 2004.** Contesting Globalization. Space and Place in the World Economy. Routledge, London, 232 pp.
- Drakakis–Smith, D. 1995.** Third world cities; sustainable development 1. *Urban Studies*, 32(4-5): 659–677.

- Duran, E. 2009.** Sürdürülebilir turizm kapsamında toplumsal ve kültürel kimliğin korunması: Gökçeada örneği. *Doktora tezi*, DEÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir.
- Egger, S. (2006).** Determing a sustainable life model. *Environmental Modelling & Software on ScienceDirect*, 21(9): 1235-1246.
- Erözçelik, A., Er, A. 2014.** Çokkültürlülük ekseninde kalkınma ve tasarım: Gökçeada için bir model önerisi: UTAK 2014 bildiri kitabı, Anonim. ODTÜ, Ankara, s. 147-156.
- Erünsal, G. 2017. Yazılı görüşme.** Gökçeada Belediyesi, Gökçeada. (Görüşme tarihi: 14.11.2017), gokce.erunsal@gmail.com.
- Gillis, R. 2007.** Introduction. *Geographical Review*, iii-vi.
- Gleick, J. 1999.** *Faster: the acceleration of just about everything*. Pantheon Books, New York, 352 pp.
- Görkem Bilgi, M. 2013.** Türkiye'nin sakin şehirlerinde permakültürel koruma, planlama, yönetim ve eğitim pratikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 29: 45-59.
- Groth, P., Bressi, T. 1997.** *Understanding ordinary landscapes*. Yale University, New Haven, 284 pp.
- Grzelak-Kostulska, E., Holowiecka, B., Kwiatkowski, G. 2011.** Cittaslow International Network: An example of a globalization idea? The scale of globalization think globally, act locally, change individually in the 21st century, Eylül 2009, University of Ostrava, Ostrava.
- Gündüz, C. 2012.** Pragmatism and utopia under the auspices of neoliberalism: turning out to be cittaslow of Seferihisar. *Doktora Tezi*, ODTÜ, Graduate School Of Social Sciences, Department of Sciology, Ankara.
- Gür, H. 2005.** Ferdinand de Saussure ve Yapısalcılık. *Yom Sanat*, 9-13.
- Gürbüz, E. 2011. Kişisel fotoğraf arşivi.** https://www.facebook.com/pg/G%C3%B6k%C3%A7eada-%C4%B0mroz-137902526270539/photos/?tab=album&album_id=158227190904739. – (Erişim tarihi: 02.07.2019).
- Güvenç, B. 2008.** Mimarlık: zaman, mekan ve değişim: Zaman – mekan, Editörler: Şentürer, A., Ural, Ş., Berber, Ö., Sönmez, F., Yem Yayın, s. 108-117.
- Güvercin, İ. 2019. Sözlü görüşme.** Gökçeada Dereköy Muhtarlığı, Gökçeada. (Görüşme tarihi: 02.10.2019).
- Hache, J. 1987.** The Island Question: Problems and Prospects. *Ekistiks*, 54: 8-92.
- Hatipoğlu, B. 2015.** “Cittaslow”: quality of life and visitor experiences. *Tourism Planning & Development*, 12(1): 20-36.
- Haughton, G. 1997.** Developing sustainable urban development models. *Cities*, 14 (4): 189–195.
- Honore, C. 2004.** In praise of slowness: how a worldwide movement is challenging the cult of speed. HarperCollins, New York, 272 pp.
- Jive'n, G., Larkham, P. 2003.** Sense of place, authenticity and character: a commentary. *Journal of Urban Design*, 6(1):73-86.
- Kabaoğlu, P. 2012.** Kültür ve kentsel mekan bağlamında ada yerleşmelerinin incelenmesi: İstanbul Prens Adaları örneği. *Yüksek lisans tezi*. İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kentsel Tasarım Programı, İstanbul.
- Kahraman Özözen, S. 2005.** Gökçeada'da göçlerin nüfus gelişimi ve değişimi üzerine etkileri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(2):39-53.

- Karadeniz Bahtiyar, C. 2014.** Sürdürülebilir turizm bağlamında sakin şehir Perşembe. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29):8-107.
- Karaman, A. 2009.** Sürdürülebilir kentsel gelişme eşikleri bağlamında İstanbul üzerine notlar. *Tasarım ve Kuram*, 5(8):1-13.
- Karasaban, Ş. 2006.** Kişisel fotoğraf arşivi. s.karasaban@gmail.com. –(Erişim tarihi: 21.06.2019).
- Karatosun, M., Çakar, D. 2017.** Effects of cittaslow movement on conservation of cultural heritage: case of Seferihisar & Halfeti, Turkey. *Civil Engineering and Architecture*, 5(3): 71-82.
- Keskin, E. 2010.** Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış olarak yavaş şehirler (cittaslow): Seferihisar örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, DÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya.
- Keskin, E. 2012.** Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış: yavaş şehirler (Cittaslow). *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 8(1): 81-99.
- Khirfan, L. 2010.** Traces on the palimpsest: Heritage and the urban forms of Athens and Alexandria. *Cities*, 2: 315–325.
- Knox, P. 2005.** Creating ordinary places: slow cities in a fast world. *Journal of Urban Design*, 10(1):1-11.
- Knox, P., Mayer, H. 2007.** Pace of life and quality of life: The Slow City charter. *Community Quality of Life Indicators Best Practice*, 3:20-39.
- Knox, P., Mayer, H. 2010.** Small Town Sustainability, Economic, Social and Environmental Innovation. *Urban Geography*, 31(8):1150-1151
- Kostof, S. 1991.** The city shaped: urban patterns and meanings through history. Bulfinch Press, NYC, 352 pp.
- Ksinos, G. 2007.** Kişisel fotoğraf arşivi. Kişisel fotoğraflar, Editörler: Yurtseven, H.R., Detay, s.169-225.
- Kundera, M. 2016.** Yavaşlık. Can Yayınları, İstanbul, 152 s.
- Levine, R., Dumreicher, H., Yanarella, E., Radmard, T., 1999.** The sustainable city of the 21st. century: Westbahnhof, Vienna- theory and practice. XX.UIA Congress, Architecture of the 21st. Century, Academic Treatises , Haziran 1999, XX.UIA Congress Book, Beijing.
- Lynch, K. 1981.** Good city form. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 528 pp.
- Macar, E. 2014.** İmroz ve Bozcaada'nın Türkiye'ye bırakılması ve 1928 tarihli bir rapor: Suriçi'nde Bir Yaşam-Toktamış Ateş'e Armağan, Editör: Aral, F., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 369-378.
- Marans, R. 2007.** Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi, Çev: Handan Dülger Türkoğlu. *Mimarlık Dergisi*, <http://www.mimarlikdergisi.com>, (Erişim: 05.01.2019).
- Mayer, H., Knox, P. L. 2006.** Sustainable places In a fast world. *Journal Of Urban Affairs*, 28(4):321-324.
- Mega, V. 1996.** Our city, our future: towards sustainable development in European cities. *Environment and Urbanization*, 8(1):133-154.
- Meletsiz, Z., Ematidou-Argyriou, E. 1997.** Imbros. Imbrian Society of Athens, Athens-Greece, 214 pp.
- Miele, M. 2008.** Cittaslow: producing slowness against the fast life. *Space and Polity*, 12(1):135-156.
- Naes, P. 2001.** Urban planning and sustainable development. *European Planning Studies*, 9(1):503-524.

- Niemelä, M. 1999. Ecology and urban planning. *Biodiversity and Conservation*, 8(1): 119-131.
- Numanoğlu, E., Güçer, E. 2018. Yerel halk açısından yavaş şehir akımı algısı: Perşembe örneği. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 3(2):11-22.
- Ocha, W. 2004. "Briefing Notes", *Cittaslow the Slow Cities Movement*.
- Oğur, Y. 2019. İmroz'u nasıl Gökçeada yaptık. <https://www.haksozhaber.net/bir-itiraf-imrozu-nasil-gokceada-yaptik-26067yy.htm>. –(Erişim tarihi: 04.07.2019)
- Ömür, A. 2019. **Sözlü görüşme**. Gökçeada Tepeköy Özel Rum Lisesi, Gökçeada. (Görüşme tarihi: 02.10.2019).
- Özcan, K. 2016. Kent planlamada sürdürülebilirlik gündemi: bir kavramsallaştırma denemesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 4(2):7-17.
- Özener, A. 2013. **Kişisel fotoğraf arşivi**. <http://aykanozener.com/>. –(Erişim tarihi: 11.05.2019).
- Öztürk, H. 2001. Gökçeada'nın Jeomorfolojik ve Hidrojeolojik Yapısı - Yerleşim Planlaması İçin Önemi: Ulusal Ege Adaları 2001 Toplantısı Bildiri Kitabı, Editörler: Öztürk, B., Aysel, V., Ofis Matbaası, s. 1-9.
- Parkins, W. 2004. Out of time-fast subjects and slow living. *Time and Society*, 13(2-3): 363–382.
- Parkins, W., Craig, G. 2006. *Slow living*. Berg Publishers, Oxford, 194 pp.
- Pawlowski, A. 2008. How many dimensions does sustainable development have? *Sustainable Development*, 16: 81-90.
- Pink, S. 2007. Sensing cittaslow: slow living and the constitution of the sensory city. *The Senses and Society*, 2(1):59-77.
- Proshansky, H. 1978. The self and the city. *Environment and Behaviour*, 10(2):147-169.
- Ray, W. 1993. *Methods toward a science of behavior and experience*. Brooks/Cole Publishing Company, Pacific Grove-California, 558 pp.
- Rıfat, M. 2009. *Göstergebilimin ABC'si*. Say, İstanbul, 160 s.
- Robertson, R. 1992. *Globalization: social theory and global culture*. Sage, London, 211pp.
- Roland, B. 1979. *Göstergebilim ilkeleri*, çev. Berke Vardar-Mehmet Rifat. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 95 s.
- Roth, L. 2006. *Mimarlığın Öyküsü*. Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 720 s.
- Satterthwaite, D. 1997. Sustainable cities or cities that contribute to sustainable development? *Urban Studies*, 14(4): 227-233.
- Sezgin, M., Ünüvar , Ş. 2011. *Sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması ekseninde yavaş şehir*. Çizgi Yayınevi, Konya, 216 s.
- Sınmaz, S. 2013. Yeni gelişen planlama yaklaşımları çerçevesinde akıllı yerleşme kavramı ve temel ilkeleri. *Megaron*, 8(2):76-86.
- Sipahi, E. 2016. Sürdürülebilir kent arayışında Cittaslow (Sakin Şehir) üzerine bir değerlendirme. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 9(25):785-801.
- Sırım, V. 2012. Çevreyle bütünleşmiş bir yerel yönetim örneği olarak "Sakin Şehir" hareketi ve Türkiye'nin potansiyeli. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(4): 119-131.
- Şahin, İ., Kutlu, S. 2014. Cittaslow: sürdürülebilir kalkınma ekseninde bir değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(1):55-63.
- Şengür, Ş., Atabeyoğlu, Ö. 2018. Slow city movement: a case study Perşembe-Ordu. *Kastamonu University Journal of Engineering and Sciences*, 4(1):25-33.

- Tarıkahya, N. 2019.** Yazılı görüşme. noudefne@hotmail.com. (Görüşme tarihi: 23.05.2019).
- Tekeli, İ. 2001.** Sürdürülebilirlik kavramı üzerine irdelemeler: Cevat Geray'a Armağan, Mülkiyeler Birliği Yayınları, Ankara, s. 729–746.
- Timmer, C. 1991.** The agricultural transform. *Handbook of Development Politics*, 1(275-331).
- Turgut Yıldız, H. 2007.** Kentsel yaşam kalitesi: kuram, politika ve uygulamalar. Mimarlık Dergisi, <http://www.mimarlikdergisi.com>-(Erişim tarihi: 14.08.2018).
- Türk, K.Ç. 2019.** Barba Yorgo ile Söyleşi. http://www.adahaber17.com/haber/gokceada_1/burasi-imroz-ben-yunanim/196.html. – (Erişim tarihi: 04.07.2019).
- Uslu, A. 2009.** Sürdürülebilir yeşil kent fikirleri, örnekleri ve Türkiye için dersler: XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Bursa.
- Vallega, A. 2007.** The role of culture in island sustainable development. *Science Direct*, 50: 279-300.
- Wheeler, S. 1998.** Planning for sustainable and livable cities. Routledge. R.T.LeGates ve Stout, F., Londra, 424 pp.
- Yalkı, T. 1998.** Sürdürülebilir kent ve Bursa 2020 çevre düzeni planı Turgut Yalkı Tartışmalar: Sürdürülebilir Kalkınmanın Uygulanması- Tartışma Toplantısı, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.
- Yurtseven, H. 2007.** Slow Food Gökçeada: Yönetmel Bir Yaklaşım. Detay Yayıncılık, Ankara, 128 s.
- Yurtseven, H. R., Kaya, O., Harman, S. 2010.** Yavaş hareketi. Detay Yayıncılık, Ankara, 120 s.
- Yücel , A. 1982.** Sunus: çağdaş mimarlık, çevre, anlam ve mimarlığımız üzerine . Mimarlık Dergisi, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=238>, (Erişim tarihi: 15.07.2019)
- Zuni, E. 2019.** Sözlü görüşme. Gökçeada Zeytinliköy Muhtarlığı, Gökçeada. (Görüşme tarihi: 02.10.2019).

EKLER

EK 1 Sakin şehirler ağına sahip ülkeler ve üye şehirler listesi (Anonim 2019d)

EK 2 Gökçeada dernekler listesi, 2018

EK 3 Gökçeada muhtarları ile yapılan sözlü görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları

EK 1 Sakin şehirler ağına sahip ülkeler ve üye şehirler listesi (Anonim 2019d)

Australia (Avustralya)	3	Goolwa, Katoomba, Yea
Austria (Avusturya)	3	Enns, Hartberg, Horn
Belgium (Belçika)	7	Jurbise, Maaseik, Chaudfontaine, Enghien, Estinnes, Lens, Silly
Canada (Kanada)	4	Cowichan Bay, Lac-Mégantic, Naramata, Woolfville
China (Çin)	12	Fuli, Jingyang, Luzhi, Shimenshan, Songbai, Yanyang, Yaxi, Yuhu, Maolin, Chanjia, Changshan, Erdaobaihe
Colombia (Kolombiya)	1	Pijao
Denmark (Danmarka)	2	Mariagerfjord, Svendborg
Dutch (Hollanda)	11	Alphen Chaam, Borger-Odoorn, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerde, Midden-Delfland, Peel En Maas, Vaals, Vianen, Westerwolde
Finland (Finlandiya)	1	Kristinestad
French (Fransa)	10	Creon, Labastide D'armagnac, Loix, Mirande, Saint Antonin Noble Val, Samatan, Segonzac, Simorre, Valmondois, Cazaubon
German (Almanya)	20	Bad Essen, Bad Schussenried, Bad Wimpfen, Berching, Bischofsheim, Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Lüdinghausen, Maikammer, Meldorf, Michelstadt, Nördlingen, Penzlin, Schneverdingen, Spalt, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg, Zwingenberg
Hungary (Macaristan)	1	Hódmezővásárhely
Iceland (İzlanda)	1	Djupavogshreppur
Ireland (İrlanda)	1	Clonakilty
Italian (İtalya)	84	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Asolo, Barga, Borgo Val Di Taro, Bra, Brisighella, Brisighella, Bucine, Caiazzo, Capalbio, Casalbeltrame, Castel Cambagnano, Castel San Pietro Terme, Castelnovo Ne Monti, Castelnuovo Berardenga, Castiglione In Teverina, Castiglione Olona, Cerreto Sannita, Chiavenna, Chiaverano, Cisternino, Citta Della Pieve, Citta San'tangelo, Civitella In Val Di Chiana, Controguerra, Cortona, Cutigliano, Ficulle, Fontenellato, Francavilla Al Mare, Galeata, Gioi, Giuliano Teatino, Gravina In Puglia, Greve In Chianti, Altavelle, Guardiaagrele, Levanto, Marradi, Massa Marittima, Monte Castello Di Vibio, Montefalco, Morimondo, Novellara, Orsara Di Puglia, Orvieto, Pellegrino Parmense, Penne, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio-Stia, Preci, Ribera, Salerno, San Miniato, San Potito Sannitico, San Vincenzo, Sant'agata Di Puglia, Santa Sofia, Santarcangelo Di Romagna, Scandiano, Sperlonga, Stio, Suvereto, Teglio, Termoli, Tirano, Todi, Tolfa, Torgiano, Trani, Travaco Siccomario, Trevi, Turbigo, Usseglio, Vigarano Mainarda, Zibello
Japan (Japonya)	2	Kesenuma , Maebashi-Akagi
New Zeland (YeniZellanda)	1	Matakana
Norway (Norveç)	3	Levanger, Sokndal, Ulvik
North Cyprus (Kuzey Kıbrıs)	5	Geçitkale, Lefke, Mehmetçik, Tatlısu, Yeni Boğaziçi

EK 1 Sakin şehirler ağına sahip ülkeler ve üye şehirler listesi (devam)

Polish (Polonya)	30	Barczewo, Bartoszyce, Braniewo, Biskupiec, Bisztynek, Działdowo, Dobre Miasto, GŁubczyce, GoŁdap, GÓrowo IŁaweckie, Jeziorany, Kalety, Lidzbark, Lidzbark Warmiński, Lubawa, Murowana GoŚlina, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Nowy DwÓR GdaŃski, Olsztynek, Orneta, Pasym, Prudnik, Rejowiec Fabryczny, Reszel, Rzgów, Ryn, SEPopol, Sianów, Wydminy
Portugal (Portekiz)	4	São Brás de Alportel, Silves, Tavira, Viana Do Castelo
South Africa (Güney Afrika)	1	Sedgefield
South Korean (Güney Kore)	16	Cheongsong County, Damyang County, Gimhae, Hadong County, Jecheon City, Jeonju City, Mokpo City, Namyangju City, Sangju City, Seochon County, Shinan County, Taean County, Wando County, Yeongwol County, Yeongyang County, Yesan County
Spain (İspanya)	9	Balmaseda, Begues, Begur, Bubión, Lekeitio, Mungia, Pals, Rubielos De Mora, Villa de La Orotava
Sweden (İsveç)	1	Falköping
Switzerland (İsviçre)	1	Mendrisio
Taiwan (Tayvan)	4	Dalin, Fonglin, Nanzhuang, Sanyi
Turkey (Türkiye)	17	Ahlat, Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Halfeti, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Seferihisar, Şavşat, Taraklı, Uzundere, Vize, Yalvaç, Yenipazar
UK (Birleşik Krallık)	5	Aylsham, Berwick Upon Tweed, Llangollen, Mold, Perth
USA (Amerika Birleşik Devletleri)	2	Sebastopol, Sonoma

EK 2 Gökçeada dernekler listesi, 2018

1	GÖKÇEADA AVCILAR DERNEĞİ
2	GÖKÇEADA CAMİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
3	GÖKÇEADA İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİ KORUMA DERNEĞİ
4	TÜRKİYE KIZILAY DERNEĞİ GÖKÇEADA ŞUBESİ
5	GÖKÇEADA TURİZM TANITMA KORUMA VE GELİŞTİRME DERNEĞİ
6	GÖKÇEADA SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ
7	ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE DERNEĞİ GÖKÇEADA ŞUBESİ
8	GÖKÇEADAYI- İMROZU KORUMA YARDIMLAŞMA GELİŞTİRME VE YAŞATMA DERNEĞİ
9	GÖKÇEADA KÜLTÜR VE ÖĞRENCİLERE YARDIM DERNEĞİ
10	GÖKÇEADA ŞEHİTLER CAMİİ VE KURAN KURSU YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
11	GÖKÇEADA EĞİTİM KÜLTÜR VE SOSYAL YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
12	GÖKÇEADA ÇEVRE VE KÜLTÜRÜ KORUMA DERNEĞİ
13	GÖKÇEADA EĞİTİM KÜLTÜR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
14	GÖKÇEADA DOĞA SPORLARI DERNEĞİ
15	DEREKÖY YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
16	GÖKÇEADA SAKİN ŞEHİR DERNEĞİ
17	GÖKÇEADA İŞ ADAMLARI VE TURİZMCİLERİ DERNEĞİ
18	GÖKÇEADA CEM KÜLTÜREVİ DERNEĞİ
19	İMROZ KÜLTÜR SANAT EKOLOJİ DERNEĞİ
20	GÖKÇEADA MOTOSİKLET SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ
21	GÖKÇEADA KENTSEL GELİŞİM DERNEĞİ
22	GÖKÇEADA SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATI GELİŞTİRME DERNEĞİ
23	GÖKÇEADA ŞAMPİYONLAR KULUBÜ DERNEĞİ
24	SAKİN ŞEHİR GÖKÇEADANIN DEĞERLERİNİ KORUMA DERNEĞİ
25	KUZULİMANI CAMİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
26	GÖKÇEADA YÖRÜK KÜLTÜRÜNÜ YAŞATMA VE GELİŞTİRME DERNEĞİ
27	GÖKÇEADA TAZİYE EVİ YAPTIRMA VE YAŞATMA DERNEĞİ
28	UĞURLU KÖYÜ ÇEVRE KORUMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ

EK 3 Gökçeada muhtarları ile yapılan sözlü görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları

Sayın katılımcı,

Bu araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı'nda SOSYO-KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SAĞLANABİLMESİNDE SAKİN ŞEHİR YAKLAŞIMININ ROLÜ: GÖKÇEADA ÖRNEĞİ konulu yüksek lisans tezi için yürütülmektedir. Çalışmanın temel amacı, sürdürülebilir yerleşim modellerinden biri olan sakin şehir modelinin, kentin sürdürülebilir geleceğinin planlanmasında rolünün araştırılması ve Gökçeada örneğinde yerel değerlerin geleceğe aktarımındaki etkisinin tespit edilmesidir. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorular; Bademli, Dereköy, Tepeköy, Zeytinliköy ve Tepeköy muhtarlarına yöneltilerek mevcut durum tespiti ve yerel beklentilerin belirlenmesi hedeflenmektedir. Etik kurallara uygun olarak katılımcıların vereceği bilgilerin gizli tutulacağı ve sadece araştırma amaçlı kullanılacağını temin ederiz. Soruları cevaplayarak sağlayacağınız katkılar için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız:
2. Eğitim durumunuz:
3. Medeni durumunuz:
4. Mesleğiniz:
5. Yaşadığınız köy:
6. Kaç yıldır burada yaşıyorsunuz:
7. Daha önce nerede yaşıyordunuz:
8. Kaç yıldır muhtar olarak görev yapıyorsunuz?
9. Köyünüzde devamlı nüfus nedir? Sezonluk nüfus nedir? Aktif göç mevcut mu?
10. Köyünüz Türkiye'nin hangi bölgelerinden göç almış? Kalıcı Rum nüfus mevcut mu?
11. Rum köylerinin yönetimlerinde izlenen özel bir program mevcut mu?
12. Köyünüzü yakından ilgilendiren projeler nelerdir?
13. Adada geçmişten bugüne devam ettirilen kültürel etkinlikler nelerdir?
14. Sosyal etkinlikler için kullandığımız mekanlar nelerdir? Köyünüzde atıl kalan kamusal alanlar mevcut mu?

15. Gökçeada'nın sakin şehir olduğunu biliyor musunuz? İçeriği hakkında bilgi sahibi misiniz?
16. 2011 yılından beri işletme, turizm, yapıların korunması, köylerin geliştirilmesi için herhangi bir çalışma gerçekleşti mi?
17. Köyünüzün tanıtımında kullanılabilir mekan, tarımsal ürün, turizm faaliyeti vb. nelerdir?
18. Köyünün geçim kaynakları nelerdir?
19. Köyünüzde organik tarım faaliyetleri yürütülüyor mu?
20. Halkın ekonomik faaliyetlerde geleneksel yöntemleri uygulaması için destek ve eğitim sağlanıyor mu?
21. Turistlerin ağırlanması ve yeterli hizmetin verilmesi konusunda halka ve işletmecilere eğitimler veriliyor mu?
22. Gökçeada'nın öne çıkan kültürel - geleneksel değerleri (endemik bitki, yemek, doğal güzellik, gelenek, sosyal etkinlik vs.) sizce nelerdir?
23. Yerel ürünlerin/ yemeklerin tanıtıldığı ve satıldığı işletmeler köyünüzde yeterli mi?
24. Köylerdeki kadınların ekonomiye katılımı ve yerel üretimin teşvik edilmesini hedefleyen sivil toplum kuruluşları mevcut mu? Yeterli mi?
25. Siz herhangi bir STK'ya üye misiniz? Ne gibi faaliyetlerde bulunuyorsunuz?
26. Köyünüzün geleceğini tehdit eden en öncelikli konular nelerdir?
27. Sizce köyünüzün gelişmesi için ne gibi çalışmalar gerekli?
28. Eklemek istediğiniz farklı bir konu mevcut mu?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Özlem Özbaş
Doğum Yeri ve Tarihi : Çanakkale 06.06.1993
Yabancı Dil : İngilizce
Eğitim Durumu
Lise : Çanakkale Milli Piyango Anadolu Lisesi
Lisans : Bursa Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans : Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı
Çalıştığı Kurum/Kurumlar : STİLA MİMARLIK
İletişim (e-posta) : ozlem__ozbas@hotmail.com
Yayınlar :

- 1) Özbaş, Ö., Çahantimur, A. 2018. The Evolution of “Slow City” in The Context of Gender Inequality: The Case Of Gökçeada. Cittaslow Turkey International Symposium, 12-13 October 2018, Seferihisar, Turkey.
- 2) Özbaş, Ö., Çahantimur, A. 2018. Alternatif Sürdürülebilir Yaşam Modellerinden Biri Olarak Sakin Şehir (Slow City) Hareketi. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 14 – 17 Şubat 2019, Yalova- Türkiye.